

**DOLNY
ŚLĄSK**

**UWARUNKOWANIA
LEGNICKO-GŁOGOWSKIEGO
OBSZARU FUNKCJONALNEGO
POD KĄTEM ROZWOJU
GOSPODARCZEGO**

OPRACOWANIE

Instytut Rozwoju Terytorialnego

ul. J. Wł. Dawida 1A

50-527 Wrocław

DYREKTOR

Maciej Zathey

ZASTĘPCY DYREKTORA

Magdalena Belof

Przemysław Malczewski

KIEROWNIK ZESPOŁU

Agnieszka Wałęga

ZESPÓŁ AUTORSKI

Renata Cieślak

Katarzyna Komorowska

Małgorzata Mongiałło

Marta Oleszczuk

Magdalena Pietrukiewicz

SPIS TREŚCI

WSTĘP	5
1 KRYTERIA LOKALIZACJI PARKÓW TECHNOLOGICZNYCH, INKUBATORÓW PRZEDSIĘBIORCZOŚCI ORAZ CENTRÓW BADAWCZO-ROZWOJOWYCH	7
1.1 Parki technologiczne	7
1.2 Inkubatory przedsiębiorczości	8
1.3 Centra badawczo-rozwojowe	8
2 DOBRE PRAKTYKI	10
2.1 Parki naukowe, przemysłowo-technologiczne i technologiczne	10
2.1.1 Rheinelbe w Gelsenkirchen	10
2.1.2 Noworudzki Park Przemysłowy	11
2.1.3 Wrocławski Park Technologiczny (Wpt)	12
2.2 Inkubatory przedsiębiorczości:	13
2.2.1 Werk1 – Monachium	13
2.2.2 Inkubatory przedsiębiorczości na terenie Wrocławskiego Parku Technologicznego	13
2.3 Centra badawczo-rozwojowe:	14
2.3.1 KGHM CUPRUM sp. z o.o.	14
2.3.2 Cbr Novasome sp. z o.o.	14
3 POTENCJAŁ ROZWOJU GOSPODARCZEGO LGOF	15
3.1 Dostępność transportowa	15
3.2 Infrastruktura techniczna	19
3.2.1 Gospodarka wodno-ściekowa	19
3.2.2 Gazownictwo	21
3.2.3 Energia elektryczna	22
3.3 Uwarunkowania demograficzne i społeczne	23
3.3.1 Demografia	23
3.3.2 Aktywność społeczna	32
3.3.3 Edukacja	36
3.4 Uwarunkowania gospodarcze	41
3.4.1 Poziom rozwoju gospodarczego	41
3.4.2 Złoża kopalin	42
3.4.3 Podmioty gospodarki narodowej wg rejestru REGON	43
3.4.4 Pracujący według sekcji	56
3.4.5 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie BRUTTO	58
3.4.6 Stopa bezrobocia	59
3.4.7 Zawody deficytowe	62

3.4.8	Klasy	64
3.4.9	Specjalne strefy ekonomiczne na terenie LGOF	66
3.4.10	Inwestorzy zagraniczni	69
3.4.11	Instytucje Otoczenia Biznesu w LGOF	73
3.5	Atrakcyjność inwestycyjna podregionów dla działalności	77
3.6	Znaczenie KGHM „Polska Miedź” S.A. dla rozwoju gospodarczego LGOF	80
3.6.1	Zatrudnienie w KGHM i Grupie Kapitałowej	80
3.6.2	Wpływ KGHM „Polska Miedź” S.A. na rozwój lokalny	81
3.6.3	Dojazdy do pracy w LGOF	85
3.6.4	Perspektywy funkcjonowania KGHM „Polska Miedź” S.A.	87
4	Podsumowanie	93
5	Scenariusze rozwoju LGOF	99
5.1	Zapaść gospodarcza regionu w wyniku nagłego zakończenia funkcjonowania KGHM (skrajnie Negatywny)	99
5.2	Powolne wygaszanie działalności KGHM (stagnacyjny w stronę negatywnego)	100
5.3	Wydobycie węgla brunatnego	100
5.4	Dywersyfikacja gospodarcza	101
5.5	Dywersyfikacja gospodarcza bazująca m.in. na zasobach, doświadczeniu i współpracy z KGHM	101
6	Rekomendacje dla polityki publicznej	102
7	Studium przypadku: Lubin	105
7.1	Oferta inwestycyjna	105
7.2	Infrastruktura techniczna i komunikacyjna	106
Spis rysunków, wykresów i tabel		110

WSTĘP

Niniejsze opracowanie stanowi analizę Legnicko-Głogowskiego Obszaru Funkcjonalnego (LGOF) pod kątem rozwoju gospodarczego. W syntetycznym ujęciu wskazuje podstawowe kryteria lokalizacji parków technologicznych, inkubatorów przedsiębiorczości i centrów badawczo rozwojowych oraz główne uwarunkowania społeczne i gospodarcze LGOF. Oparte zostało na danych statystyki publicznej (GUS, BDL), analizach i badaniach regionalnych opracowywanych przez jednostki samorządu województwa oraz na informacjach uzyskanych od podmiotów zewnętrznych.

W ujęciu geograficznym LGOF położony jest w północnej części województwa dolnośląskiego, w południowo-zachodniej części Polski. Obejmuje swoim zasięgiem¹ cały podregion Legnicko-Głogowski oraz 5 gmin z powiatu jaworskiego. Wśród 34 gmin wyróżnia się 22 gminy wiejskie, 7 miejsko-wiejskich i 5 miejskich.

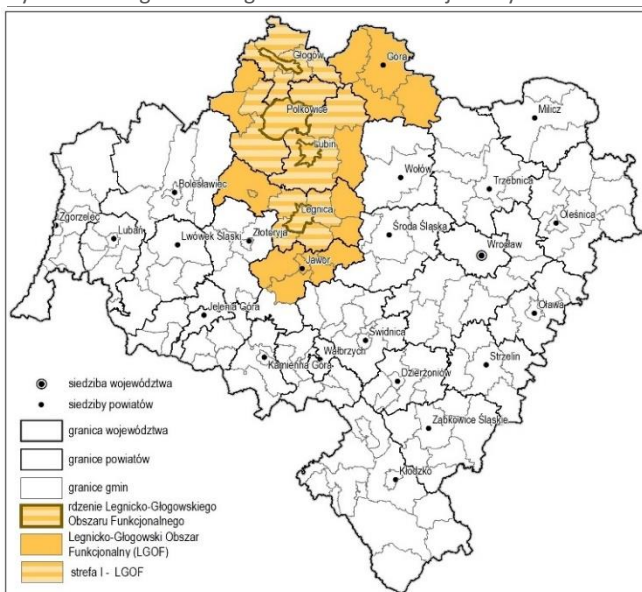
W ramach Legnicko-Głogowskiego Obszaru Funkcjonalnego została wyróżniona strefa I, do której należą rdzenie (tj. Legnica, Lubin, Głogów i Polkowice) oraz gminy, które wykazują z nimi najsilniejsze powiązania funkcjonalne². Powierzchnia LGOF zajmuje 3900 km², co stanowi ok. 20% powierzchni województwa. Wg danych GUS w 2017 r. obszar zamieszkiwało ponad 490 tys. osób, co stanowiło prawie 17% ludności województwa. Średnia gęstość zaludnienia wynosi tu 126 osób na km² i jest niższa od przeciętnej w województwie (146 os. km²).

W pierwszych dwóch rozdziałach zawarto podstawowe kryteria i czynniki sprzyjające lokalizacji parków technologicznych, inkubatorów przedsiębiorczości i centrów badawczo-rozwojowych oraz przykładowe dobre praktyki dotyczące ich funkcjonowania.

Następnie w ramach uwarunkowań rozwoju obszaru scharakteryzowano między innymi potencjał ludnościowy i rynku pracy, dostępność transportową oraz stopień wyposażenia w infrastrukturę techniczną. Przyjrano się instytucjom otoczenia biznesu oraz sytuacji szkół średnich i uczelni wyższych funkcjonujących na obszarze LGOF. Zaprezentowano sytuację podmiotów gospodarczych oraz dane dotyczące zatrudnienia, atrakcyjności inwestycyjnej i dominującego przedsiębiorcy w regionie, jakim jest KGHM „Polska Miedź” S.A.

Po kolejnej części zawierającej podsumowanie uwarunkowań zaprezentowano potencjalne scenariusze rozwoju sytuacji gospodarczej obszaru na przestrzeni kilkunastu lat, które uzależnione są od bardzo wielu czynników.

Rysunek 1. Legnicko-Głogowski Obszar Funkcjonalny

¹ Wg projektu Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego, wersja z maja 2019 r.

² Wg projektu Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego, wersja z maja 2019 r.

W następnym rozdziale zawarte zostały rekomendacje dla polityki publicznej dedykowane władzom lokalnym, wojewódzkim i centralnym, odnośnie ukierunkowania polityki na wspieranie rozwoju regionu. Służą one przede wszystkim zwiększeniu dywersyfikacji gospodarczej poprzez wsparcie mikro i małych przedsiębiorców.

Ostatnia część prezentuje studium przypadku niezagospodarowanego obszaru aktywności gospodarczej przy węźle drogi ekspresowej S3 Lubin Zachód, jako przykład terenu dedykowanego rozwojowi działalności dywersyfikujących sytuację gospodarczą Legnicko-Głogowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

1 KRYTERIA LOKALIZACJI PARKÓW TECHNOLOGICZNYCH, INKUBATORÓW PRZEDSIĘBIORCZOŚCI ORAZ CENTRÓW BADAWCZO-ROZWOJOWYCH

1.1 PARKI TECHNOLOGICZNE

Park technologiczny zgodnie z definicją przedstawioną przez Polską Agencję Inwestycji i Handlu to *zespół wyodrębnionych nieruchomości wraz z infrastrukturą techniczną, utworzony w celu dokonywania przepływu wiedzy i technologii pomiędzy jednostkami naukowymi, a przedsiębiorcami*³.

Tworzenie parków technologicznych i przemysłowo-technologicznych to coraz częściej stosowane rozwiązania prorozwojowe. Dzięki nagromadzeniu firm i placówek badawczo-naukowych jest możliwy ich szybki rozwój.

Jak przedstawia Polska Agencja Inwestycji i Handlu *nie ma jednego uniwersalnego modelu parku, ani szablonu organizacyjnego gwarantującego sukces*⁴. Każdy przypadek tworzenia parku posiada odrębną specyfikę i charakter zależny od uwarunkowań kulturowych, ekonomicznych i społecznych, dlatego każdą sytuację należy rozważać indywidualnie. Jednak część podstawowych kryteriów sprzyjających funkcjonowaniu parków technologicznych jest niezmienna.

Za podstawowe wskaźniki wpływające na wybór miejsca do sytuowania nowych parków technologicznych można uznać:

- dobrą dostępność komunikacyjną;
- kapitał ludzki;
- możliwość współpracy z uniwersytetami i jednostkami naukowo-badawczymi;
- odpowiednią infrastrukturę techniczną.

Dostępność komunikacyjna dotyczy zarówno powiązań zewnętrznych tj.: odległość od węzła sieci TEN-T na drogach krajowych o klasie autostrady lub drogi ekspresowej, odległość od stacji i przystanków kolejowych oraz odległość od lotniska, ale również wewnętrznych. W przypadku lokalizacji na obrzeżach miasta, konieczne jest zapewnienie dogodnego dojazdu komunikacją publiczną.

Podstawą funkcjonowania i efektywnego rozwoju parku technologicznego jest wykwalifikowana kadra, której pozyskanie jest znacznie łatwiejsze w obszarach miast zapewniających wysoką jakość życia oraz dążących do stałego jej podnoszenia. Obecności wykształconej kadry sprzyja występowanie uczelni wyższych w mieście lub sąsiedztwo i dobre połączenie z ośrodkami akademickimi.

Współpraca z uniwersytetami i jednostkami naukowo-badawczymi jest najbardziej efektywna w przypadku bliskiego sąsiedztwa tych instytucji. Ważnymi czynnikami poprawiającymi kooperację są również: wykazanie chęci współpracy oraz reprezentowanie odpowiedniego poziomu dydaktycznego i infrastrukturalnego. Pozwala to na bezpośrednie kontakty, które wpływają na łatwiejszą wymianę wiedzy i doświadczeń oraz korzystanie z laboratoriów i pracowni naukowych.

³ https://www.paih.gov.pl/strefa_inwestora/parki_przemyslowe_i_technologiczne

⁴ https://www.paih.gov.pl/strefa_inwestora/parki_przemyslowe_i_technologiczne

Natomiast za odpowiednią infrastrukturę techniczną rozumie się głównie: dostęp do sieci szerokopasmowej, sieci wodno-kanalizacyjnej i gazowej oraz niewielką odległość od Głównych Punktów Zasilania (GPZ).

1.2 INKUBATORY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Inkubator przedsiębiorczości jest jednym z typów instytucji otoczenia biznesu. Zgodnie z definicją zawartą w Słowniku pojęć Portalu Innowacji inkubator przedsiębiorczości to *wyodrębniony podmiot oparty na nieruchomości, realizujący program inkubacji przedsiębiorczości, posiadający ofertę lokalową oraz ofertę usług wspierających nowo powstałe oraz młode mikro i małe przedsiębiorstwa*⁵.

Inkubatory przedsiębiorczości są formą wspierania nowych podmiotów gospodarczych w wejściu na rynek i uzyskaniu stabilności rynkowej. Podmioty te oferują atrakcyjne, głównie pod względem finansowym powierzchnie pod wynajem oraz szereg usług, przede wszystkim doradczo-szkoleniowych. Czas przebywania firmy w inkubatorze i w związku z tym korzystania z dostępnych profitów jest ograniczony i wynosi zwykle od 2 do 5 lat. Po tym okresie firma powinna być zdolna samodzielnie funkcjonować na rynku.

Początkowo inkubatory przedsiębiorczości tworzone były jako próby aktywizacji społeczeństwa i przeciwdziałania bezrobociu na obszarach z problemami strukturalnymi, szczególnie pogórnich i poprzemysłowych. Potwierdza to fakt lokalizacji pierwszych inkubatorów w Polsce głównie w niewielkich miastach na południu kraju.

Obecnie inkubatory przedsiębiorczości mogą funkcjonować samodzielnie lub w ramach struktury parku przemysłowego lub technologicznego, a ich lokalizacja i oferta może być bardzo zróżnicowana. W mniejszych miejscowościach pozbawionych uczelni wyższych tworzone inkubatory powinny dostosować się do lokalnej specyfiki, dzięki czemu najlepiej zapewnią rozwój miejscowego rynku. Przy wyborze lokalizacji zalecane jest wykorzystywanie istniejących obiektów. W przypadku większych ośrodków miejskich, głównie akademickich najbardziej efektywne są inkubatory, które powstają w powiązaniu lub w ramach innych instytucji takich jak m.in. parki technologiczne i strefy ekonomiczne. W ośrodkach akademickich bardzo korzystną opcją jest także tworzenie inkubatorów akademickich, przy uczelniach wyższych dedykowanych studentom, doktorantom i absolwentom, w tym przypadku nie ma konieczności zakładania działalności gospodarczej przez zainteresowane osoby.

1.3 CENTRA BADAWCZO-ROZWOJOWE

Zgodnie z Ustawą z dnia 30 maja 2008 r. o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej status centrum badawczo-rozwojowego może uzyskać *przedsiębiorca niebędący instytutem badawczym w rozumieniu ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1158, 1452 i 2201), prowadzący badania lub prace rozwojowe z zastrzeżeniem ust. 2. tejże ustawy*.

Obecnie w Polsce do uzyskania statusu centrum badawczo-rozwojowego może ubiegać się kilka tysięcy przedsiębiorstw, natomiast istnieje ich zaledwie 37. Należy jednak zauważyć, że uzyskanie tego statusu nie dla każdego przedsiębiorstwa może być korzystne.

⁵ <http://www.sloownik.pi.gov.pl>

Kryteria lokalizacji centrów badawczo-rozwojowych są zbliżone do tych wymienionych w przypadku parków technologicznych. Jednak, w tej sytuacji szczególny nacisk kładziony jest na obecność wykwalifikowanej kadry oraz sąsiedztwa i bliskiej współpracy z uczelniami wyższymi. W związku z tym centra badawczo-rozwojowe powinny być lokalizowane głównie w większych miastach będących silnymi ośrodkami akademickimi.

2 DOBRE PRAKTYKI

2.1 PARKI NAUKOWE, PRZEMYSŁOWO-TECHNOLOGICZNE I TECHNOLOGICZNE

2.1.1 RHEINELBE W GELSENKIRCHEN

Park naukowy Rheinelbe powstał na przekształconych terenach przemysłowych byłej huty stali Thyssen i kopalni Rheinelbe, umiejscowiony w strefie śródmieścia Gelsenkirchen. Powstał w ramach zmian strukturalnych w zagłębiu Ruhry jako jeden z największych projektów Międzynarodowej Wystawy Budownictwa obejmującej zagłębie Ruhry i dolinę rzeki Emscher.

Kompleks architektoniczno-urbanistyczny Parku Rheinelbe jest oszczędny z założenia, zaprojektowany jako inwestycja ekologiczna zgodna z zasadami zrównoważonego rozwoju. Wissenschaftspark jest innowacyjny zarówno pod względem architektonicznym jak i technologicznym. Został nagrodzony wieloma nagrodami m.in. uznany jednym z najlepszych centrów biznesu w Europie na międzynarodowej wystawie nieruchomości w Cannes (MIPIM 1995). W budynku zostały zastosowane nowoczesne rozwiązania w zakresie pozyskiwania energii. W sposób bierny dzięki przeszklonej zachodniej elewacji, ciepło słoneczne, które przechodzi przez szkło gromadzone jest w betonowych elementach konstrukcyjnych budynku, wykorzystywane do ogrzewania galerii i wody użytkowej. Natomiast w sposób aktywny poprzez umiejscowienie na dachu fotowoltaicznej elektrowni słonecznej (jednej z największych tego typu na świecie (1996 r.)), która zasila centralne jednostki obiektu. Utworzony sztuczny zbiornik wodny, pełni nie tylko funkcję estetyczną, ale jest również jednym z elementów zarządzania odpływem wód opadowych.

Na główną siedzibę Parku Rheinelbe składa się długa na 300 metrów szklana galeria, przeznaczona na organizację różnego typu wydarzeń kulturalnych, konferencji, seminariów i spotkań biznesowych. Do galerii przylegają pawilony, w których znajdują się głównie centra badawcze i rozwojowe nowych technologii, pomieszczenia biurowe i mieszkalne, powierzchnie do wynajęcia oraz centrum konferencyjne.

Rysunek 2. Zdjęcia Parku Naukowego Rheinelbe

Źródło: 1) <https://www.aerialphotosearch.com/info/aerial-photos/office-building-ensemble-wissenschaftspark-gelsenkirchen-gelsenkirchen-state-north-rhine-westphalia-364126.html>;
2) https://cdn2.diginights.com/uploads/images/location/w/i/wissenschaftspark-gelsenkirchen/preview_image2-default-1.jpg

2.1.2 NOWORUDZKI PARK PRZEMYSŁOWY

Noworudzki Park Przemysłowo-Technologiczny powstał w 2003 roku w ramach porozumienia zawartego pomiędzy: Agencją Rozwoju Regionalnego AGROREG SA, Agencją Rozwoju Przemysłu SA, Spółką Restrukturyzacji Kopalń SA i Gminą Miejską Nowa Ruda.

Rysunek 3. Noworudzki Park Przemysłowy

Źródło http://www.agroreg.com.pl/upload/Projekty_NPP_1.jpg

Park Przemysłowo-Technologiczny w Nowej Rudzie jest przykładem restrukturyzacji obszarów pokopalnianych. Przedsięwzięcie powstało na terenach dawnej kopalni węgla kamiennego „Nowa Ruda”, przekształcając i modernizując istniejące budynki. Na terenie parku działa około 50 firm w różnych branżach, m.in. w przetwórstwie metalu, poligrafii, budownictwie, motoryzacji, mechanice, usługach oraz w branży chemicznej.

Noworudzki Park Przemysłowo-Technologiczny oferuje inwestorom uzbrojone tereny oraz gotowe powierzchnie produkcyjne i biurowe. W ramach parku funkcjonują również: Noworudzki Inkubator Przedsiębiorczości i Technoinkubator Nowa Ruda.

Rysunek 4 Technoinkubator Nowa Ruda

Źródło: <http://www.agroreg.com.pl/oferta/technoinkubator-nowa-ruda.html>

2.1.3 WROCŁAWSKI PARK TECHNOLOGICZNY (WPT)

Wrocławski Park Technologiczny (WPT) powstał po kilkuletnich dyskusjach w 1998 roku poprzez powołanie spółki Wrocławski Park Technologiczny S.A. Większość akcji parku posiada gmina Wrocław (ponad 90 %). Pozostałe udziały należą do wrocławskich uczelni wyższych tj.: Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Medyczny, Politechnika Wrocławska, Uniwersytet Przyrodniczy oraz do BZ WBK Inwestycje Sp. z o.o., Agencji Rozwoju Przemysłu, Fundacji Rozwoju Politechniki Wrocławskiej, Dolnośląskiej Izby Gospodarczej i Skarbu Państwa.

Park znajduje się w strefie aktywności gospodarczej Wrocławia, należy on do najbardziej wiodących w województwie i kraju. Ma dobrą lokalizację ze względu na bliskość ważnych arterii drogowych i kolejowych oraz międzynarodowego portu lotniczego. Dodatkowo jest dobrze powiązany z centrum również transportem publicznym. Oferuje przedsiębiorstwom m.in. wynajem powierzchni biurowych i produkcyjnych, sal szkoleniowych i konferencyjnych, dostęp do laboratoriów i prototypowni oraz unikatowego w skali kraju zakładu doświadczalnego. Na terenie parku ulokowanych jest około 220 przedsiębiorstw specjalizujących się w różnych branżach przemysłu. WPT nie tylko udostępnia niezbędną infrastrukturę dla funkcjonowania firm, ale również aktywnie wspiera poprzez różnego rodzaju doradztwo i szkolenia. W ramach Wrocławskiego Parku Technologicznego funkcjonują również dwa inkubatory: Inkubator Przedsiębiorczości i Technologii oraz Dolnośląski Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości.

Rysunek 5. Wrocławski Park Technologiczny

Źródło: https://www.paih.gov.pl/strefa_inwestora/parki_przemyslowe_i_technologiczne/wroclaw_p_t

2.2 INKUBATORY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI:

2.2.1 WERK1 – MONACHIUM

Inkubator WERK1 powstał w 2013 roku w Monachium na przemysłowych terenach w dzielnicy Werksviertel, zlokalizowanej w pobliżu wschodniego dworca w Monachium, gdzie swoje zakłady produkcyjne miały takie firmy jak: Pfanni, Zündapp, Konen i Optimol. Dzielnica jest przykładem 38-hektarowego planu rewitalizacji obszarów miejskich, w ramach którego powstaje 1200 nowych domów i do 7000 miejsc pracy.

WERK1 powstał poprzez rewitalizację dawnego budynku fabryki produktów ziemniaczanych Pfanni-WERK1, jako jeden z pierwszych zreorganizowanych obiektów dzielnicy, jednocześnie sprzyjając jej rozwojowi. Dodatkowo w piwnicy budynku utworzono elektrociepłownię w celu zasilenia energetycznego całego obszaru.

WERK1 to inkubator przedsiębiorczości głównie dla gospodarki cyfrowej. Wspiera przedsiębiorców na wiele sposobów m.in. udostępniając atrakcyjne pod względem finansowym wyposażone powierzchnie biurowe, strefy coworkingu, niezbędną infrastrukturę, doradztwo i coaching. Inkubator jest ściśle powiązany z branżą gier wideo i często organizuje imprezy tematyczne w tej dziedzinie, co dodatkowo kreuje odpowiednie środowisko do wymiany wiedzy i networkingu.

Rysunek 6. Inkubator WERK1

Źródło: <https://www.abendzeitung-muenchen.de/inhalt.werk-1-wohnviertel-am-ostbahnhof-auf-der-energie-insel.1969c4e3-8c47-4807-b0ad-69de93ff6a11.html>

2.2.2 INKUBATORY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI NA TERENIE WROCŁAWSKIEGO PARKU TECHNOLOGICZNEGO

W zakresie Wrocławskiego Parku Technologicznego funkcjonują dwa inkubatory: Inkubator Przedsiębiorczości i Technologii oraz Dolnośląski Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości. Kreują one wyjątkowo atrakcyjne środowisko do rozwoju start-upów. Sprzyjają wymianie wiedzy i doświadczeń również z większymi przedsiębiorstwami. Oferują dostęp do infrastruktury Wrocławskiego Parku Technologicznego: sal konferencyjnych, hali produkcyjno-magazynowych i zaplecza biurowego. Dla osób korzystających z oferty inkubatorów przygotowywane są szkolenia, warsztaty i konsultacje z różnych dziedzin. Większość – aż 90 % inkubowanych w WPT firm utrzymuje się na rynku.

1. Dolnośląski Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości:

Akademicki inkubator dedykowany jest studentom, absolwentom i pracowników naukowym wyższych uczelni, ukierunkowano go na rozwój start-upów związanych z nowymi technologiami. Okres inkubacji trwa maksymalnie 2 lata.

2. Inkubator Przedsiębiorczości i Technologii:

Z Inkubatora Przedsiębiorczości i Technologii może korzystać każdy przedsiębiorca. Wspierane są wszystkie możliwe branże działalności, a okres inkubacji wynosi do 5 lat.

2.3 CENTRA BADAWCZO-ROZWOJOWE:

2.3.1 KGHM CUPRUM SP. Z O.O.

KGHM CUPRUM w całości należy do KGHM Polska Miedź S.A. Powstało poprzez przekształcenie Zakładów Badawczych i Projektowych Miedzi Cuprum. W obecnej formie funkcjonuje od 1 stycznia 1993 roku.

Status jednostki badawczo-rozwojowej, przekształcony później, wraz ze zmianą przepisów na centrum badawczo-rozwojowe, KGHM CUPRUM uzyskało w 2002 roku.

Działalność KGHM CUPRUM dotyczy szeregu dziedzin, związanych z eksploatacją i przeróbką rud miedzi oraz składowaniem odpadów pogórnictwa, m.in.: geologią, hydrologią, geofizyką, górnictwem, wentylacją i wzbogacaniem rud. Współpracuje z uczelniami wyższymi, głównie z Politechniką Wrocławską i Akademią Górniczo-Hutniczą w Krakowie.

Głównym zleceniodawcą centrum badawczo-rozwojowego jest jego właściciel KGHM Polska Miedź S.A. Ponadto, warto nadmienić, że z jego usług korzystają również inne zakłady górnicze wydobywające surowce tj.: cynk i ołów, węgiel kamienny oraz sól.

2.3.2 CBR NOVASOME SP. Z O.O.

Firma CBR Novasome powstała w 2004 roku jako spółka typu spin-off. Działa w dziedzinach nowych technologii, farmacji i przemysłu kosmetycznego. Prowadzi stałą współpracę ze środowiskiem akademickim w skład którego wchodzi: Politechnika Wrocławska, Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu i Poznaniu oraz Uniwersytet Wrocławski.

Zajmuje się głównie projektowaniem i optymalizacją procesów badawczych i technologicznych dla różnorodnych firm farmaceutycznych.

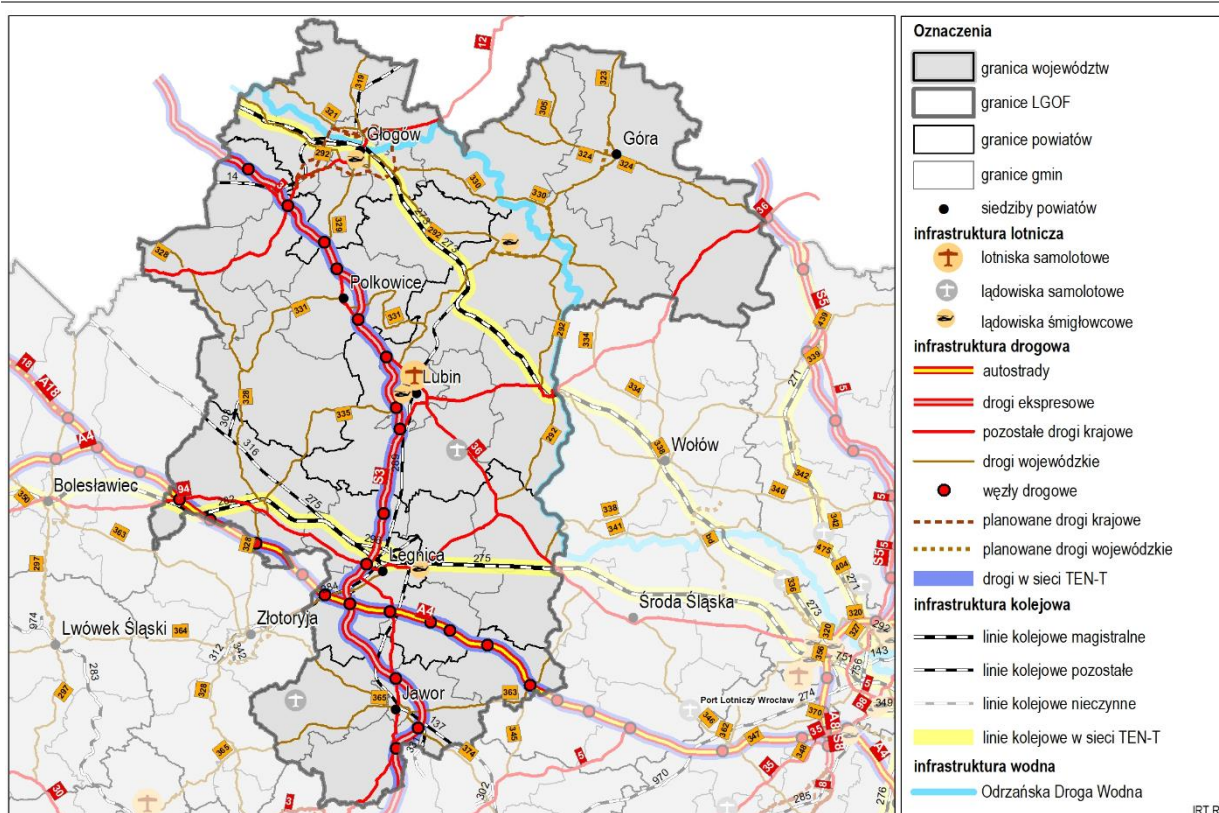
Od 2008 roku CBR Novasome starała się uzyskać status centrum badawczo-rozwojowego w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, działania zostały zakończone sukcesem 14 maja 2014 roku.

3 POTENCJAŁ ROZWOJU GOSPODARCZEGO LGOF

3.1 DOSTĘPNOŚĆ TRANSPORTOWA

LGOF charakteryzuje się bardzo dobrze rozwiniętym systemem transportowym. Posiada infrastrukturę transportu drogowego, kolejowego, lotniczego i wodnego. Największe znaczenie ma transport drogowy i kolejowy. Przebiegające przez LGOF drogi szybkiego ruchu (autostrada A4 i droga ekspresowa S3) oraz magistralne linie kolejowe (E-30, CE-30 i C-E59) wchodzą w skład sieci bazowej i kompleksowej Transeuropejskiej Sieci Transportowej TEN-T. Pozostałe drogi krajowe (DK 12, DK 36 i DK 94), drogi wojewódzkie oraz linie kolejowe (przede wszystkim LK 275 Wrocław Muchobór-Gubinek i LK 289 Legnica-Rudna Gwizdanów) uzupełniają połączenia wewnętrzne i zewnętrzne. Dzięki tak rozbudowanej sieci transportowej ośrodki Legnicko-Głogowskiego Obszaru Funkcjonalnego są powiązane drogami o wysokiej klasie technicznej ze sobą oraz z bardzo ważnymi ośrodkami osadniczymi na zewnątrz, takimi jak: Berlin, Drezno, Katowice, Kraków, Kijów, Lipsk, Wrocław czy Szczecin.

Rysunek 7. Systemy transportu drogowego, kolejowego, lotniczego i wodnego LGOF

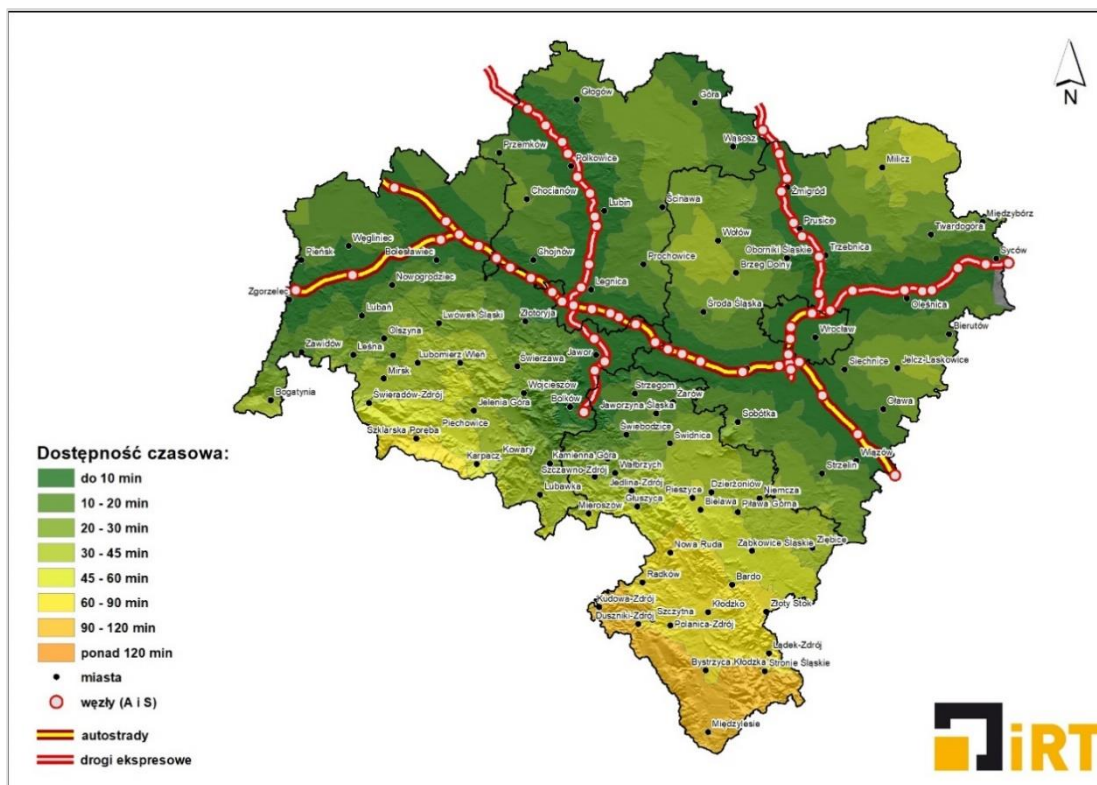

Źródło: opracowanie własne

Większość gmin LGOF posiada dobrą i bardzo dobrą (20-30 minut) dostępność czasową do węzłów autostradowych i dróg ekspresowych. Główne ośrodki miejskie: Legnica, Lubin i Polkowice znajdują się w strefie dostępu do 10 minut do tych węzłów. Łatwość dostępu do wysokiej jakości infrastruktury transportowej znajdującej się w sieci TEN-T podnosi konkurencyjność gospodarki oraz poprawia mobilność mieszkańców. Dzięki skrzyżowaniu dwóch dróg szybkiego ruchu A4 i S3 w Węźle Legnica Południe oraz sąsiedztwie magistralnej linii kolejowej E-30 istnieje również potencjał do rozwoju

transportu intermodalnego i powstania w tym miejscu jednego z największych w Polsce „hubów” logistycznych i transportowych.

Rysunek 8. Dostępność czasowa do węzłów na autostradach i drogach ekspresowych

Źródło: Studium korytarzowe wraz z analizą wielokryterialną dla planowanych drogowych łączników Aglomeracji Wałbrzyskiej z węzłami drogi ekspresowej S3 w Bolkowie oraz Kamiennej Górze, TOM A-B, Wrocław 2018, IRT

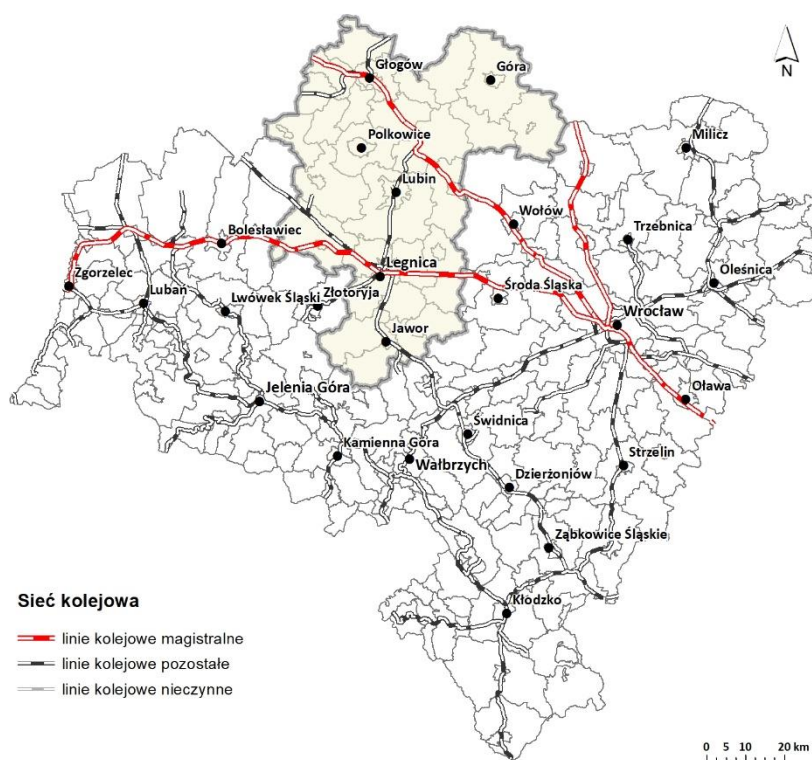
W Legnicko-Głogowskim Obszarze Funkcjonalnym barierą ograniczającą system transportu drogowego jest rzeka Odra, przepływająca przez jego północną część. Zbyt mała ilość przepraw mostowych o dobrych parametrach technicznych zdecydowanie ogranicza dostępność transportową pomiędzy ośrodkami osadniczymi położonymi po obu stronach rzeki. Sytuacja ta ulegnie poprawie po zrealizowaniu obwodnicy Głogowa oraz rozbudowie dróg dojazdowych do mostu w Ciechanowie.

Pomimo rozbudowanej sieci kolejowej na Dolnym Śląsku, LGOF charakteryzuje się niedostatkami w stanie infrastruktury kolejowej, które w znaczący sposób ograniczają możliwość realizowania kolejowych połączeń pasażerskich. Linie kolejowe nr 14 (Łódź Kaliska – Zasieki/Forst) oraz 284 (Legnica-Jerzmanice Zdrój) mogłyby tworzyć ważne powiązania kolejowe obszaru funkcjonalnego. Niestety ze względu na bardzo niską prędkość handlową oraz niską przepustowość wyłączone są z ruchu pasażerskiego. W chwili obecnej prowadzony jest na nich jedynie ruch towarowy.

Do najważniejszych, z punktu widzenia integracji obszaru, należy linia kolejowa nr 289 biegnąca z Legnicy przez Lubin do stacji Rudna Gwizdanów, gdzie do tej pory prowadzony był wyłącznie ruch towarowy. Ponadto linia ta stanowi łącznik pomiędzy dwiema liniami magistralnymi przebiegającymi przez LGOF. Obecnie kończona jest jej modernizacja, a wznowienie przewozów pasażerskich planowane jest w I poł. 2019 r.

Rysunek 9. Sieć kolejowa na Dolnym Śląsku w 2019 r.

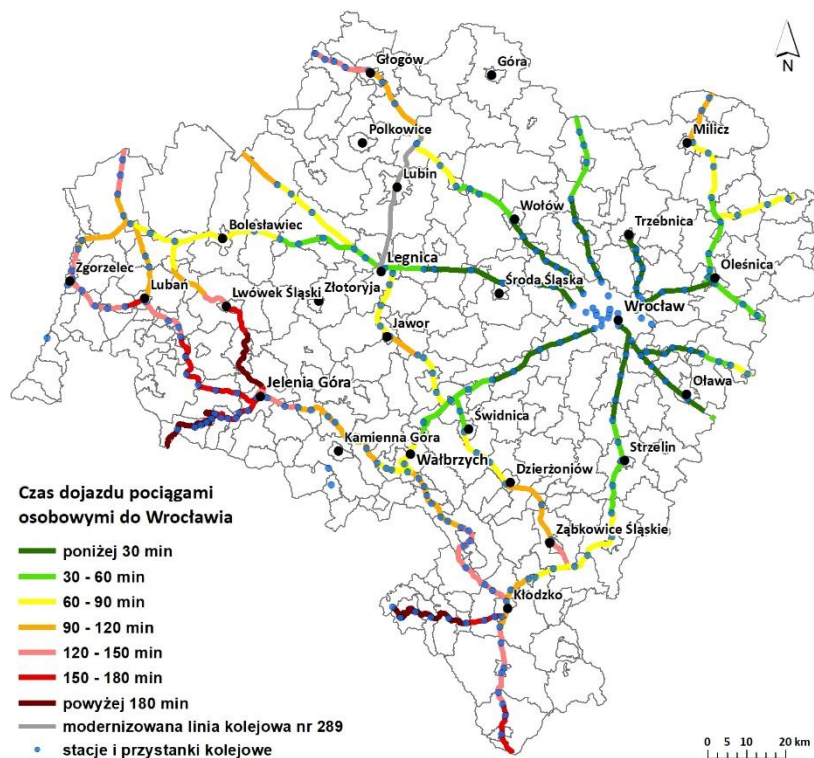

Źródło: opracowanie własne

Średni czas dojazdu koleją z głównych ośrodków LGOF do Wrocławia jest bardzo zróżnicowany. Na trasie Legnica – Wrocław podróż trwa poniżej 60 min, z Głogowa dojazd do Wrocławia zajmuje średnio 90-120 minut, Polkowice nie mają dostępu do transportu kolejowego a czas dojazdu z Lubina do Wrocławia, po zakończeniu modernizacji linii 289 (według planowanego rozkładu jazdy), wyniesie poniżej 60 minut.

Rysunek 10. Średni czas dojazdu pociągami osobowymi do Wrocławia w 2015 r.

Źródło: opracowanie na podstawie Raportu o stanie zagospodarowania przestrzennego i rozwoju społeczno-gospodarczym województwa dolnośląskiego, kwiecień 2017, IRT

Infrastruktura transportu lotniczego zlokalizowana w LGOF wykorzystywana jest jedynie do celów sportowych i sanitarnych. Jednak obszar posiada dobrą dostępność do międzynarodowego Portu Lotniczego Wrocław – Strachowice stanowiącego element sieci TEN-T. Jest on jednym z ważniejszych portów lotniczych w kraju o przepustowości 3,3 mln podróżnych na rok. Siatka połączeń pasażerskich oferowanych z wrocławskiego lotniska jest dynamicznie rozwijana, podobnie szybko wzrasta liczba pasażerów transportu lotniczego. Dojazd do lotniska z Legnicy i Lubina trwa około 60 min, natomiast z Głogowa ok. 90 min.

Transport wodny jest możliwy dzięki Odrzańskiej Drodze Wodnej, jednak nie jest wykorzystywany ze względu na jej niedostateczne parametry żeglugowe. Odra jest drogą wodną o znaczeniu krajowym i międzynarodowym, powiązaną z systemami polskich (poprzez Wartę – Noteć – Kanał Bydgoski – Wisłę) i europejskich (poprzez kanały Odra-Sprewa i Odra-Hawela) dróg wodnych oraz ich portami i nabrzeżami przeładunkowymi. Istotne jest również połączenie rzeki z zespołem rzeczno-morskich portów Szczecin – Świnoujście. Żegluga śródlądowa odgrywa marginalną rolę w polskim systemie transportowym, a udział transportu śródlądowego w Polsce w przewozach ładunków ogółem w latach 2000-2014 zmniejszył się z 0,8% do 0,4%.

Na odcinku Odry skanalizowanej od wschodniej granicy województwa do Brzegu Dolnego utrzymywana jest III klasa żeglowności, która pozwala na prowadzenie zestawów pchanych o ładowności do 1 200 t. Na odcinku Odry swobodnie płynącej od Brzegu Dolnego do granicy z województwem lubuskim (czyli odcinek płynący przez obszar LGOF) oraz na bocznym szlaku we Wrocławiu od śluzy Opatowice do śluzy Miejskiej, występuje II klasa żeglowności. Uniemożliwia to na tych odcinkach prowadzenie żeglugi

zestawami pchanymi, a statki i barki mogą przewozić do 500 t ładunków. Na terenie województwa czynny jest jedynie Port Miejski we Wrocławiu.

Zgodnie z dokumentami krajowymi i wojewódzkimi, planowane są inwestycje w zakresie poprawy funkcjonalności i rozbudowy sieci transportowych, które wpłyną na poprawę dostępności transportowej LGOF. Należą do nich:

- budowa obwodnicy Głogowa na drodze nr 12 (warianty) Głogów, m. Głogów, Jerzmanowa, Kotla, Żukowice,
- drogi dojazdowe do mostu na Odrze w m. Ciechanów na odcinku Ciechanów – Góra wraz z obwodnicą Góry w zakresie: przebudowa drogi wojewódzkiej nr 323 km ok. 32+060 – 36+888 na odcinku Luboszyce – Ciechanów – jako kontynuacja budowy przepraw przez Odrę,
- drogi dojazdowe do mostu na Odrze w m. Ciechanów na odcinku Ciechanów – Góra wraz z obwodnicą Góry w zakresie: budowa obwodnicy Góry w ciągu drogi wojewódzkiej nr 323 – jako kontynuacja budowy przepraw przez Odrę.
- modernizacja linii kolejowej nr 137 Kędzierzyn – Koźle – Legnica,
- rewitalizacja linii kolejowej nr 137 na odcinku Legnica – Dzierżonów ,
- prace na liniach kolejowych nr 14, 815, 816 na odcinku Ostrów Wlkp. – (Krotoszyn) – Leszno – Głogów wraz z elektryfikacją odcinka Krotoszyn/Durzyn – Leszno – Głogów,
- budowa stopni wodnych na Odrze w Lubiążu i Ścinawie,
- przystosowanie Odrzańskiej Drogi Wodnej do parametrów klasy Va.

Samorząd Województwa Dolnośląskiego od lat postuluje o realizację inwestycji w ciągach dróg krajowych, które stanowią węzły drugo- i trzeciorzędne względem sieci TEN-T, lecz nie zostały ujęte w obecnie obowiązującym Programie Budowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023 (z perspektywą do 2025 r.). Na obszarze LGOF najważniejsze z tych działań to:

- likwidacja miejsc szczególnie niebezpiecznych na sieci drogowej:
 - rozbudowa drogi krajowej nr 12 na odc. Przemków – Radwanice i Radwanice – DK3,
 - rozbudowa drogi krajowej nr 36 na odc. Prochowice – Gogołowice,
 - przebudowa drogi krajowej nr 94 na odcinkach Krzywa – Chojnów, Chojnów - Legnica, Legnica – Prochowice i Prochowice – Mazurowice;
- obwodnice miejscowości ograniczające uciążliwości związane z transportem:
 - obwodnica Ścinawy w ciągu drogi krajowej nr 36,
 - południowo-wschodnia obwodnica Legnicy w ciągu drogi krajowej nr 94.

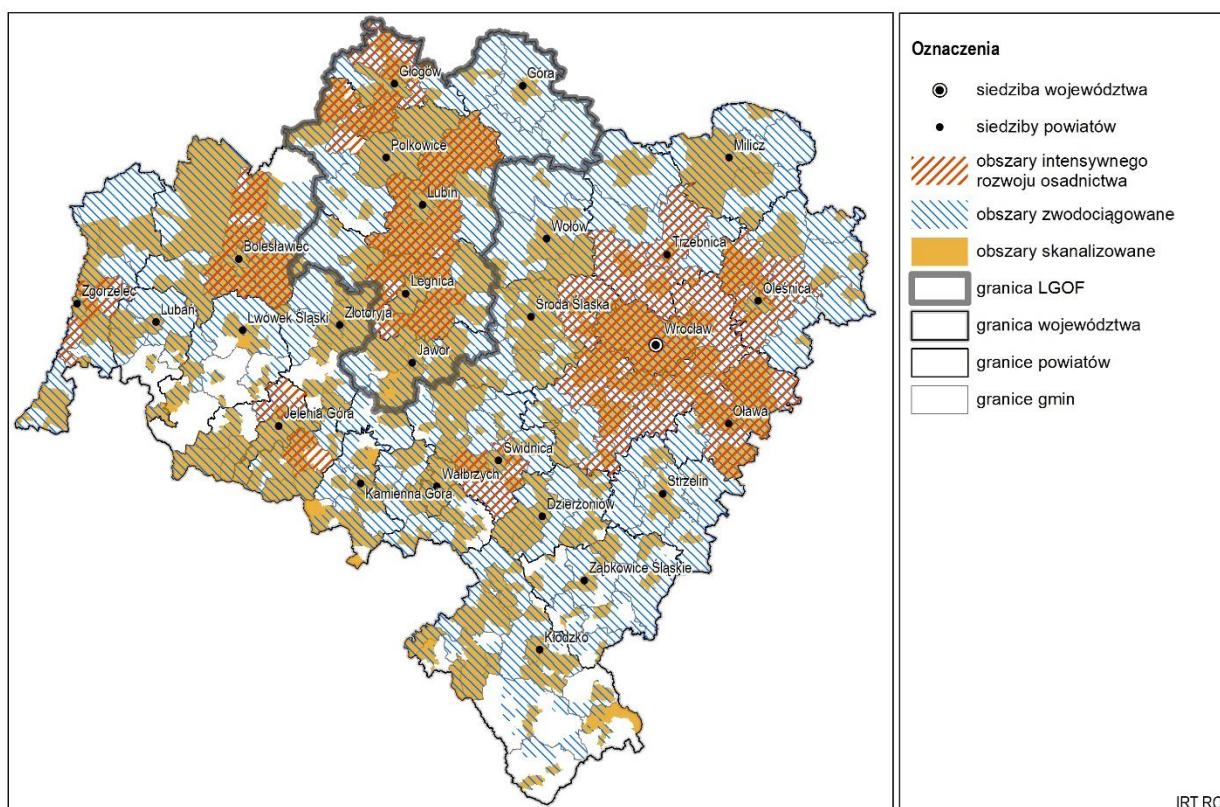
3.2 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

3.2.1 GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

Pod względem wyposażenia w infrastrukturę techniczną Legnicko-Głogowski Obszar Funkcjonalny znajduje się w korzystnej sytuacji na tle województwa.

Analiza stanu wyposażenia w sieć kanalizacyjną i wodociągową w poszczególnych obrębach geodezyjnych w dolnośląskich gminach, wskazuje na wyraźną dysproporcję zaopatrzenia w sieć kanalizacyjną w stosunku do wyposażenia w sieć wodociągową w gminach wiejskich. W 2015 r. jedynie w 8 gminach wiejskich miejscowości były w 100% wyposażone w kompleksową sieć wodociągowo-kanalizacyjną. Z obszaru LGOF były to gminy: Jerzmanowa (pow. głogowski), Kunice i Legnickie Pole (pow. legnicki), Rudna (pow. lubiński) i Polkowice (pow. polkowicki).

Rysunek 11. Obszary posiadające dostęp do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na tle obszarów intensywnego rozwoju osadnictwa (stan na 2015 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Stopień wyposażenia w sieć wodociągową terenów wiejskich w województwie w 2015 r. był zadowalający i wynosił 91,2%. Na terenie województwa dolnośląskiego 100% wyposażenie w sieć wodociągową odnotowano w 11 powiatach, z czego na obszarze LGOF były to dwa powiaty: legnicki i lubiński.

Na obszarze LGOF najlepiej skanalizowane są obszary wiejskie w powiecie lubińskim (77,8%), a naj słabiej w powiecie górowskim (jedynie w 6,4%). Wszystkie obszary miejskie mają dostęp do infrastruktury kanalizacyjnej, natomiast wskaźnik procentowy stopnia wyposażenia terenów wiejskich w sieć kanalizacyjną dla województwa dolnośląskiego w 2015 roku wynosił 35,6%⁶. Sieć kanalizacji sanitarnej na terenach wiejskich obszaru LGOF nie została dotychczas zrealizowana w gminie Jemielno.

Biorąc pod uwagę zróżnicowanie województwa dolnośląskiego pod względem rozwoju osadnictwa, rozbudowa sieci wodno-kanalizacyjnej powinna następować przede wszystkim na obszarach, gdzie zachodzi najbardziej dynamiczny rozwój osadnictwa i spodziewana jest kontynuacja tego trendu. We wskazanych obszarach intensywnego rozwoju osadnictwa (Rysunek 11) wykazane jest, że w Legnicko-Głogowskim Obszarze Funkcjonalnym wsparcia dla pełnego wyposażenia w sieć wodociągową, wymagają tereny położone w gminach: Gaworzycy i Radwanice. W gminach LGOF rozbudowy wymaga również system obecnej kanalizacji.

⁶ Wskaźnik procentowy stopnia wyposażenia terenów wiejskich w sieć kanalizacyjną w przeliczeniu na obręby ewidencyjne.

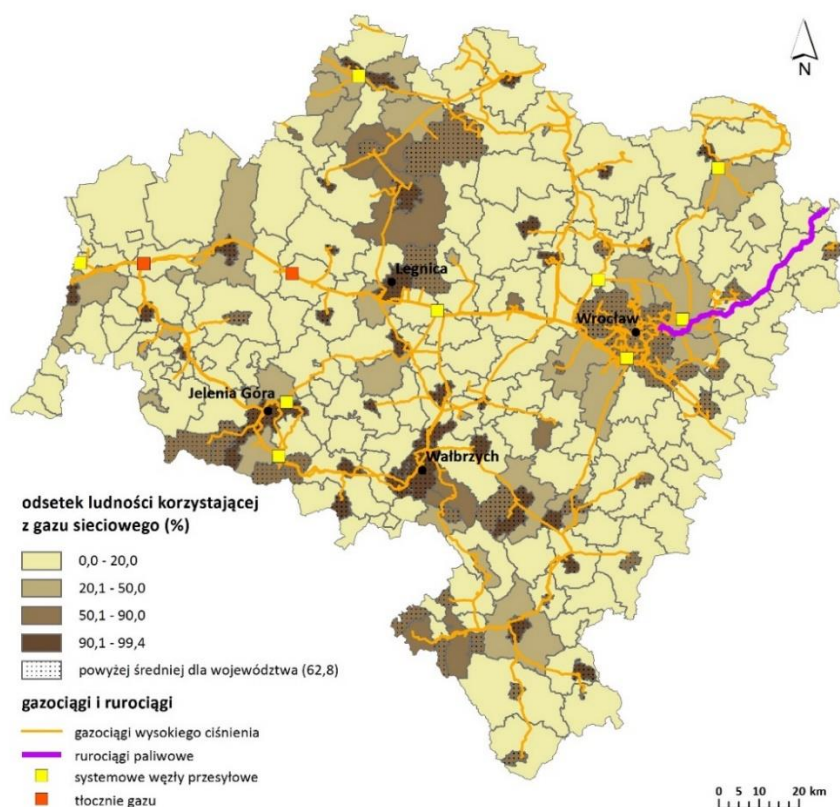
3.2.2 GAZOWNICTWO

Dolny Śląsk charakteryzuje się rozbudowaną infrastrukturą przesyłową, którą przesyłany jest gaz wysokometanowy grupy E i zaazotowany podgrupy Lw. System przesyłowy gazu wysokometanowego E zasilany jest przez punkt wejścia „Lasów”, zlokalizowany na granicy polsko-niemieckiej oraz punkty znajdujące się na połączeniu krajowego systemu przesyłowego z Systemem Gazociągów Tranzytowych zlokalizowane we Lwówku i Włocławku (woj. Wielkopolskie).

W 2014 roku 62,8% mieszkańców województwa korzystało z gazu ziemnego doprowadzanego sieciowo przy utrzymującej się dysproporcji pomiędzy miastami a obszarami wiejskimi. W miastach 82,4% (wskaźnik krajowy 71,7%) mieszkańców korzystało z gazu sieciowego, natomiast na wsiach jedynie 14,1% (wskaźnik krajowy 22,4%).

Na tle województwa niektóre gminy obszaru LGOF charakteryzują się wysokim odsetkiem ludności korzystającej z gazu sieciowego. Należą do nich w szczególności gminy miejskie oraz sąsiadujące z nimi obszary wiejskie. Gminy położone peryferyjnie w stosunku do miast charakteryzują się bardzo niskim odsetkiem ludności korzystającej z gazu sieciowego (Rysunek 12).

Rysunek 12. Zaopatrzenie w gaz na terenie województwa dolnośląskiego [2015].

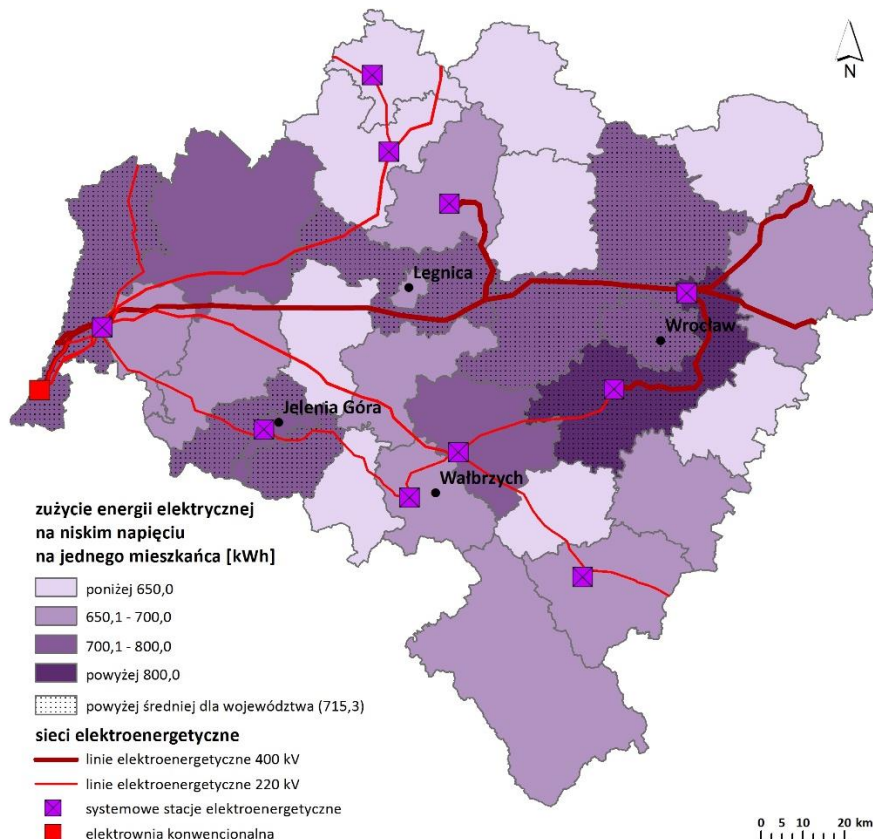
Źródło: Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego i rozwoju społeczno-gospodarczym województwa dolnośląskiego, kwiecień 2017, IRT

3.2.3 ENERGIA ELEKTRYCZNA

Źródłem zaopatrującym w energię elektryczną odbiorców województwa dolnośląskiego jest krajowy system elektroenergetyczny, którego elementy (stacje i linie o napięciu 400 kV i 220 kV) umożliwiają wyprowadzenie mocy z Elektrowni Turów i Elektrowni Opolo oraz współpracę systemu krajowego z systemem międzynarodowym (niemieckim). Na Dolnym Śląsku zlokalizowanych jest 10 systemowych stacji elektroenergetycznych, z czego 3 znajduje się na obszarze LGOF.

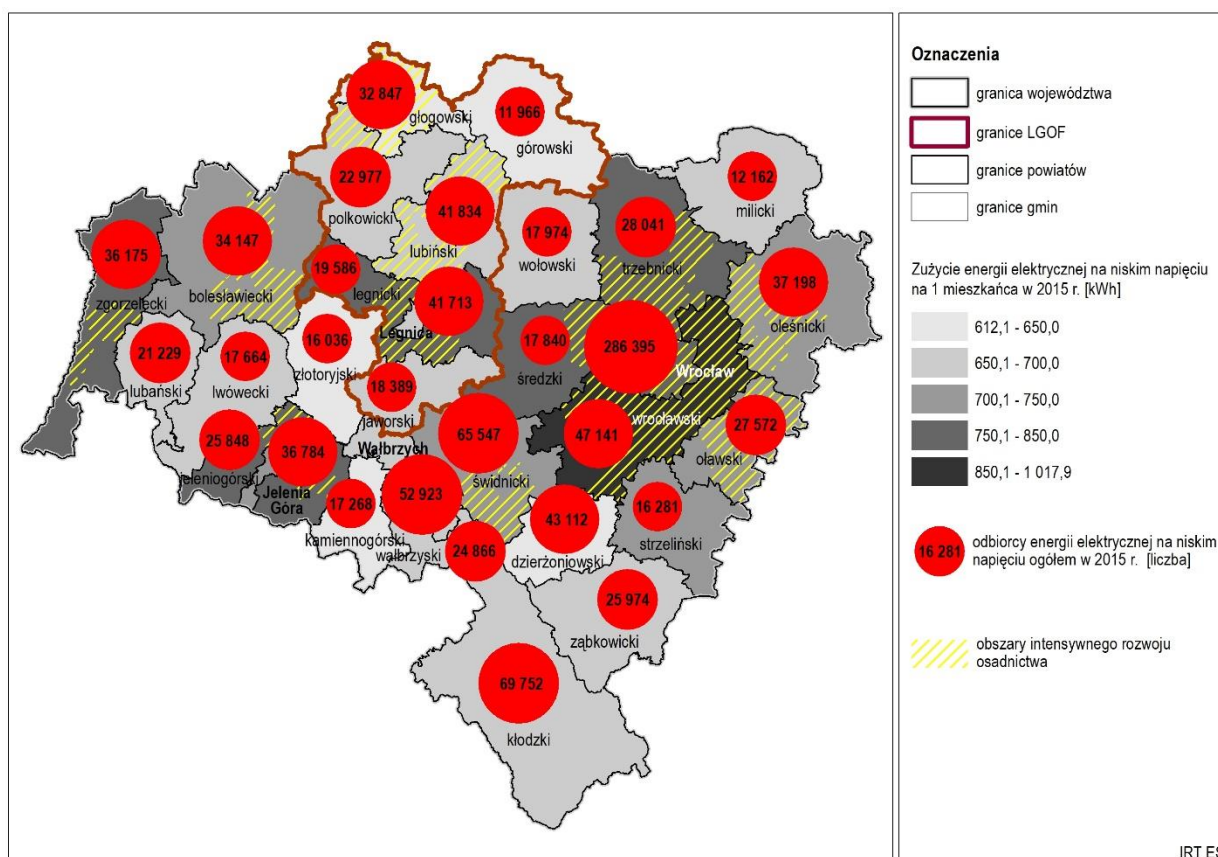
Rysunek 13. System elektroenergetyczny na terenie województwa dolnośląskiego [2015].

Źródło: Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego i rozwoju społeczno-gospodarczym województwa dolnośląskiego, kwiecień 2017, IRT

Zużycie energii elektrycznej ogółem na 1 mieszkańca na terenie województwa dolnośląskiego w 2014 roku wynosiło ok. 4,5 tys. kWh i od 2010 roku wzrosło o 4,8%. W latach 2010-2014 było ono stale wyższe od ogólnego zużycia energii elektrycznej w kraju, a w 2014 roku przekroczyło średnią dla Polski o 14,6%.

Rysunek 14. Odbiorcy energii elektrycznej o niskim napięciu na 1 mieszkańca w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.3 UWARUNKOWANIA DEMOGRAFICZNE I SPOŁECZNE

3.3.1 DEMOGRAFIA

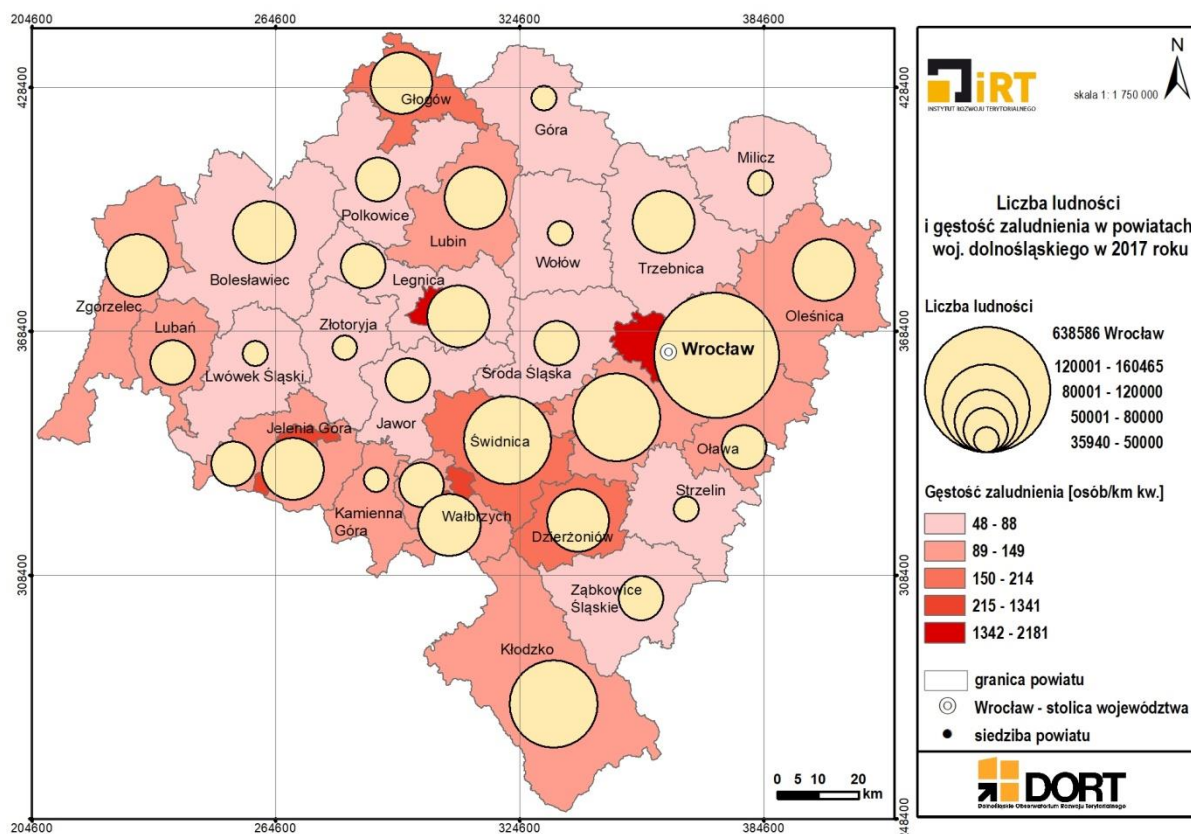
3.3.1.1 LICZBA LUDNOŚCI I GĘŚTOŚĆ ZALUDNIENIA

Wg danych GUS w 2017 r. LGOF zamieszkiwało 490 636 osób. Średnia gęstość zaludnienia wynosi tu 126 osób na km² i jest niższa od przeciętnej w województwie (146 os. km²). Największą liczbą mieszkańców (powyżej 100 tys. ludności) cechują się dwa powiaty: lubiński (106,3) i miasto Legnica (100,3)⁷.

⁷ Wg stanu na 2017 r.

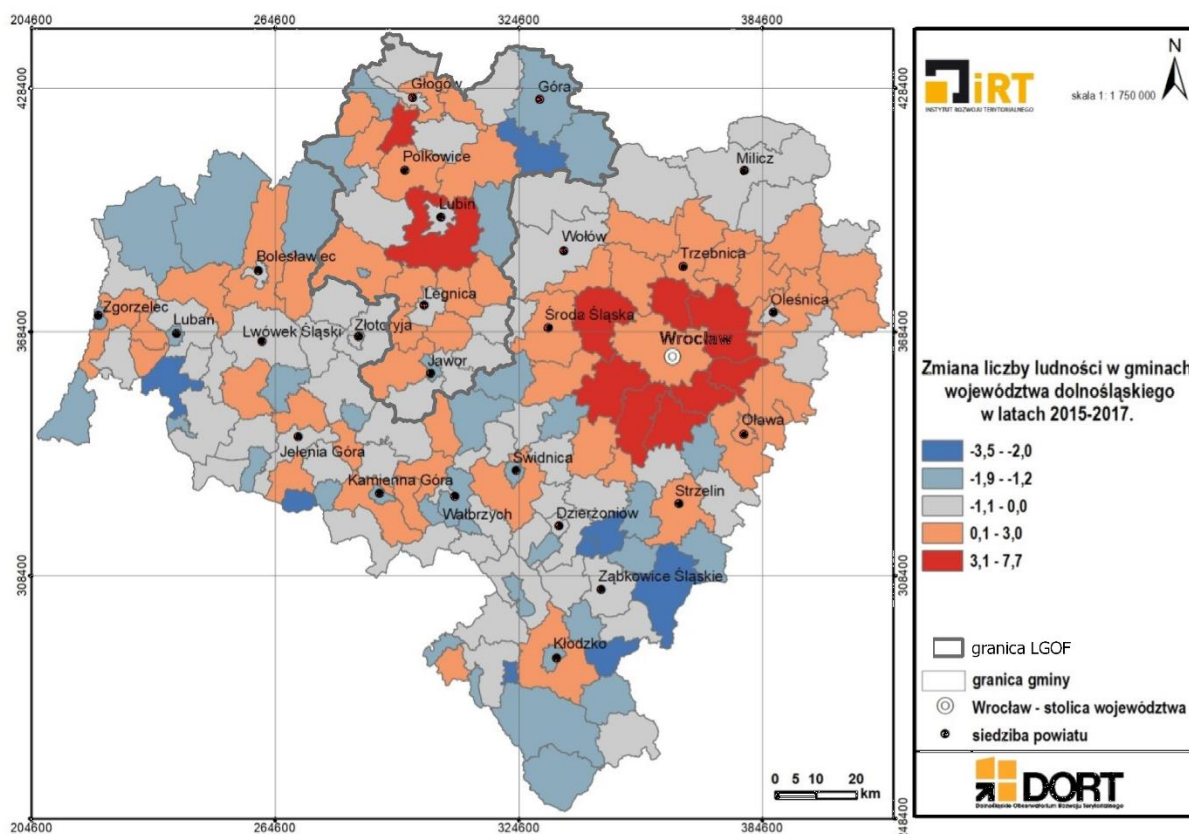
Rysunek 15. Liczba ludności i gęstość zaludnienia w powiatach woj. dolnośląskiego w 2017 roku.

Źródło: Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa dolnośląskiego w obszarach oddziaływania europejskiego funduszu społecznego, DORT, grudzień 2018 r.

W latach 2015-2017 w podregionie legnicko-głogowskim, tak jak i w całym województwie dolnośląskim, odnotowano ubytek ludności (-0,1%). Spadek liczby ludności nastąpił w 22 gminach LGOF a największy ubytek odnotowano w gminie Jawor (-1,6%) i Żukowice (-1,4%). Wzrost liczby ludności nastąpił w 10 gminach LGOF a najwyższe wartości odnotowały gminy: Jerzmanowa (3,8%) i Lubin (3,6%). (Rysunek 16)

Rysunek 16. Zmiana liczby ludności w gminach województwa dolnośląskiego w latach 2015-2017.

Źródło: Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa dolnośląskiego w obszarach oddziaływania europejskiego funduszu społecznego, DORT, grudzień 2018 r.

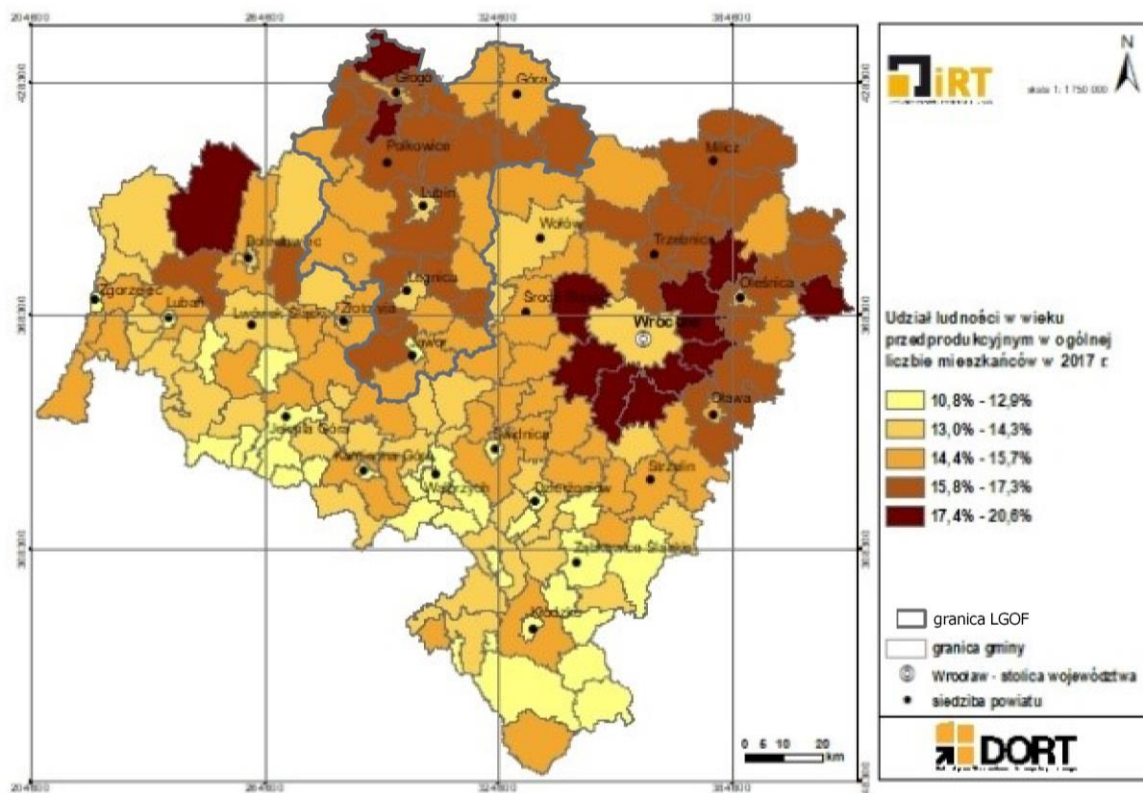
3.3.1.2 LICZBA LUDNOŚCI W WIEKU PRZEDPRODUKCYJNYM, PRODUKCYJNYM I POPRODUKCYJNYM

W podregionie legnicko-głogowskim w 2017 r. liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 17,7% ogółu mieszkańców (Rysunek 17). Udział ludności w wieku produkcyjnym wyniósł 62,1% populacji podregionu, natomiast liczba ludności w wieku poprodukcyjnym stanowiła w tym czasie 20,2% ogółu jego mieszkańców (Rysunek 21). Wyniki te wskazują na korzystną strukturę wiekową ludności podregionu legnicko-głogowskiego w 2017 r., w porównaniu do województwa dolnośląskiego jak i innych jego podregionów, za wyjątkiem powiatu wrocławskiego, w którym sytuacja jest korzystniejsza i wskaźniki te wynoszą kolejno: 19,0%; 62,9%; 18,1%.

W podregionie legnicko-głogowskim wysoki udział liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym w 2017 r. odnotowały prawie wszystkie gminy. Najwyższe jednak wartości wykazały gminy leżące na północy obszaru: Jerzmanowa (18,6%) i Kotła (17,5%). Analizując zmianę liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym w latach 2015-2017, zauważyć można, że na obszarze LGOF największy wzrost odnotowała gmina wiejska Lubin (6,9%). Równie dobrze w tym zestawieniu wypadły 3 spośród 4 miast podregionu: Legnica, Lubin i Polkowice (Rysunek 18).

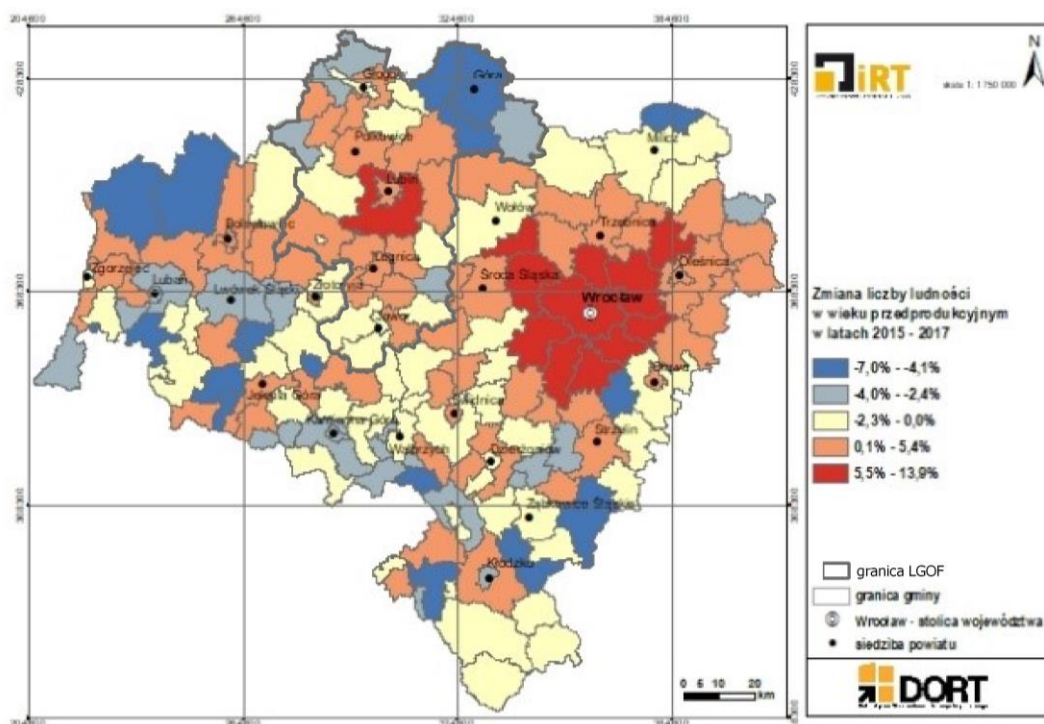

Rysunek 17. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w gminach województwa dolnośląskiego w 2017 r.

Źródło: Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa dolnośląskiego w obszarach oddziaływania europejskiego funduszu społecznego, DORT, grudzień 2018 r.

Rysunek 18. Zmiana liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym w latach 2015-2017

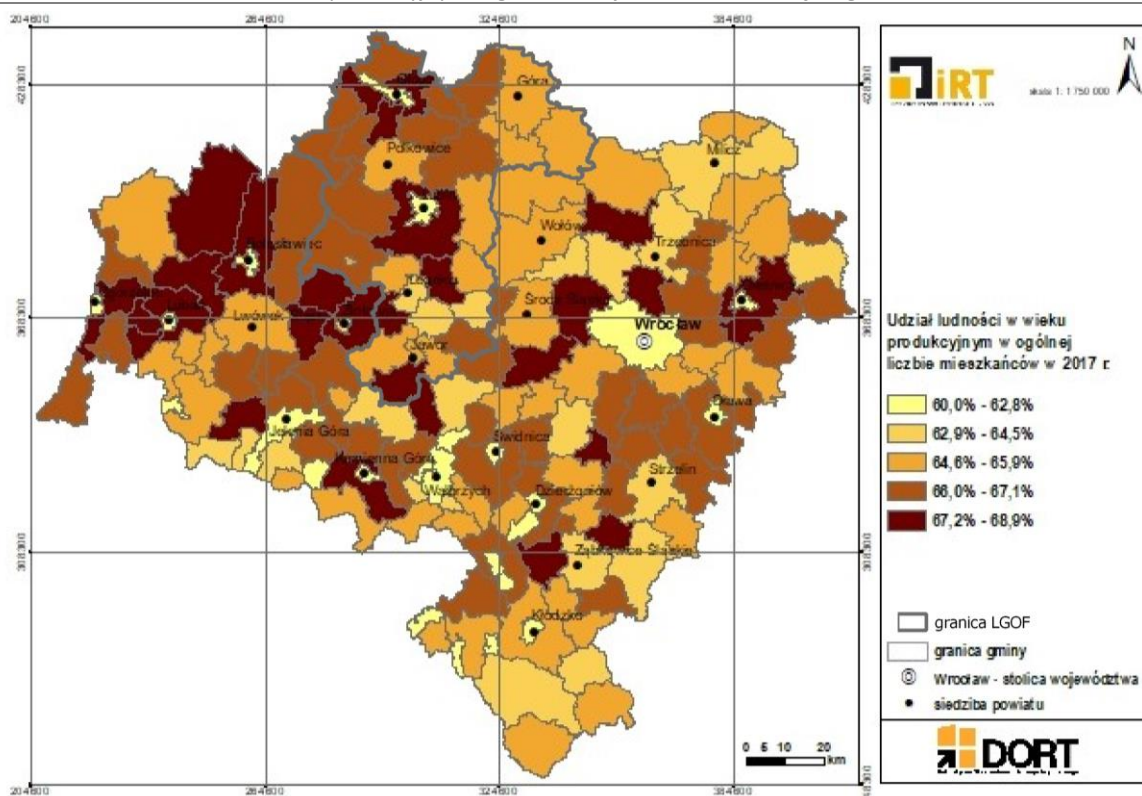

Źródło: Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa dolnośląskiego w obszarach oddziaływania europejskiego funduszu społecznego, DORT, grudzień 2018 r.

Największym udziałem ludności w wieku produkcyjnym w analizowanym okresie spośród gmin LGOF z wynikiem powyżej 67% znalazły się: Jerzmanowa (68,1%), Głogów (68,1%), Lubin (67,7%), Żukowice (67,7%), Kunice (67,3%), Krotoszyce (67,2%), Paszowice (68,0%) i Mściwojów (65,2%). Najmniej korzystnie wypadły dwie gminy miejskie: Lubin (61,1%) i Głogów (62,3%). Natomiast analiza zmiany liczby ludności w wieku produkcyjnym w latach 2015-2017 wykazała, iż najwyższy spadek w obszarze legnicko-głogowskim odnotowano w gminie Chojnów (-4,9%). Niekorzystnie wypadły również dwa miasta podregionu, Głogów i Lubin, które odnotowały takie same wartości na poziomie -4,4%.

Najwyższy wynik dot. udziału ludności w wieku poprodukcyjnym w 2017 r. na terenie LGOF-u uzyskała gmina miejska Lubin (24,9%). Z kolei najmniejszym udziałem tej grupy wieku charakteryzowały się głównie gminy wiejskie zlokalizowane w północnej części podregionu: Jerzmanowa (13,3%) i Głogów (15,7%) oraz Lubin (15,3%). Największy wzrost udziału liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2015-2017, nastąpił w gminach wiejskich LGOF: Kunice (16,2%), Krotoszyce (13,4%), Jerzmanowa (14,4%) i Pęcław (13,8%).

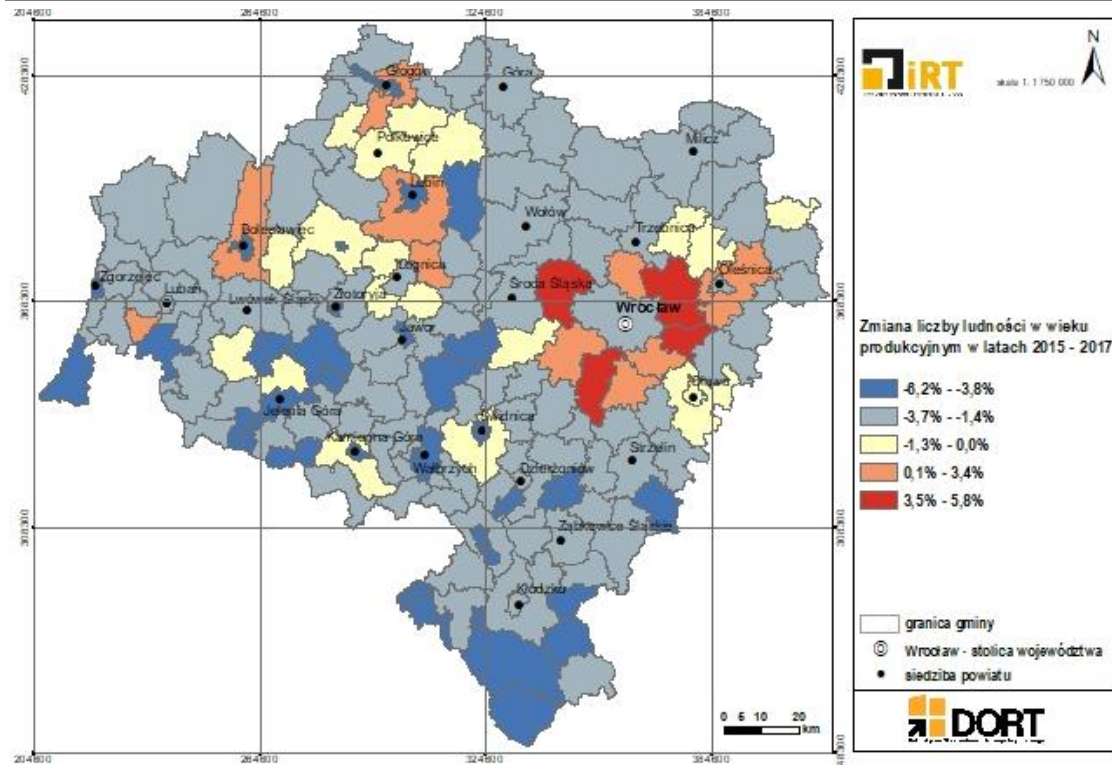
Rysunek 19. Udział ludności w wieku produkcyjnym w gminach województwa dolnośląskiego w 2017 r.

Źródło: Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa dolnośląskiego w obszarach oddziaływania europejskiego funduszu społecznego, DORT, grudzień 2018 r.

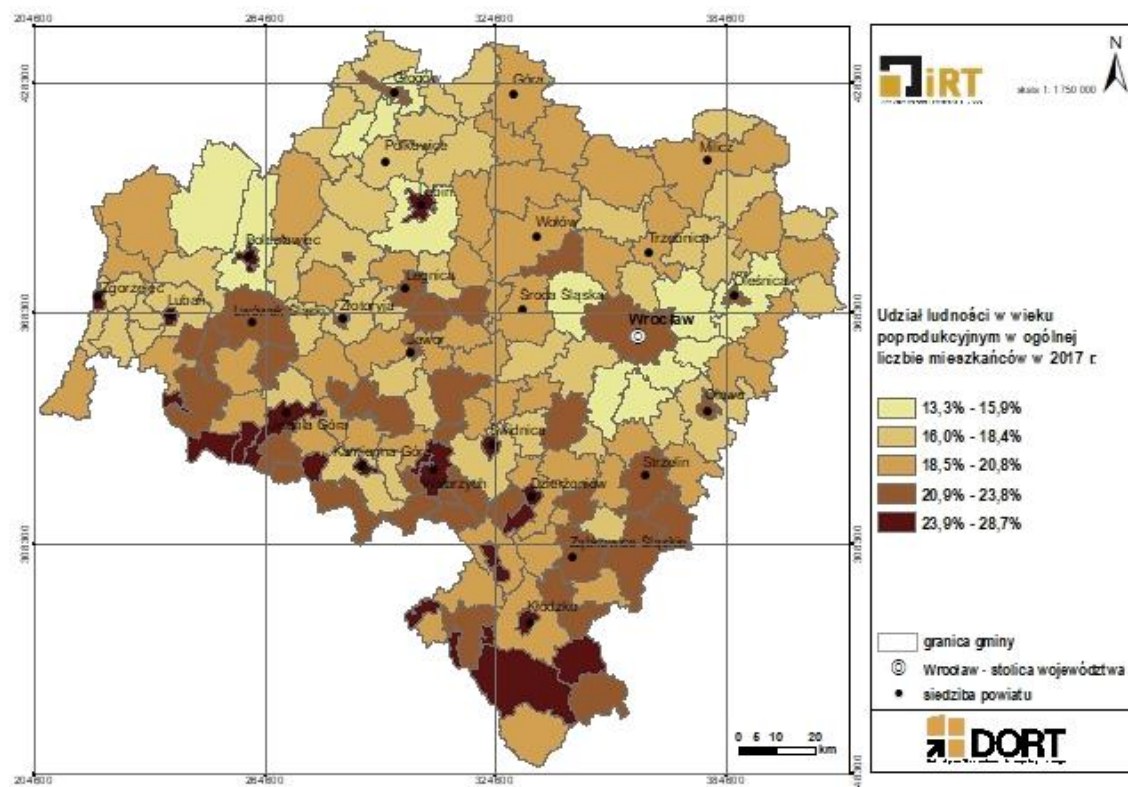

Rysunek 20. Zmiana liczby ludności w wieku produkcyjnym w gminach województwa dolnośląskiego w latach 2015-2017.

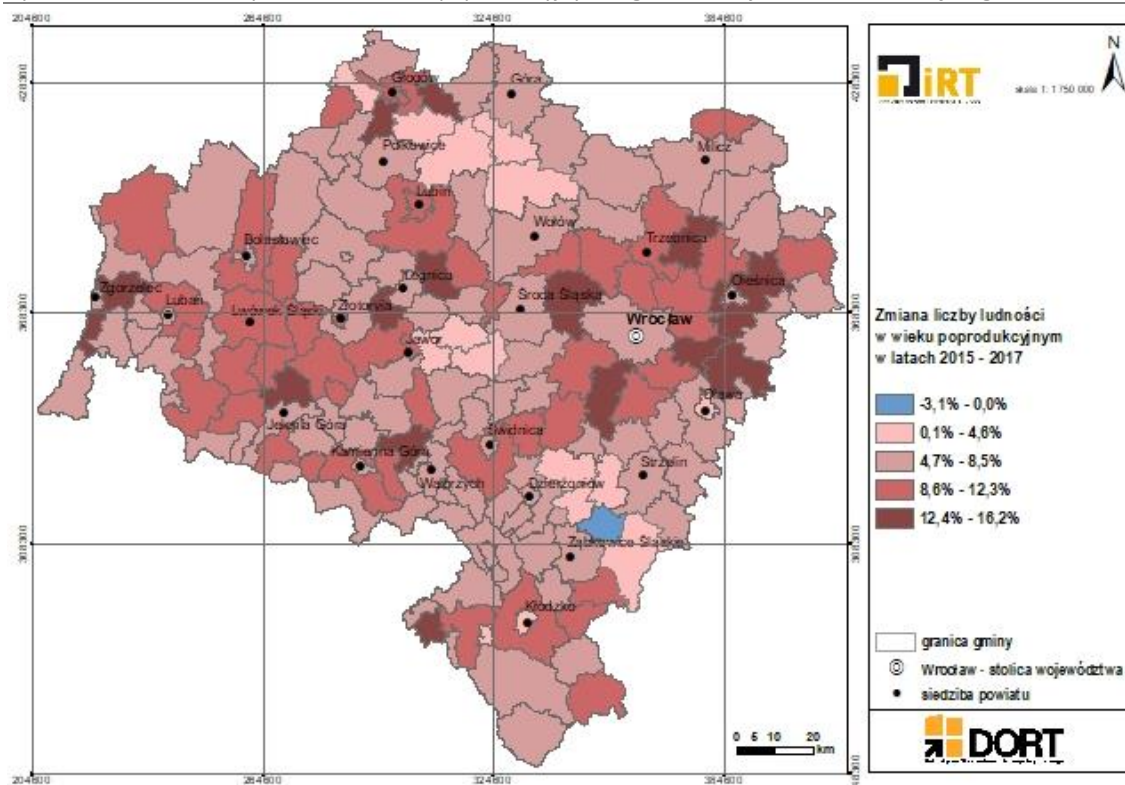
Źródło: Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa dolnośląskiego w obszarach oddziaływania europejskiego funduszu społecznego, DORT, grudzień 2018 r.

Rysunek 21. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w gminach województwa dolnośląskiego w 2017 r.

Źródło: Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa dolnośląskiego w obszarach oddziaływania europejskiego funduszu społecznego, DORT, grudzień 2018 r.

Rysunek 22. Zmiana liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w gminach województwa dolnośląskiego w latach 2015-2017.

Źródło: Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa dolnośląskiego w obszarach oddziaływania europejskiego funduszu społecznego, DORT, grudzień 2018 r.

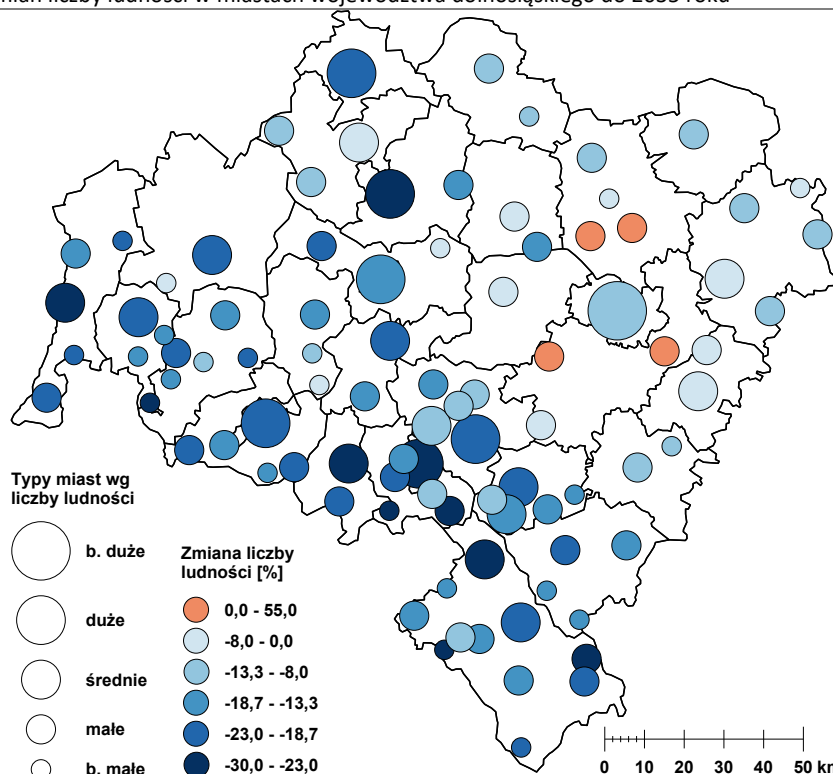
3.3.1.3 PROGNOZA DEMOGRAFICZNA DLA MIAST DO 2035 ROKU

Opierając się na wynikach *Prognozy demograficznej dla gmin województwa dolnośląskiego do 2035 r.* dokonano analizy przewidywanych zmian liczby ludności w miastach Dolnego Śląska. Wyniki prognozy wskazują, że w najbliższych latach na Dolnym Śląsku obserwowane już od kilkunastu lat procesy depopulacji będą się w dalszym ciągu pogłębiać. Najintensywniejszym procesom kurczenia będą podlegały miasta, w tym również w podregionie legnicko-głogowskim. Do 2035 roku wzrost liczby ludności nastąpi jedynie w 4 miejscowościach podregionu wrocławskiego.

Według danych GUS w 2035 roku na obszarze LGOF będzie mieszkało ok. 410 tys. osób⁸, czyli o 41 tys. mniej niż w 2017 r. (451 tys. osób).

⁸ Prognoza demograficzna GUS.

Rysunek 23. Prognoza zmian liczby ludności w miastach województwa dolnośląskiego do 2035 roku

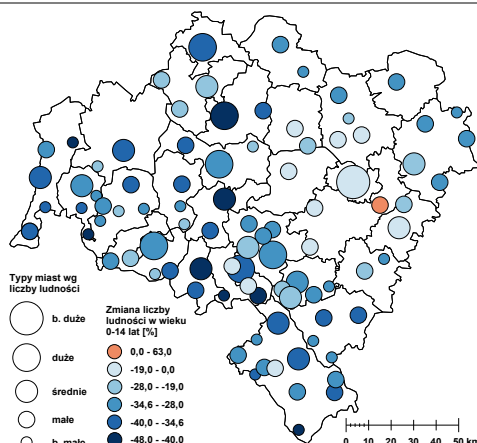

Źródło: Prognoza demograficzna dla gmin województwa dolnośląskiego do 2035 r., opracowana w ramach projektu Dolnośląskiego Obserwatorium Terytorialnego (DORT) współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego – Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Depopulacja większości miast województwa dolnośląskiego pociągnie za sobą niekorzystne zmiany w strukturach ludności. Do najważniejszych zmian będą należały:

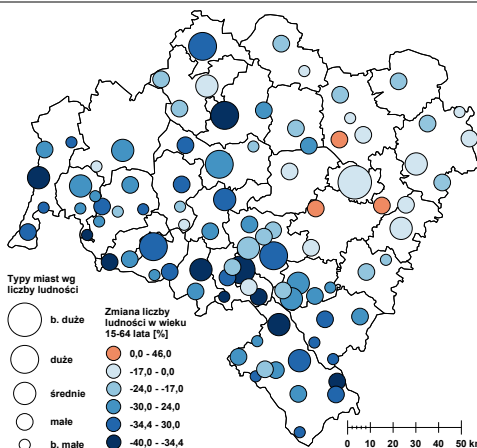
- zmniejszanie się liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym, które obserwowane będzie w szczególności w dłuższej perspektywie czasowej; do 2020 roku znaczna liczba miast województwa będzie cechowała się wzrostem liczby ludności młodej, natomiast w 2035 r. praktycznie we wszystkich miastach Dolnego Śląska wystąpi spadek liczby ludności w tej grupie ekonomicznej;
- ciągłe zmniejszanie się liczby ludności w wieku produkcyjnym do max. 48% w 2035 roku; problem ten będzie dotyczył praktycznie wszystkich miast województwa, z wyjątkiem trzech podwrocławskich miejscowości (tj. Kąty Wrocławskie, Oborniki Śląskie i Siechnice); szczególnie duże ubytki ludności w wieku produkcyjnym podregionu LGOF wystąpią w Lubinie;
- stały i niezwykle intensywny wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym do max. 121% w 2035 roku; problem starzenia się ludności będzie dotyczył wszystkich miast Dolnego Śląska, a w szczególności miast, które dotychczas cechowały się w miarę korzystną sytuacją demograficzną (miasta podregionów wrocławskiego i legnicko-głogowskiego).

Rysunek 24. Prognoza zmian liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym (0-14 lat) w miastach województwa dolnośląskiego do 2035 roku

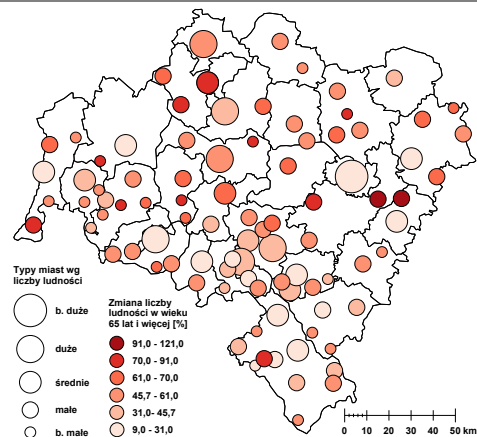
Źródło: Prognoza demograficzna dla gmin województwa dolnośląskiego do 2035 r., opracowana w ramach projektu Dolnośląskiego Obserwatorium Terytorialnego (DORT) współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego – Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Rysunek 25. Prognoza zmian liczby ludności w wieku produkcyjnym (15-64 lata) w miastach województwa dolnośląskiego do 2035 roku

Źródło: Prognoza demograficzna dla gmin województwa dolnośląskiego do 2035 r., opracowana w ramach projektu Dolnośląskiego Obserwatorium Terytorialnego (DORT) współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego – Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Rysunek 26. Prognoza zmian liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (65 lat i więcej) w miastach województwa dolnośląskiego do 2035 roku

Źródło: Prognoza demograficzna dla gmin województwa dolnośląskiego do 2035 r., opracowana w ramach projektu Dolnośląskiego Obserwatorium Terytorialnego (DORT) współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego – Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

3.3.2 AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA

3.3.2.1 FREKWENCJA WYBORCZA

Frekwencja wyborcza w wyborach do rad gmin i rad miast w miastach na prawach powiatu dla województwa dolnośląskiego wynosiła 53,20% i była niższa od frekwencji dla Polski (55,13%). Podobnie kształtuje się frekwencja w wyborach na wójtów, burmistrzów i prezydentów gmin – w I turze dla województwa dolnośląskiego wynosiła 53,07% i była niższa od frekwencji dla Polski (54,90%).

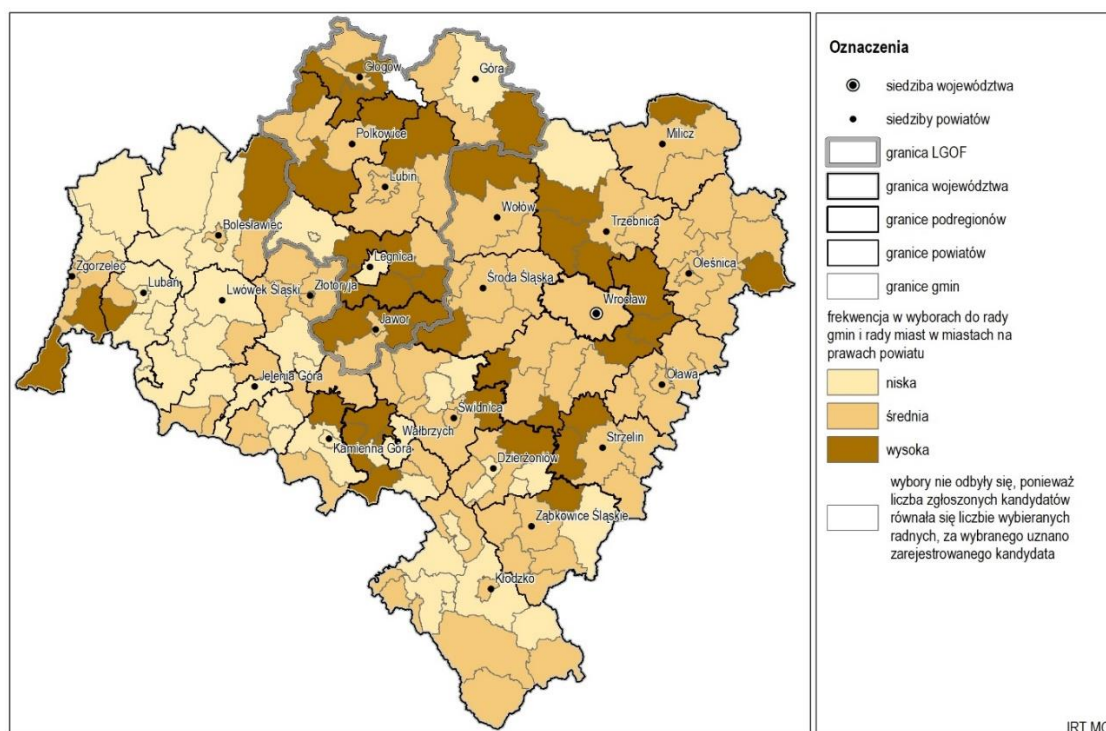
Największą frekwencję zarówno w jednych jak i drugich wyborach w rankingu powiatów odnotowano w powiecie wrocławskim (odpowiednio 58,9% i 58,53%) oraz polkowickim (58,10% i 57,63%). Najmniejszą w miastach na prawach powiatu: Wałbrzychu (47,97% i 47,96%) i Legnicy (48,02% i 48,00%).

Frekwencja w gminach wahała się od 43,34% do 71,27% w wyborach do rad gmin i rad miast w miastach na prawach powiatu, w wyborach na wójtów burmistrzów i prezydentów od 41,65% do 71,26%.

Najmniejszą frekwencję w wyborach do rad gmin i rad miast w miastach na prawach powiatu (poza Pęcławiem, gdzie wybory się nie odbyły, ponieważ liczba kandydatów równała się liczbie wybieranych radnych i za wybranego uznano zarejestrowanego kandydata), odnotowano w gminie Olszyna 43,34%. Największą frekwencję odnotowano w gminie Rudna 71,27%, była to jedyna gmina, w której odnotowano tak wysoką frekwencję, następne w rankingu gminy znajdowały się poniżej 67,39%. Podobnie było w przypadku wyborów na wójtów, burmistrzów i prezydentów gmin w Olszynie zanotowano najniższą frekwencję 41,65%, najwyższą w gminie Rudna 71,26%.

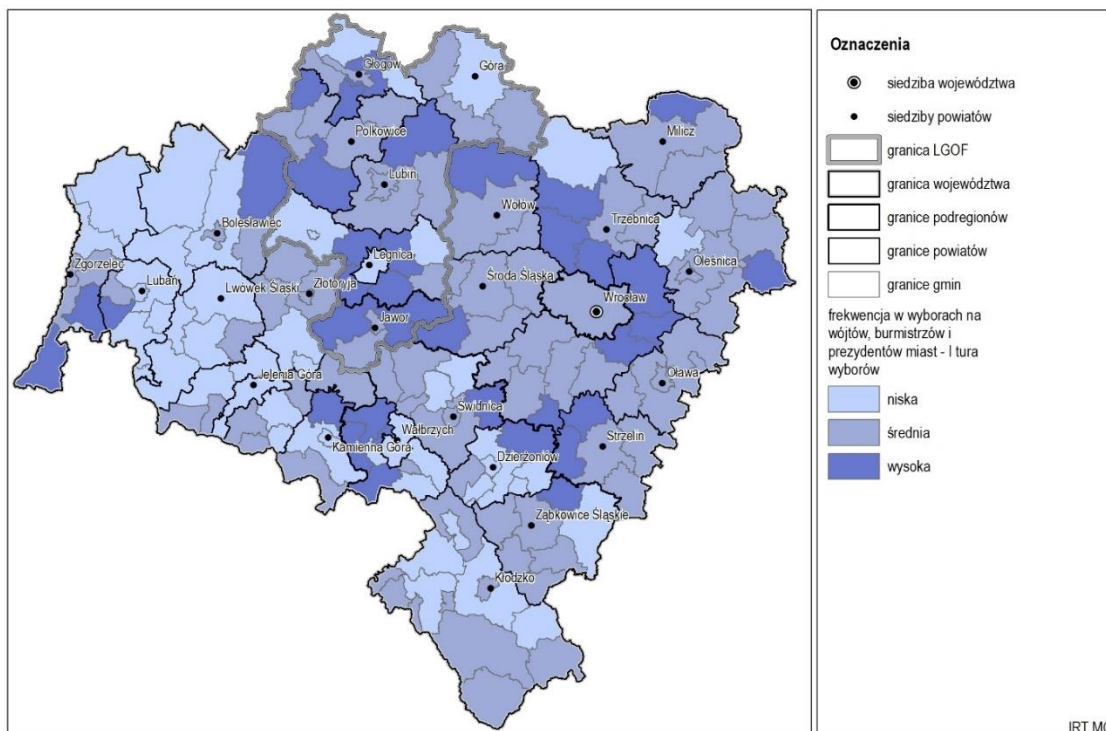
W LGOF z 34 gmin w ponad połowie (16 gmin) odnotowano najwyższą frekwencję w skali województwa w wyborach do rad gmin i rad miast w miastach na prawach powiatu, w wyborach na wójtów, burmistrzów i prezydentów najwyższą w skali województwa frekwencję odnotowano w 12 gminach, a średnią odpowiednio w 13 i 15 gminach, co świadczy o wysokiej aktywności społecznej. Na terenie LGOF leży gmina Rudna, w której odnotowano najwyższą frekwencję w całym województwie zarówno w wyborach do rad gmin i rad miast w miastach na prawach powiatów, jak i w wyborach na wójtów, burmistrzów i prezydentów. W podregionie jeleniogórskim i wałbrzyskim wiele gmin charakteryzuje się niską i średnią frekwencją w wyborach.

Rysunek 27. Frekwencja w wyborach do rad gmin i rad miast w miastach na prawach powiatu w 2018 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Rysunek 28. Frekwencja w wyborach na wójtów, burmistrzów i prezydentów miast w I turze w 2018 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

W wyborach parlamentarnych wzięła udział niespełna połowa uprawnionych. Frekwencja, zarówno w wyborach do Sejmu jak i Senatu, wyniosła 49,42% i była niewiele niższa od średniej frekwencji w Polsce, która wyniosła 50,9%.

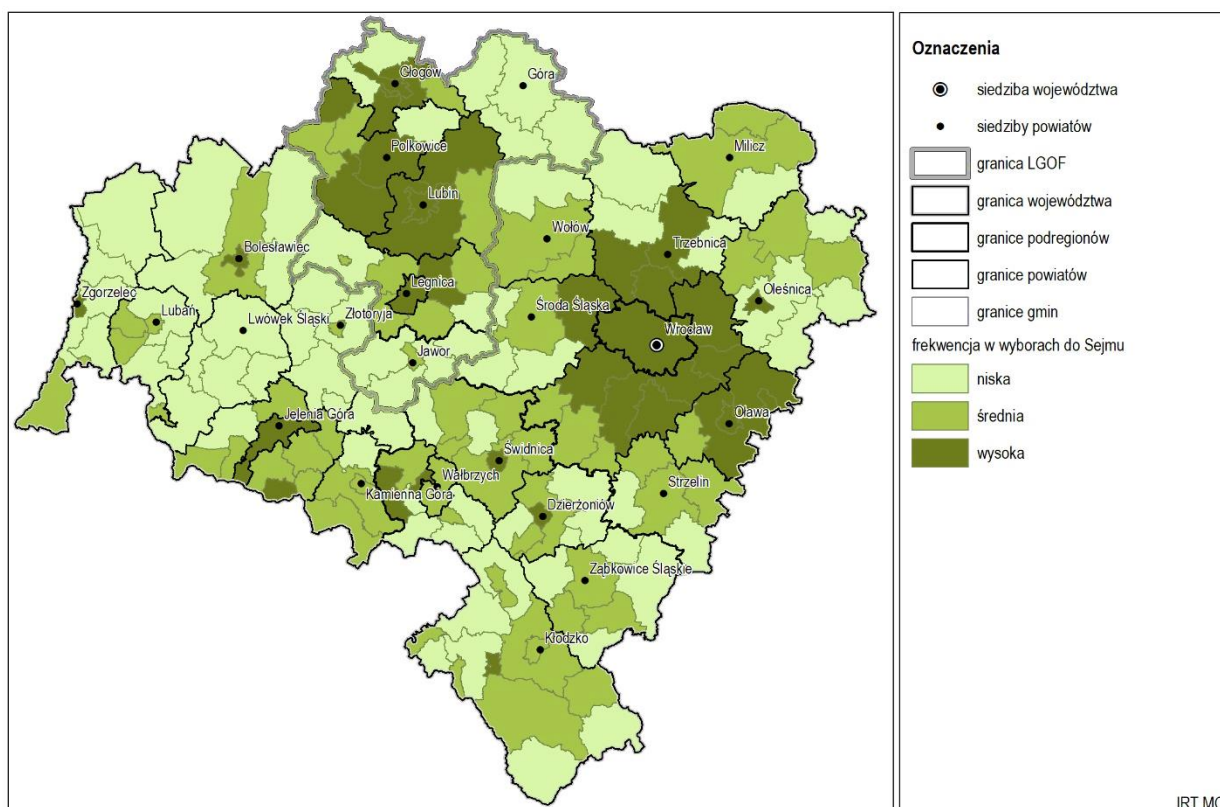

Największą frekwencję w wyborach do Sejmu i Senatu w rankingu powiatów odnotowano we Wrocławiu (60,6% i 60,6%), powiecie wrocławskim (54,66% i 54,65%) oraz lubińskim (53,50% i 53,49%). Najniższą frekwencję odnotowano w powiecie górowskim, odpowiednio 37,97% i 37,98%.

Gminy o najwyższej frekwencji w wyborach parlamentarnych skupiają się na dwóch obszarach obejmujących:

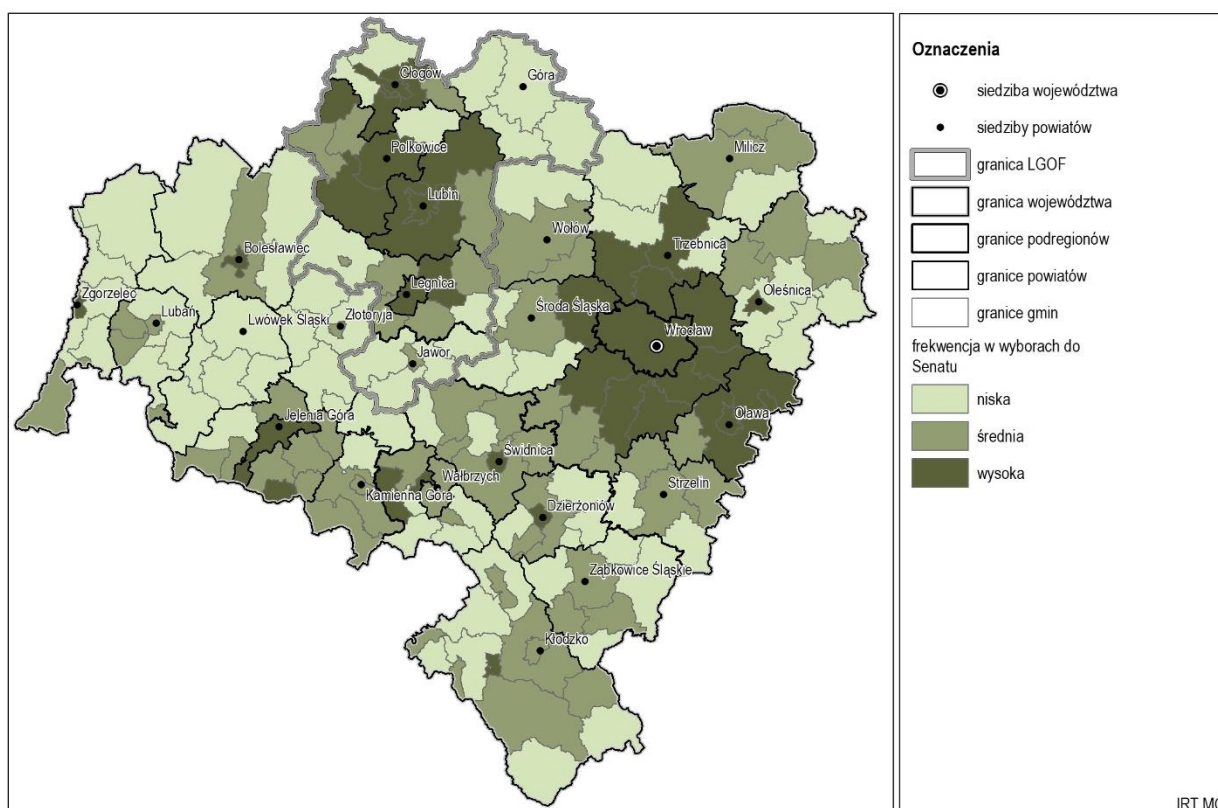
1. miasto na prawach powiatu Wrocław oraz sąsiadujące z nim gminy,
2. cztery główne miasta LGOF: Głogów, Polkowice, Lubin i Legnica oraz leżące pomiędzy nimi gminy.

Rysunek 29. Frekwencja w wyborach do Sejmu w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://parlament2015.pkw.gov.pl/>

Rysunek 30. Frekwencja w wyborach do Senatu w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://parlament2015.pkw.gov.pl/>

LGOF wyróżnia się wysoką frekwencją wyborczą w wyborach samorządowych, która w większości gmin wyniosła ponad 51%. W wyborach parlamentarnych wyróżnił się jako jeden z dwóch obszarów złożonych z gmin o najwyższej frekwencji wyborczej. Świadczy to o wysokiej aktywności społecznej, chęci we współuczestniczeniu w życiu gminy i kraju.

3.3.2.2 LICZBA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

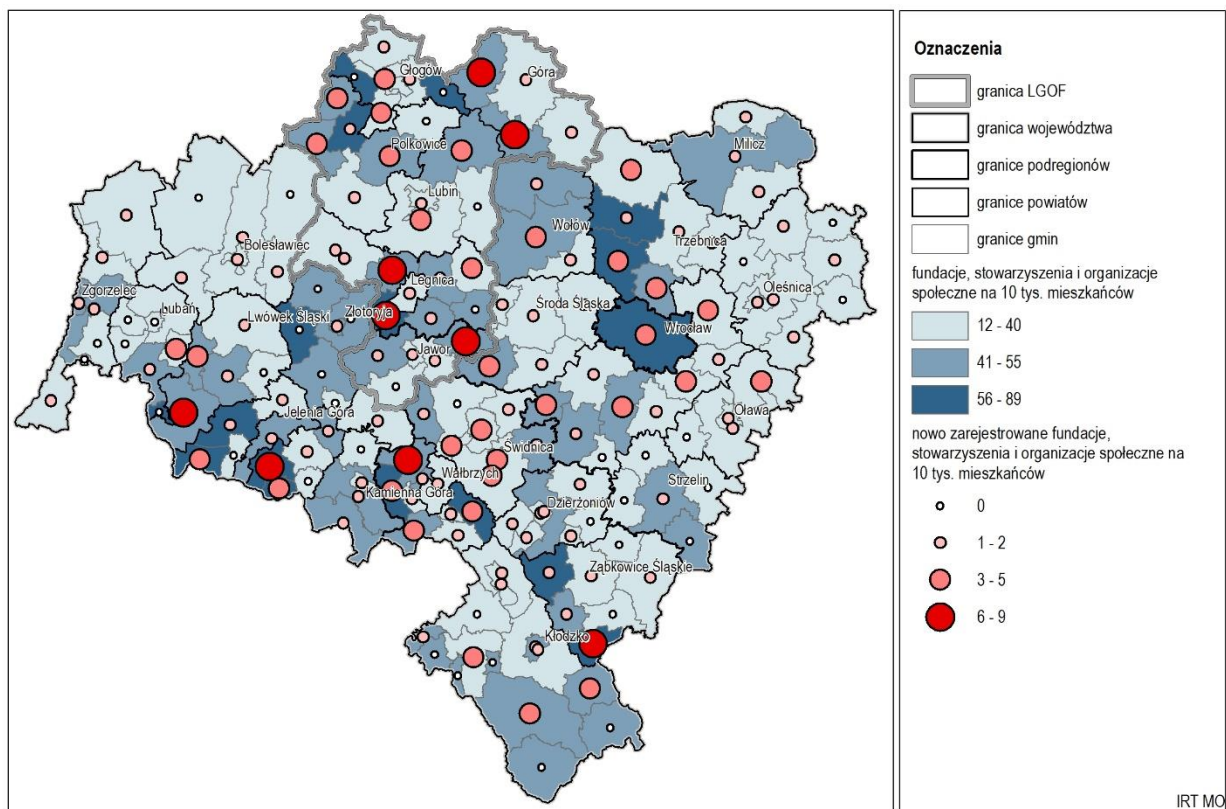
W województwie dolnośląskim w roku 2017 wskaźnik liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wynosił 42 i był większy od wskaźnika dla Polski (38).

Spośród podregionów najbardziej aktywny pod względem liczby organizacji pozarządowych w 2017 r. był Wrocław ze wskaźnikiem 59 organizacji na 10 tys. mieszkańców. W pozostałych podregionach wskaźnik nie przekroczył 42. Najstabilniej wypadł podregion legnicko-głogowski (36) i wrocławski (36).

Do gmin o największym wskaźniku należą Karpacz (89) i Gryfów Śląski (84). Gminy najmniej aktywne to Piława Górna (12) i Międzybórz (15).

Na poniższym rysunku (Rysunek 31) można zauważyć, że największy przyrost nowo zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w 2017 r. odnotowano w gminach z wysokim i średnim wskaźnikiem już funkcjonujących podmiotów.

Rysunek 31. Wskaźnik liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców w 2017 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

3.3.3 EDUKACJA

Analiza demograficzna województwa dolnośląskiego wskazuje na stale malejącą liczbę ludności w wieku edukacyjnym. Będzie to skutkowało stopniowym zmniejszaniem się liczby osób wchodzących na dolnośląski rynek pracy. W ostatnich latach obserwujemy zmianę struktury wyboru dalszego kształcenia przez absolwentów gimnazjów. Wydaje się, że absolwenci gimnazjów preferują te ścieżki kształcenia, które dają możliwość nauki konkretnego zawodu. Tę tendencję widać również we wzroście popularności techników. Zwraca się jednak uwagę na fakt, że po ukończeniu zasadniczych szkół zawodowych niewiele osób decyduje się na zdawanie egzaminu zawodowego. Również większość absolwentów techników nie decyduje się na zdawanie egzaminu zawodowego, przystępując do matury i próbując dalszych sił na studiach wyższych, mimo iż zdanie egzaminu zawodowego mogłoby im dawać większe szanse na rynku pracy.

3.3.3.1 SZKOŁY ŚREDNIE

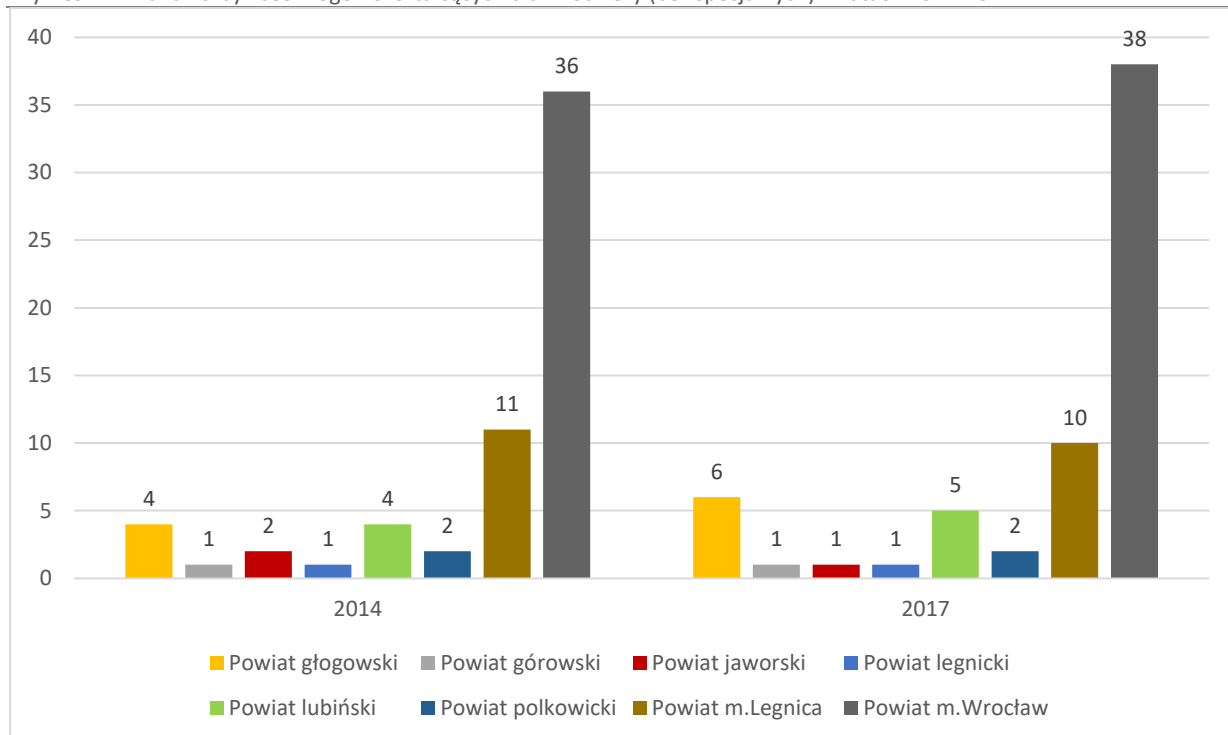
W roku 2017 liczba liceów ogólnokształcących (bez specjalnych) w województwie dolnośląskim wyniosła 145. Najwięcej szkół działało we Wrocławiu (38). Największą liczbę liceów w Legnicko-Głogowskim Obszarze Funkcjonalnym odnotowała Legnica (10), powiat głogowski (6) i lubiński (5). W porównaniu do roku 2014 nastąpił niewielki wzrost liczby liceów, zarówno w województwie, jak i w powiatach LGOF. Spadek odnotowano jedynie w Legnicy i powiecie jaworskim (Wykres 1).

Pomimo wzrostu liczby liceów ogólnokształcących w roku 2017, zmalała liczba uczniów. W 2017 roku odnotowano ok. 31 tys. uczniów w województwie dolnośląskim. Najwyższą liczbę zarejestrowano we Wrocławiu (ok. 11 tys.). Spośród powiatów Legnicko-Głogowskiego Obszaru Funkcjonalnego najwięcej

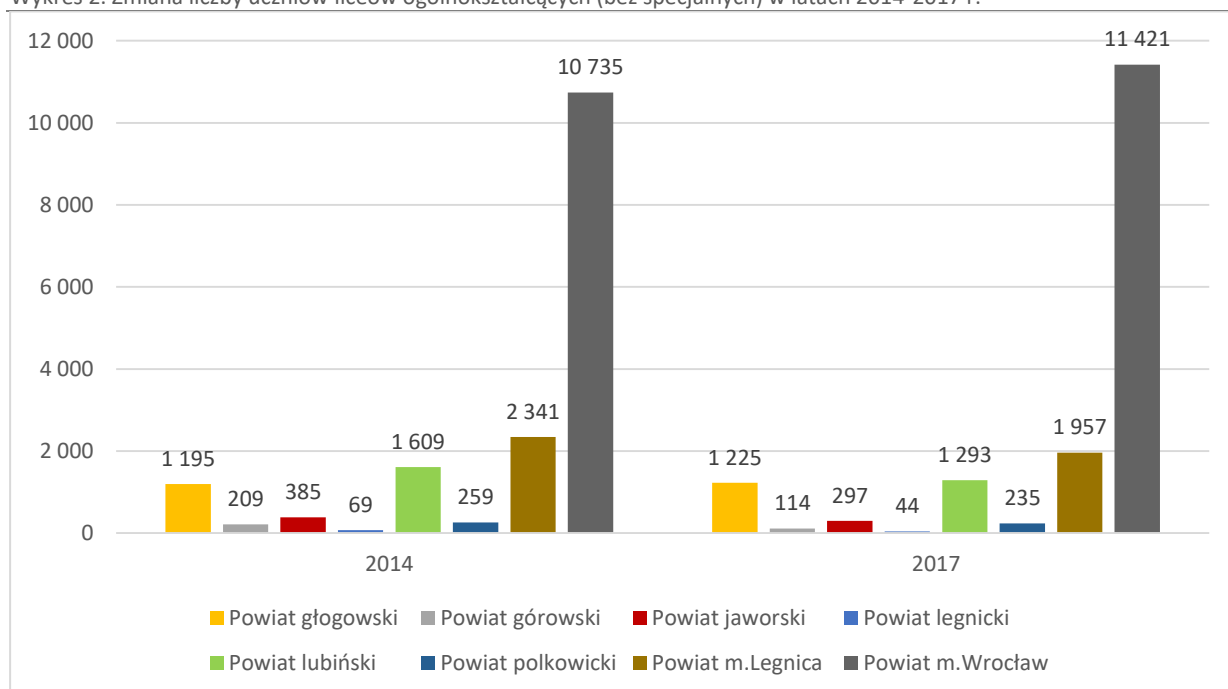
uczniów uczyło się w Legnicy (ok. 2 tys.) oraz w powiecie: lubińskim (ok. 1,3 tys.) i głogowskim (ok. 1,2 tys.). W latach 2014-2017 wszystkie powiaty podregionu legnicko-głogowskiego odnotowały spadek liczby uczniów w liceach ogólnokształcących, jedynie powiat głogowski zanotował niewielki wzrost (Wykres 2).

Wykres 1. Zmiana liczby liceów ogólnokształcących dla młodzieży (bez specjalnych) w latach 2014-2017 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS.

Wykres 2. Zmiana liczby uczniów liceów ogólnokształcących (bez specjalnych) w latach 2014-2017 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS.

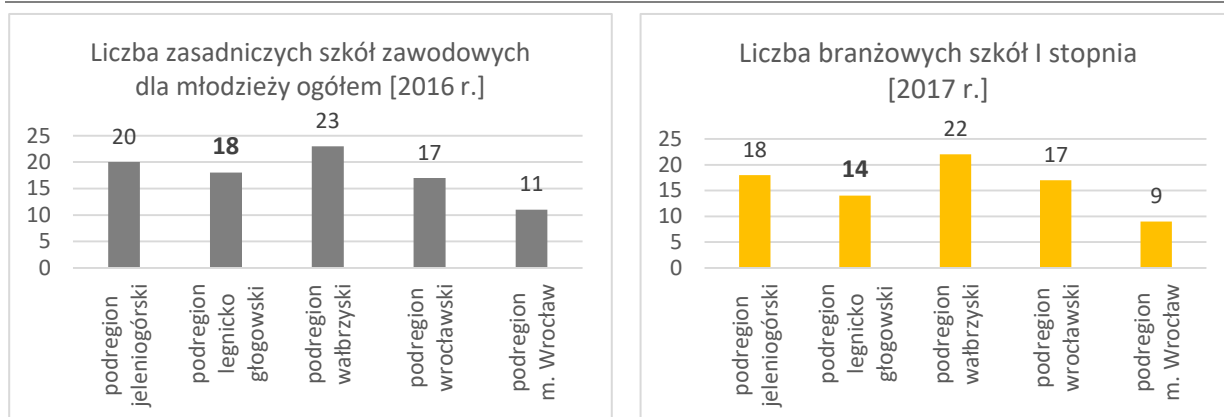
3.3.3.2 ZASADNICZE SZKOŁY ZAWODOWE

W województwie dolnośląskim w 2016 roku funkcjonowało 89 zasadniczych szkół zawodowych dla młodzieży (bez specjalnych), w których uczyło się 10 308 uczniów. Najwięcej zasadniczych szkół zawodowych działało we Wrocławiu (11), tam też naukę pobierało najwięcej uczniów – 1,3 tys. Spośród pięciu podregionów w województwie na trzeciej pozycji uplasował się podregion legnicko-głogowski z wynikiem 18 placówek (**Błąd! Nie można odnaleźć źródła odwołania.**), z czego 5 działało w Głogowie 4 w Legnicy.

W zakresie oferty edukacyjnej zasadnicze szkoły zawodowe oferują głównie kształcenie w zawodach inżynieryjno-technicznych i związanych z usługami dla ludności (najwięcej kształcą się kucharzy i kelnerów małej gastronomii, mechaników pojazdów samochodowych i operatorów obrabiarek skrawających, techników ochrony fizycznej osób i mienia). Stosunkowo mało kształcą w zawodach związanych z budownictwem.

Zgodnie z reformą edukacji od 1 września 2017 roku dotychczasowa 3-letnia zasadnicza szkoła zawodowa przekształciła się w 3-letnią branżową szkołę I stopnia. W roku szkolnym 2017/2018 nie była prowadzona już rekrutacja do pierwszych klas dotychczasowych 3-letnich zasadniczych szkół zawodowych.⁹

Wykres 3. Liczba szkół branżowych i zasadniczych szkół zawodowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS

W latach 2015-2017 wybory uczniów po szkole gimnazjalnej do zasadniczych szkół zawodowych¹⁰ odnotowały tendencję spadkową. Odsetek uczniów wybierających szkołę zasadniczą zawodową w 2015 roku wyniósł 18% a rok później 17%. W 2017 roku zasadnicze szkoły zawodowe przekształcone zostały w branżowe szkoły I stopnia. Udział absolwentów wybierających te szkoły wyniósł w 2017 roku 16%. Udział absolwentów wybierających licea ogólnokształcące notował w latach 2015-2017 niewielki wzrost od 42% w 2015 roku do 46% w 2017. Dla techników zanotowano natomiast wzrost o 2 p.p. z 38% w 2015 roku do 40% w 2016. W 2017 roku udział ten wyniósł również 40%.

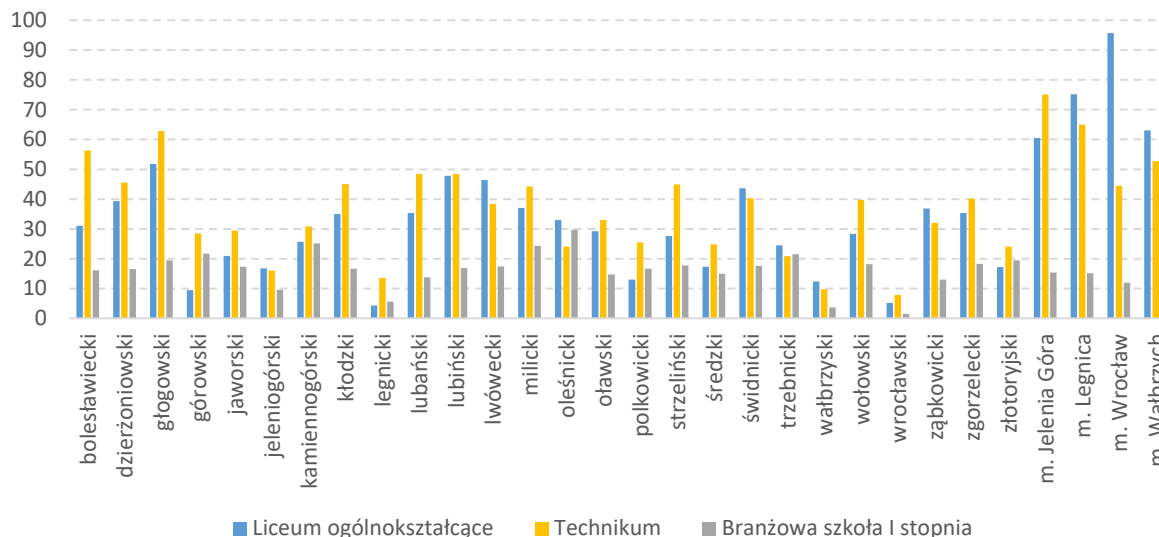
Jak przedstawiono na poniższym wykresie, w 2017 roku licea ogólnokształcące cieszyły się największym zainteresowaniem wśród absolwentów w największych miastach regionu. Tam też stosunkowo niskim

⁹ Ministerstwo Edukacji Narodowej

¹⁰ Wybory uczniów zostały przedstawione jako odsetek uczniów klas I zasadniczych szkół zawodowych, liceów ogólnokształcących oraz techników wśród absolwentów gimnazjów. Obliczono na podstawie danych GUS oraz Kuratorium Oświaty we Wrocławiu.

udziałem charakteryzowały się branżowe szkoły I stopnia. Ponadto można zauważyć, iż bardzo często wybór liceum i technikum był tak samo popularny.

Wykres 4. Odsetek absolwentów gimnazjów [%] wybierających szkoły średnie wg typu w powiatach województwa dolnośląskiego w latach 2015-2017.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Kuratorium Oświaty we Wrocławiu oraz danych BDL, GUS.

Przy interpretacji zaprezentowanego wskaźnika należy pamiętać, iż absolwenci gimnazjów mogli wybierać szkoły w różnych powiatach, nie tylko w powiecie, w którym ukończyli gimnazjum. Poza tym należy wziąć pod uwagę fakt, iż w liczbie uczniów pierwszych klas szkół średnich mogli znajdować się absolwenci z różnych roczników.

3.3.3.3 SZKOŁY TECHNICZNE

W 2017 roku liczba techników w województwie dolnośląskim wyniosła 125. Uczyło się tam ok. 33 tys. uczniów. Tego typu szkoły działały w 60 gminach regionu. Najwięcej szkół o profilu technicznym istniało we Wrocławiu (22), w których uczyło się 6,3 tys. uczniów. W LGOF, po 6 szkół odnotowano w gminach miejskich Głogów i Legnica, w których to naukę pobierało odpowiednio: 1,8 tys. i 2,1 tys. uczniów.

Najczęściej wybieranymi kierunkami kształcenia (podobnie jak w szkołach zawodowych) były kierunki inżynierjno-techniczne oraz związane z obsługą ludności.

3.3.3.4 SZKOŁY WYŻSZE

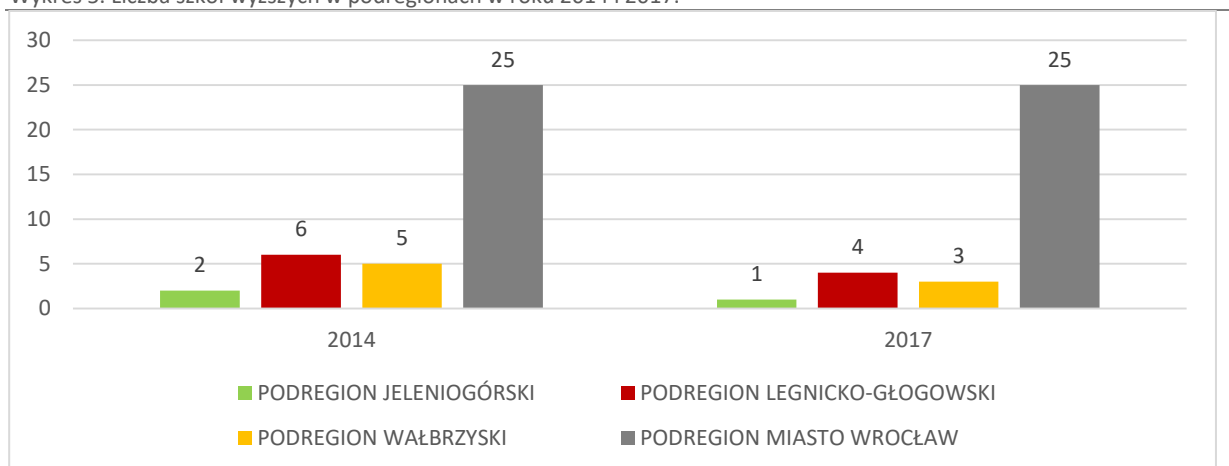
Dolny Śląsk należy do jednych z najważniejszych ośrodków szkolnictwa wyższego w Polsce, który posiada szeroką i zróżnicowaną ofertę edukacyjną. W 2017 roku na terenie województwa działały 33 szkoły wyższe oraz 8 zamiejscowych oddziałów dydaktycznych i filii, w których uczyło się ponad 124 tys. studentów. Od kilku lat obserwuje się wyraźny spadek liczby studentów. W roku 2014 liczba studentów była wyższa od obecnej o ponad 10 tys. i liczyła ok. 137 tys. We wszystkich podregionach województwa dolnośląskiego odnotowano spadek liczby studentów. Spośród podregionów w województwie, w roku 2017, podregion legnicko-głogowski uplasował się na drugiej pozycji z liczbą 4,9 tys. studentów. Pod względem liczby uczelni wyższych województwo zajmuje 4 miejsce w kraju.

Największym zainteresowaniem cieszyły się kierunki: inżynieryjno-techniczne, biznesu i administracji, architektury i budownictwa, społeczne (psychologia), pedagogiczne, informatyczne, elektroniczne, administracja publiczna oraz marketing i zarządzanie.

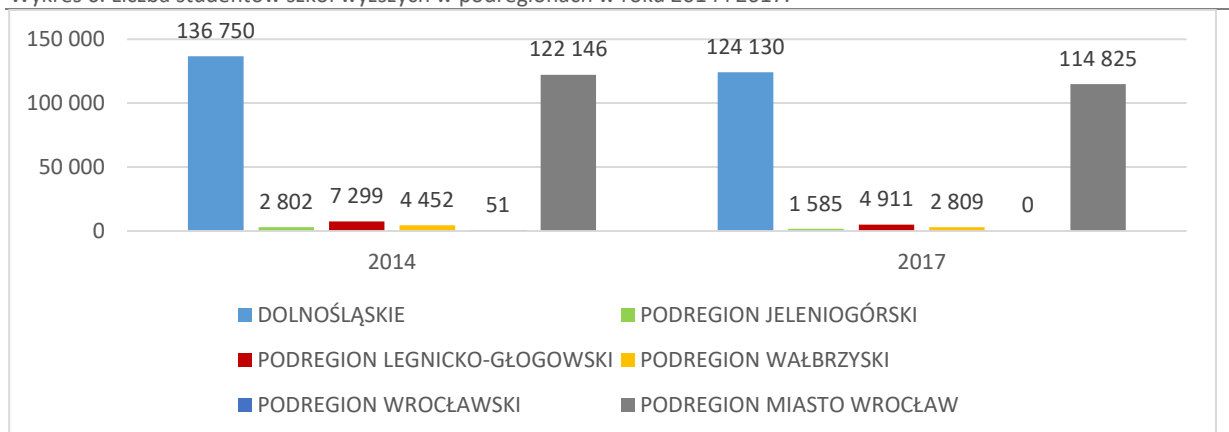
Dolnośląskie uczelnie są wymieniane jako istotny czynnik sprzyjający rozwojowi regionu. Świadczy o tym fakt, że dzięki szkołom wyższym, które kształcą specjalistów na wysokim poziomie region dysponuje wykwalifikowaną kadrą, która przyciąga inwestorów. Jednocześnie uczelnie wyższe przyciągają młode, zdolne osoby z innych regionów Polski, które wybierają Dolny Śląsk na miejsce nauki. Wskazać należy szczególnie na potencjał Politechniki Wrocławskiej, kształcącej w takich dziedzinach jak informatyka czy zaawansowane technologie.

Wykres 5. Liczba szkół wyższych w podregionach w roku 2014 i 2017.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS.

Wykres 6. Liczba studentów szkół wyższych w podregionach w roku 2014 i 2017.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS.

Od kilku lat w województwie dolnośląskim obserwujemy ciągły proces depopulacji. Maleje liczba uczniów i studentów, co skutkuje likwidacją placówek na każdym etapie kształcenia. Spośród typów szkół omawianych w opracowaniu, w ciągu ostatnich 4 lat zwiększyła się jedynie liczba liceów ogólnokształcących.

Nauka w szkołach ponadpodstawowych w województwie ma charakter ogólnokształcący lub techniczny. Niewiele szkół w podregionie legnicko-głogowskim kształci młodzież w kierunkach specjalistycznych takich jak górnictwo czy geologia, aby po ukończeniu szkoły znaleźli pracę w zawodzie.

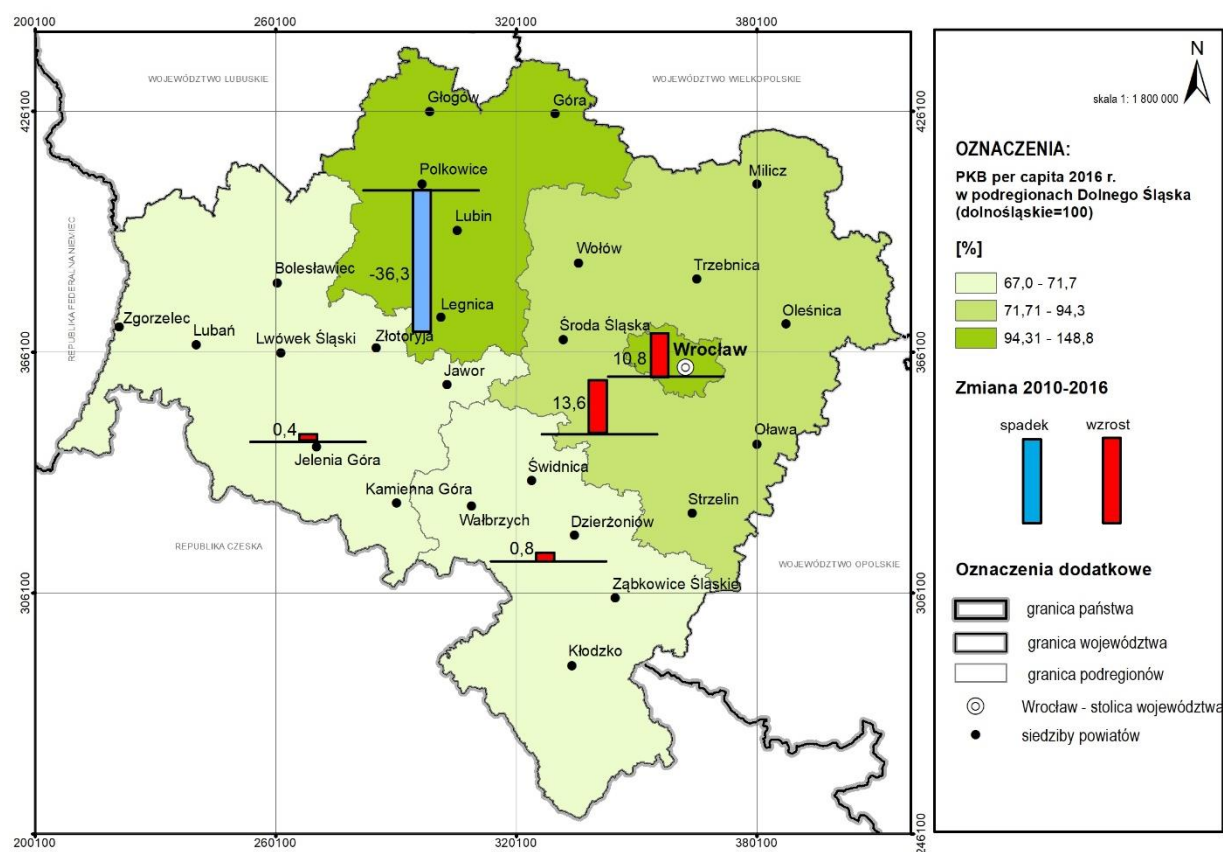
3.4 UWARUNKOWANIA GOSPODARCZE

3.4.1 POZIOM ROZWOJU GOSPODARCZEGO

W podregionie legnicko-głogowskim PKB w 2016 r. wg szacunków wyniosło 29 699 mln zł i na przestrzeni lat 2010-2016 systematycznie spadało (od 30 612 mln w 2010 r.). Podobną sytuację zauważa się w udziale podregionu legnicko-głogowskiego w tworzeniu PKB województwa. Od 2010 r. spadł z 24,8% do poziomu 19,1% w 2016 r.

Również analiza wartości wskaźnika odniesionej do liczby mieszkańców wskazuje na pogarszającą się sytuację podregionu. Wartość wytworzonego PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2016 r. wyniosło 65 830 zł, podczas gdy w 2010 r. 67 264 zł.

Rysunek 32. PKB per capita w podregionach Dolnego Śląska w relacji do średniej województwa w 2016 r. oraz zmiana w latach 2010-2016.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

Najwyższym PKB per capita (dolnośląskie=100) niezmiennie od 2013 r. jest m. Wrocław. W 2016 r. wartość wskaźnika wynosiła tu 148,8% na drugim miejscu zaś znalazł się podregion legnicko-głogowski ze wskaźnikiem 122,7%. Warto również wskazać, że po raz pierwszy od 2013 roku podregion legnicko-głogowski ustąpił pod tym względem miejsce lidera podregionowi m. Wrocław.

Zmiana wskaźnika od 2010 roku do 2016 była ujemna dla podregionu legnicko-głogowskiego o 36,3 pkt. proc., natomiast największy wzrost zauważalny był w przypadku podregionu wrocławskiego (13,6 pkt. proc.). (Rysunek 32)

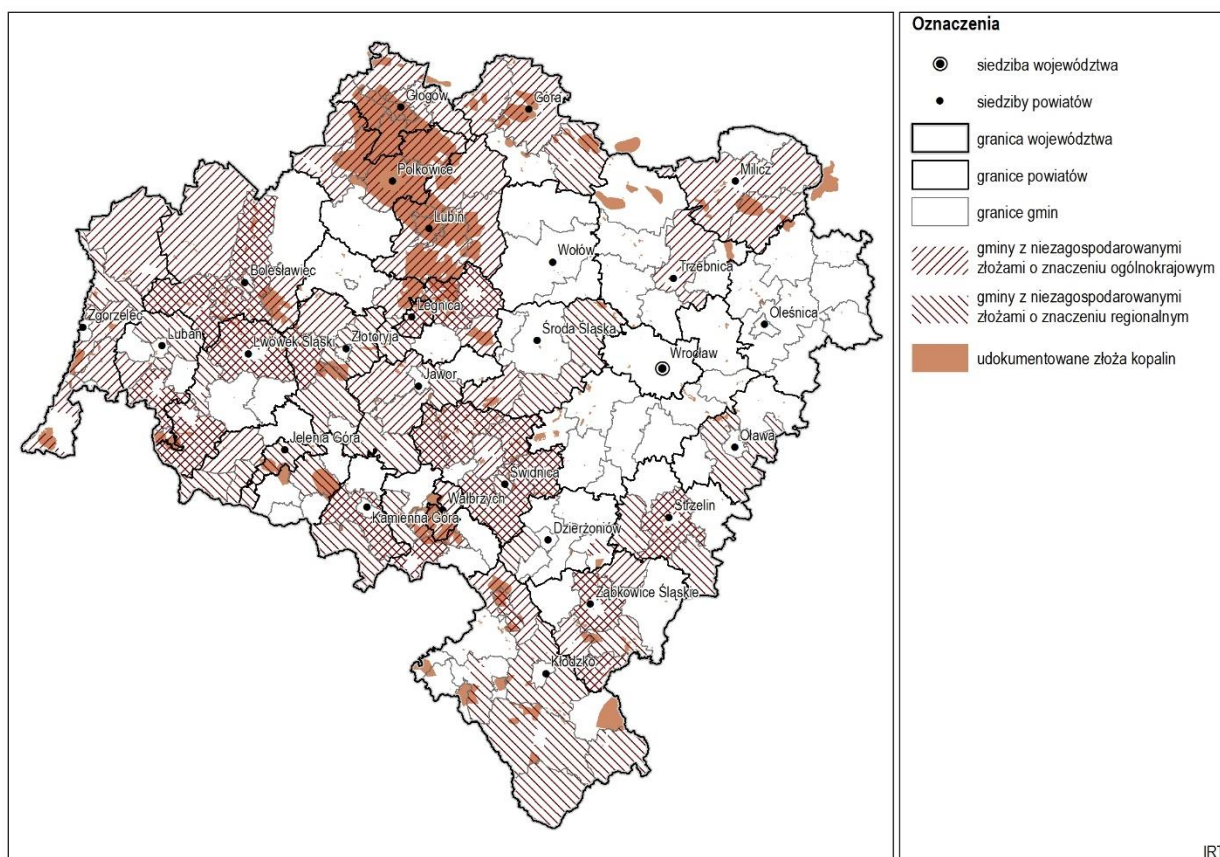
3.4.2 ZŁOŻA KOPALIN

LGOF to jeden ze strategicznych regionów surowcowych w kraju. Występują tu różne rodzaje kopaliny tj. rudy miedzi i srebra, które mają znaczenie gospodarcze i na bazie których rozwija się branża jednego z liderów polskiej gospodarki – KGHM Polska Miedź SA (KGHM).

Na terenie LGOF-u największe udokumentowane złoża to:

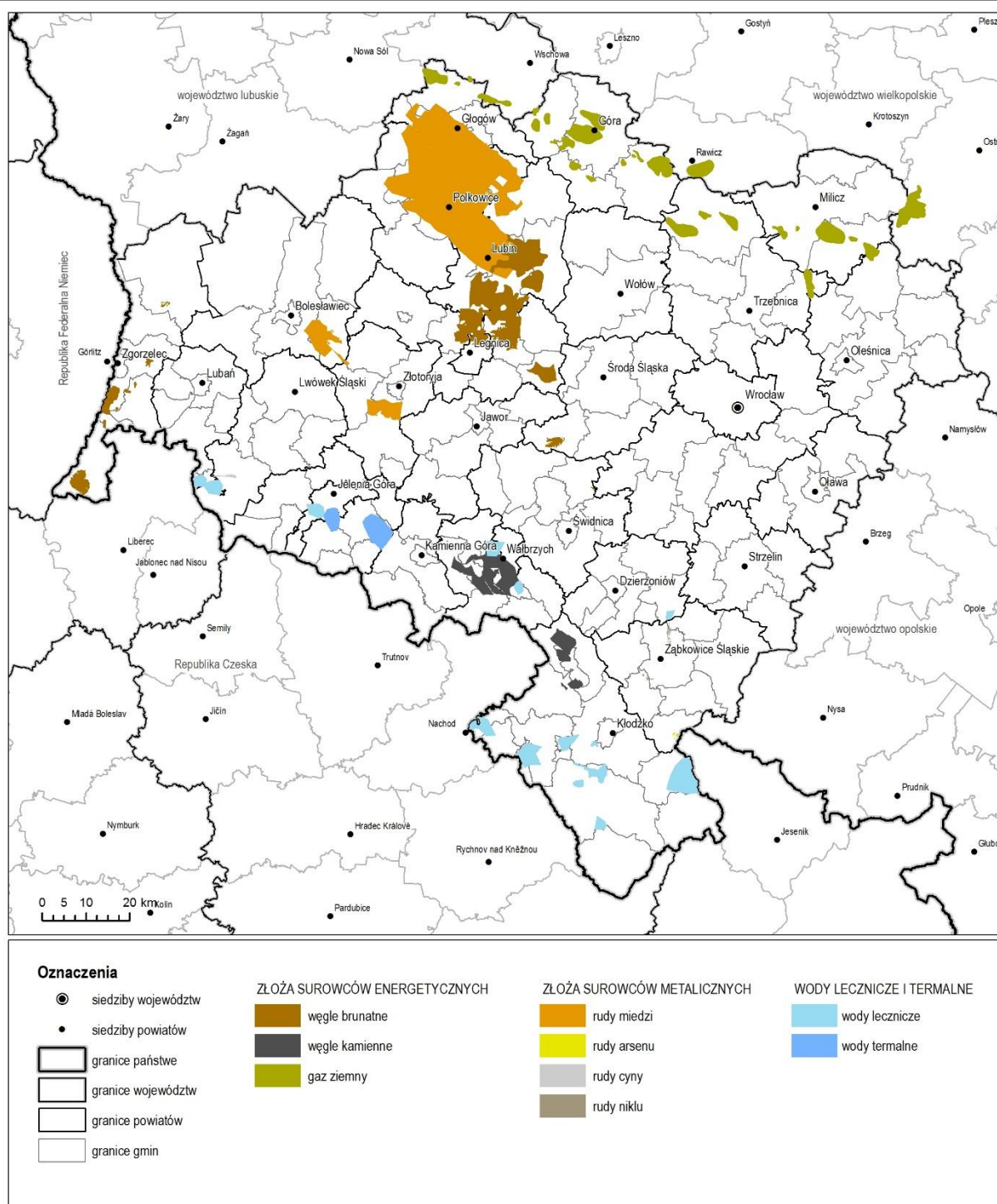
1. węgiel brunatny – Legnica pole Wschodnie, Legnica pole Zachodnie, Legnica pole Północne, Ścinawa i Ruja,
2. ruda miedzi – 100% zasobów krajowych, której towarzyszą: m.in. srebro, gips, anhydryt, sól kamienna.

Rysunek 33. Gminy województwa dolnośląskiego, w których występują złoża o znaczeniu ogólnokrajowym i regionalnym

Źródło: opracowanie na podstawie danych z Ministerstwa Środowiska, 2016.

Rysunek 34. Złoża surowców energetycznych, metalicznych oraz wód leczniczych i termalnych w województwie dolnośląskim

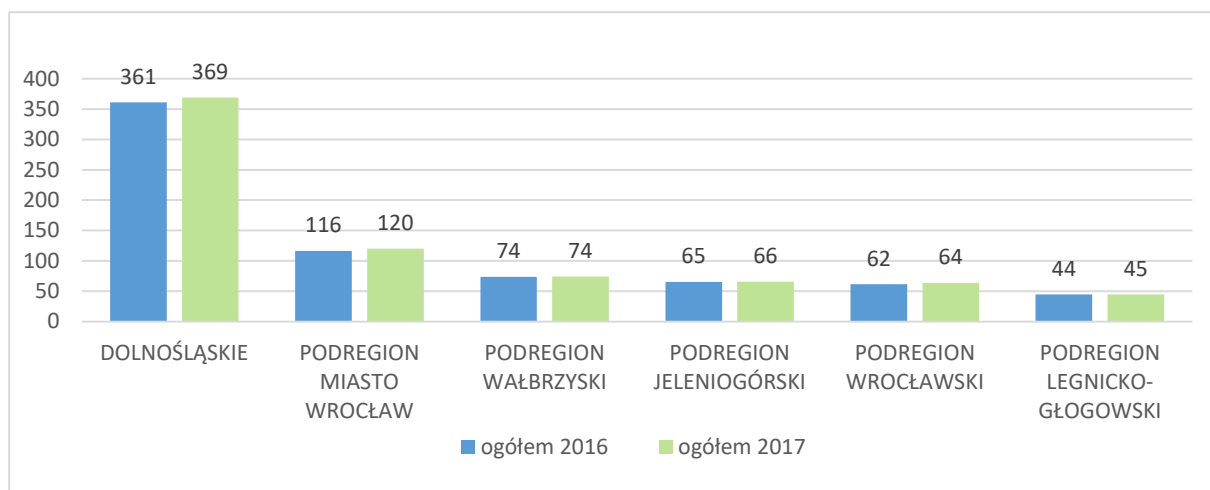
Źródło: opracowanie na podstawie danych z Państwowego Instytutu Geologicznego, 2016 r.

3.4.3 PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ WG REJESTRU REGON

Podregion legnicko-głogowski charakteryzuje się najmniejszą liczbą zarejestrowanych podmiotów gospodarczych wśród podregionów województwa dolnośląskiego oraz prawie najmniejszym wzrostem liczby tych podmiotów w latach 2016-2017. Wskaźnik nowo zarejestrowanych jednostek w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców był w tym czasie również najniższy.

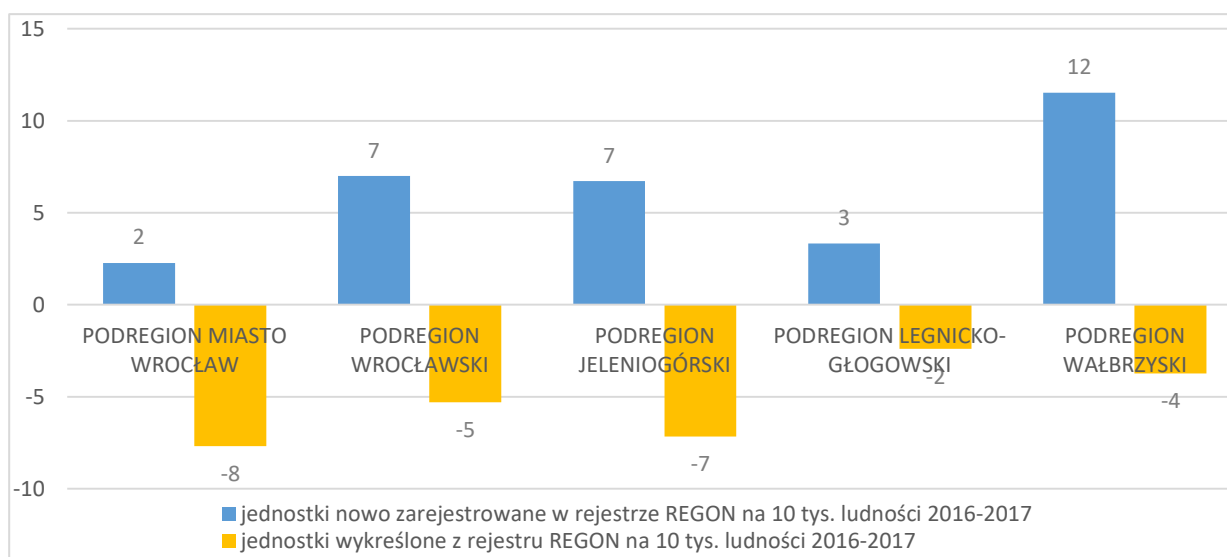

Wykres 7. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2016 – 2017 [w tys.]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

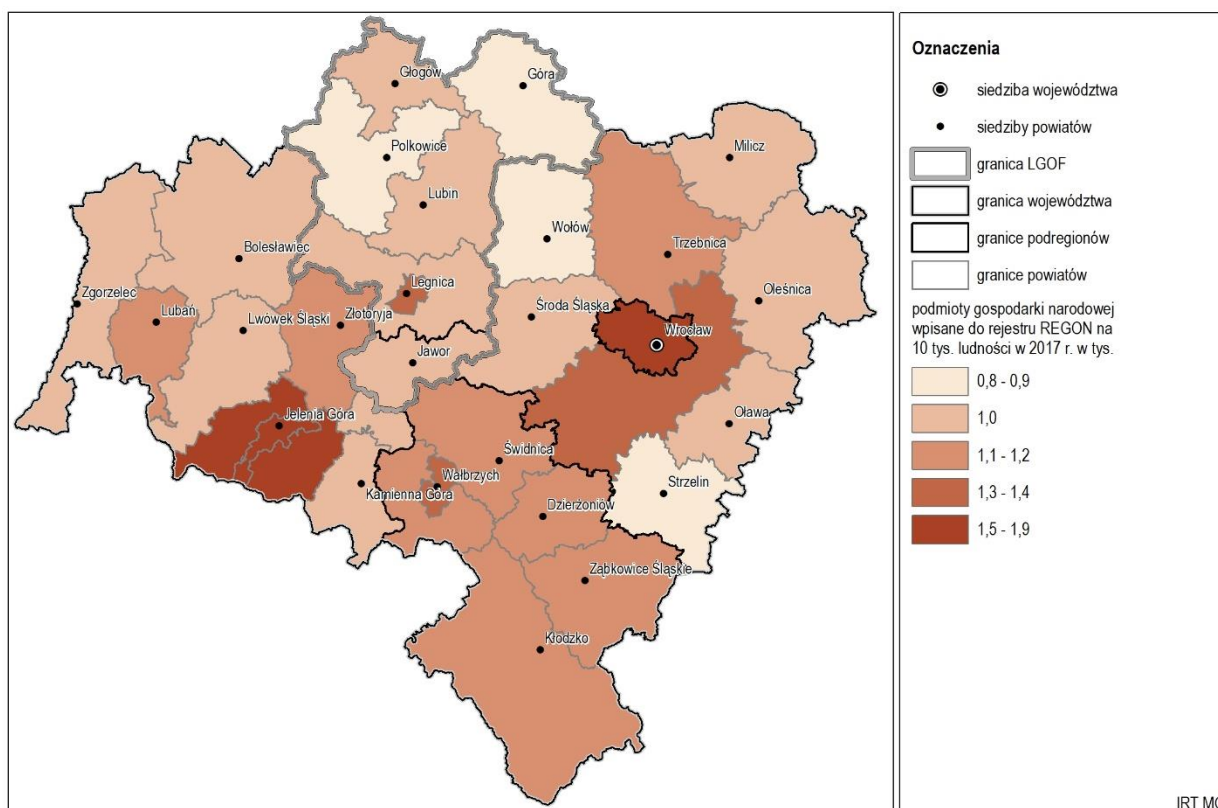
Wykres 8. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane i wykreślone z rejestru REGON w 2017 r. na 10 tys. ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Powiaty podregionu legnicko-głogowskiego charakteryzują się niskim wskaźnikiem podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności. Wyróżnia się tu jedynie Legnica, gdzie wskaźnik ten przekracza 1,2 tys. Najniższy wskaźnik w województwie zanotowano w powiatach: polkowickim (0,8 tys.), górowskim (0,8 tys.) i wołowskim (0,9 tys.).

Rysunek 35. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w 2017 r. w powiatach.

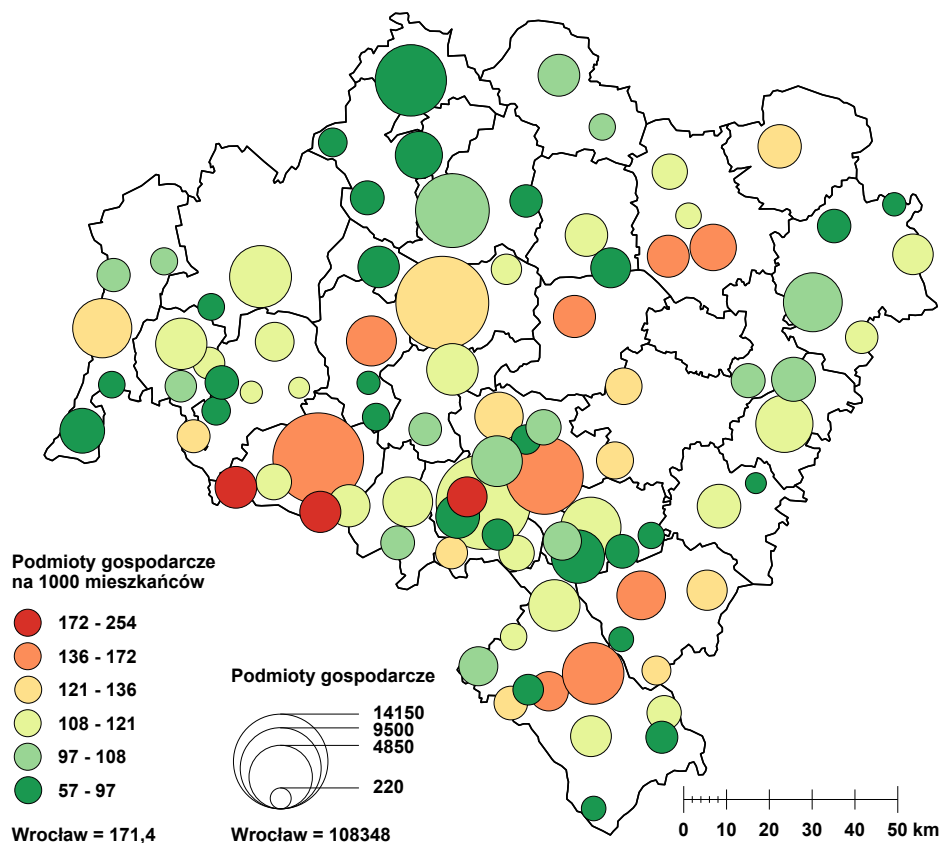
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Przestrzenne zróżnicowanie liczby podmiotów gospodarczych przypadających na 1000 mieszkańców, można zaobserwować w oparciu o miasta województwa dolnośląskiego, które wskazuje na pewne prawidłowości regionalne. Wysokim (lub relatywnie wysokim) potencjałem gospodarczym cechują się miasta tj.: stolica województwa, ośrodki regionalne i subregionalne, miasta powiatowe oraz miasta o funkcjach turystycznych i uzdrowiskowych, położone w Sudetach i miasta położone w otoczeniu Wrocławia. Z kolei niskim potencjałem gospodarczym charakteryzują się, ośrodki monofunkcyjne (przemysłowe, transportowe lub górnicze) lub małe miasta o położeniu peryferyjnym względem głównych ośrodków miejskich w województwie. Problem monofunkcyjności, w kontekście małej liczby podmiotów gospodarczych przypadających na 1000 mieszkańców, uwidacznia się zwłaszcza w przypadku miast Legnicko-Głogowskiego Okręgu Miedziowego (Lubin, Polkowice, Głogów) i Bogatyni, w których, w przyszłości, mogą wystąpić znaczące problemy społeczno-gospodarcze wynikające z konieczności przebudowy ich bazy ekonomicznej z powodu wyczerpania się miejscowych źródeł¹¹.

¹¹ Demograficzne i gospodarcze aspekty rozwoju miast Dolnego Śląska, Wrocław, 2015

Rysunek 36. Podmioty gospodarcze w miastach województwa dolnośląskiego w 2013 roku.

Źródło: Demograficzne i gospodarcze aspekty rozwoju miast Dolnego Śląska, Wrocław, 2015.

3.4.3.1 PODMIOTY GOSPODARCZE WG SEKCJI W PRZELICZENIU NA 1000 MIESZK.

Potencjał LGOF został określony w przedstawionej poniżej charakterystyce podmiotów gospodarczych w postaci tabeli. Zaprezentowano w niej między innymi całkowitą liczbę podmiotów gospodarczych w podregionie legnicko-głogowskim wg sekcji oraz w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. Natomiast strukturę podmiotów prywatnych w poszczególnych gminach województwa dolnośląskiego przedstawiono wg powiatów na rysunku (Rysunek 37).

Tabela 1. Liczba podmiotów gospodarczych w podregionie legnicko-głogowskim i województwie dolnośląskim według sekcji PKD 2007, stan na 2017 r.

Numer sekcji	Nazwa sekcji	Liczba podmiotów w LGOF	Liczba podmiotów w województwie dolnośląskim	Udział podmiotów podregionu legnicko-głogowskiego
Sekcja A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	840	4 728	17,8%
ROLNICTWO SUMA (A)		840	4 728	17,8%
Sekcja B	Górnictwo i wydobywanie	58	486	12%
Sekcja C	Przetwórstwo przemysłowe	2957	27 353	10,8%
Sekcja D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i	64	730	8,8%

	powietrze do układów klimatyzacyjnych			
Sekcja E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	135	1 092	12,4%
Sekcja F	Budownictwo	5 544	42 992	12,9%
PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO (B+C+D+E+F)		8 758	72 653	12,1%
Sekcja G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	11 063	82 591	13,4%
Sekcja H	Transport i gospodarka magazynowa	2 956	19 625	15,1%
Sekcja I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	1 135	10 909	10,4%
Sekcja J	Informacja i komunikacja	745	13 565	5,5%
HANDEL SUMA (G+H+I+J)		15 899	126 690	12,5%
Sekcja K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	1 516	10 857	14%
Sekcja L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	3 930	42 000	9,3%
DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWA I UBEZPIECZENIOWA SUMA (K+L)		5 446	52 857	10,3%
Sekcja M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	3 932	36 865	10,7%
Sekcja N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	1 350	11 412	11,8%
Sekcja O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	246	1 494	16,5%
Sekcja P	Edukacja	1 483	11 306	13,1%
Sekcja Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	2 354	19 575	12%
Sekcja R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	998	6 780	14,7%
Sekcja S i T	Działalność organizacji członkowskich	3 380	23 466	14,4%
Sekcja U	Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	8	0
POZOSTAŁE USŁUGI SUMA (M+N+O+P+R+S+T+U)		13 743	110 906	12,4%
	Razem	44 686	367 834	12,1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

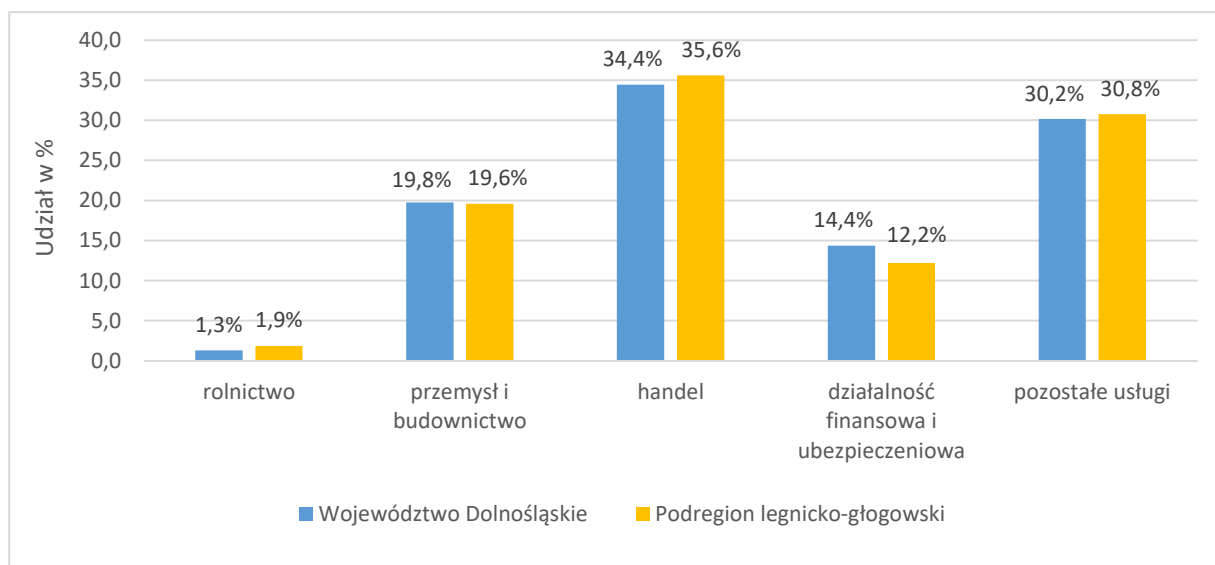
Dominujący udział podmiotów w podregionie legnicko-głogowskim w województwie widoczny jest w branży rolnictwo – 17,8%. Pozostałe branże według kolejności malejącej to: handel 12,5%; pozostałe usługi – 12,4%; przemysł i budownictwo 12,1% oraz działalność finansowa i ubezpieczeniowa -10,3%.

W analizach dla przejrzystości podmioty gospodarcze posegregowano wg grup rodzajów działalności PKD 2007:

- rolnictwo – sekcja: A;
- przemysł i budownictwo – sekcje: B+C+D+E+F;
- handel – sekcje: G+H+I+J;
- działalność finansowa i ubezpieczeniowa – sekcje: K+L;
- pozostałe usługi – sekcje: M+N+O+P+R+S+T+U.

Struktura podmiotów gospodarczych w podregionie legnicko-głogowskim jest podobna do struktury podmiotów w województwie dolnośląskim. Największa liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych prowadzi działalność w handlu tj. 34,4%, a 30,2% w pozostałych usługach. Podmioty zajmujące się przemysłem i budownictwem stanowią 19,8% ogółu. Ponadto 14,4% firm prowadzi działalność finansową i ubezpieczeniową. Tylko 1,3% tworzą podmioty związane z rolnictwem.

Wykres 9. Udział procentowy podmiotów gospodarczych według sekcji PKD 2007 w podregionie legnicko-głogowskim i w województwie dolnośląskim [2017 r.]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rozpatrując poniższą tabelę podregion legnicko-głogowski na tle innych podregionów charakteryzował się najniższymi wartościami w trzech grupach działalności wg PKD 2007 (wyjątek stanowiła sekcja A, czyli rolnictwo).

Tabela 2. Liczba podmiotów gospodarczych ogółem na 1000 mieszkańców w podregionach w sekcjach PKD. Kolorem niebieskim oznaczono najniższe wartości, kolorem czerwonym najwyższe.

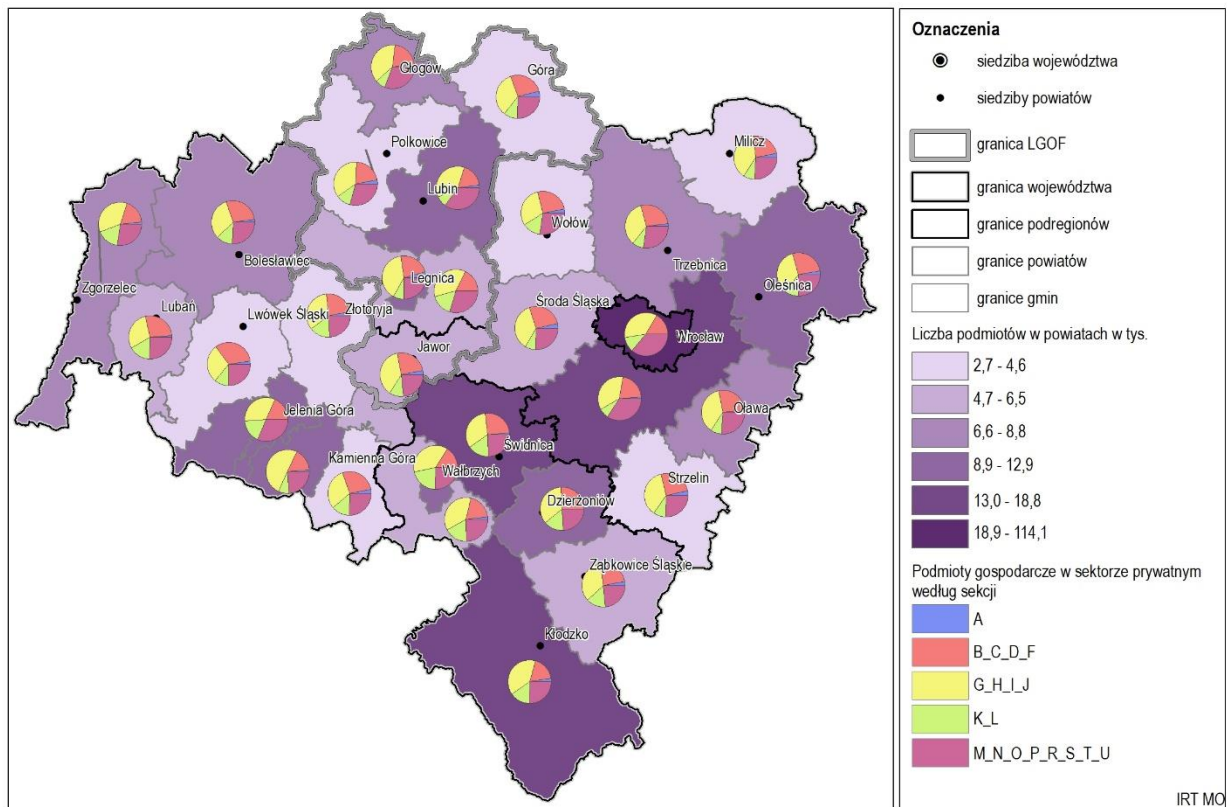
obszar \ Sekcja	Rolnictwo A	Przemysł i budownictwo B+C+D+F	Handel G+H+I+J	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa K+L	Pozostałe usługi M+N+O+P+R+S+T+U	Ogółem
Województwo dolnośląskie	1,6	25,0	43,6	18,2	38,2	126,7
PODREGION JELENIOGÓRSKI	1,8	25,2	39,6	18,9	30,9	116,5
PODREGION LEGNICKO-GŁOGOWSKI	1,9	19,4	35,3	12,1	30,5	99,2
PODREGION WAŁBRZYSKI	1,8	22,3	37,7	23,7	27,4	112,9
PODREGION WROCŁAWSKI	2,3	26,0	37,3	10,2	31,5	107,2
PODREGION MIASTO WROCŁAW	0,6	30,7	65,2	23,7	67,4	187,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W przedstawionej poniżej charakterystyce podmiotów gospodarczych wg powiatów uwagę skupiono przede wszystkim na podmiotach prywatnych, co pozwoliło zobrazować przedsiębiorczość mieszkańców regionu oraz skłonność do ryzyka podejmowania własnej działalności gospodarczej. Na rysunku (Rysunek 37) pokazano strukturę podmiotów prywatnych w powiatach. Wśród powiatów niemal wszędzie przeważają liczbowo podmioty sekcji G+H+I+J (handel) – poza powiatem lwóweckim, gdzie przeważają sekcje: B+C+D+E+F (przemysł i budownictwo). Ponadto we Wrocławiu daje się zauważyć spory udział podmiotów sekcji M+N+O+P+R+S+T+U (pozostałe usługi). We Wrocławiu, Legnicy, Wałbrzychu, Jeleniej Górze oraz w powiatach wrocławskim, świdnickim, kłodzkim oraz jeleniogórskim występuje ponad 10 tys. podmiotów sektora prywatnego.

Rysunek 37. Odsetek prywatnych podmiotów gospodarczych w sekcjach w powiatach w 2017 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Najwięcej podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców odnotowano w gminie Legnica i Kunice. Legnica zajmuje wysoką pozycję w trzech działalnościach (handel: 46,3%; działalność finansowa i ubezpieczeniowa: 24,6%; pozostałe usługi: 39,2%). Kunice natomiast w dwóch (przemysł i budownictwo: 28,9%; pozostałe usługi 43,3%). Pod względem działalności przemysł i budownictwo, dużą przedsiębiorczością wykazują mieszkańcy słabo zaludnionych gmin wiejskich takich jak: Paszowice (12 miejsce w LGOF), Głogów, Krotoszyce, Mściwojów oraz miasto Jawor. W działalności związanej z handlem poza miastem Legnicą wyróżniają się: miasto Jawor oraz gmina miejsko-wiejska Prochowice. Natomiast miasto Chojnów wraz z Jaworem uplasowało się wysoko w działalności finansowej i ubezpieczeniowej.

Tabela 3. Liczba podmiotów gospodarczych ogółem na 1000 mieszkańców w gminach w sekcjach PKD w LGOF

Gmina \ Sekcja	Rolnictwo A	Przemysł i budownictwo B+C+D+F	Handel G+H+I+J	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa K+L	Pozostałe usługi M+N+O+P+R+S+T+U	Ogółem
Głogów (1)	0,7	18,64	36,40	8,71	30,58	95,06
Głogów (2)	3,5	27,16	28,37	5,40	27,92	92,30
Jerzmanowa (2)	2,2	19,70	29,04	3,86	31,27	86,09
Kotła (2)	5,2	12,91	18,35	2,27	14,72	53,45

Pęcław (2)	3,5	13,13	14,89	3,06	20,14	54,73
Żukowice (2)	4,0	22,21	26,54	3,46	21,34	77,59
Góra (3)	2,2	21,51	28,55	15,86	24,78	92,88
Jemielno (2)	3,6	13,44	18,03	4,26	13,11	52,44
Niechlów (2)	2,8	14,04	14,64	5,22	15,65	52,36
Wąsosz (3)	5,1	23,14	27,41	3,03	20,25	78,93
Jawor (1)	1,3	24,97	43,20	19,69	31,38	120,52
Męcinka (2)	6,4	20,00	27,99	2,20	19,80	76,38
Mściwojów (2)	4,1	26,50	30,63	5,35	17,26	83,88
Paszowice (2)	3,8	29,68	32,70	3,27	22,64	92,05
Wądroże Wielkie (2)	6,0	24,12	35,68	3,27	15,83	84,92
Chojnów (1)	1,0	18,71	37,57	22,54	25,12	104,99
Chojnów (2)	3,5	18,40	28,44	3,14	17,56	70,99
Krotoszyce (2)	3,9	27,12	26,82	3,92	23,20	84,97
Kunice (2)	4,3	28,89	42,96	6,37	43,26	125,78
Legnickie Pole (2)	1,5	20,56	33,51	4,00	23,61	83,21
Miłkowice (2)	4,4	23,23	39,07	5,13	23,38	95,19
Prochowice (3)	8,3	21,45	43,16	4,26	18,92	96,04
Ruja (2)	3,4	14,78	18,95	1,90	14,78	53,83
Lubin (1)	1,0	16,78	35,55	8,29	36,71	98,32
Lubin (2)	4,7	20,70	36,40	5,45	33,77	101,06
Rudna (2)	2,8	12,53	22,35	7,62	19,25	64,58
Ścinawa (3)	2,8	14,98	30,25	8,43	21,33	77,77
Chocianów (3)	3,0	14,38	22,70	13,21	19,28	72,59
Gaworzyce (2)	2,5	16,46	27,19	9,48	18,46	74,08
Grębocice (2)	5,6	12,99	16,34	2,97	12,81	50,68
Polkowice (3)	0,9	16,47	30,86	10,21	28,17	86,58
Przemków (3)	2,9	11,78	20,38	5,66	19,91	60,67
Radwanice (2)	3,6	19,77	26,50	3,36	23,55	76,76
Legnica (1)	0,6	23,00	46,33	24,59	39,22	133,79

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W gospodarce LGOF wyróżniają się miasta: Legnica, Głogów, Lubin, Jawor oraz gminy miejsko-wiejskie Polkowice i Góra (szczególnie jeśli chodzi o przemysł i budownictwo). Podmioty związane z handlem znajdują się głównie w miastach: Legnica, Lubin, Głogów, Jawor, Chojnów, w gminach miejsko-wiejskich: Polkowice, Góra oraz w gminie wiejskiej Lubin. W działalności finansowej i ubezpieczeniowej największy udział w liczbie podmiotów gospodarczych mają miasta: Legnica, Lubin, Głogów i Jawor. Podmioty związane z pozostałymi usługami znajdują się głównie w miastach Legnica, Lubin, Głogów, Jawor a także w Polkowicach i Górze oraz w gminie wiejskiej Lubin.

Udział podmiotów gospodarczych ogółem w gminach LGOF w odniesieniu do całego województwa jest znaczny i poza rolnictwem oraz przemysłem i budownictwem przekracza 10% ogółu podmiotów w poszczególnych sekcjach w województwie.

Tabela 4. Odsetek podmiotów gospodarczych ogółem w gminach LGOF w odniesieniu do całego województwa.

Gmina \ Sekcja	Rolnictwo A	Przemysł i budownictwo B+C+D+F	Handel G+H+I+J	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa K+L	Pozostałe usługi M+N+O+P+R+S+T+U	Ogółem
Głogów (1)	0,13	3,49	6,82	1,63	5,73	17,81
Głogów (2)	0,06	0,50	0,52	0,10	0,51	1,69
Jerzmanowa (2)	0,03	0,27	0,39	0,05	0,42	1,17
Kotła (2)	0,06	0,16	0,22	0,03	0,18	0,65
Pęcław (2)	0,02	0,08	0,09	0,02	0,13	0,34
Żukowice (2)	0,04	0,21	0,25	0,03	0,20	0,74
Góra (3)	0,12	1,19	1,58	0,88	1,37	5,15
Jemielno (2)	0,03	0,11	0,15	0,04	0,11	0,44
Niechlów (2)	0,04	0,19	0,20	0,07	0,21	0,72
Wąsosz (3)	0,10	0,46	0,55	0,06	0,40	1,57
Jawor (1)	0,08	1,60	2,76	1,26	2,01	7,71
Męcinka (2)	0,09	0,27	0,38	0,03	0,27	1,05
Mściwojów (2)	0,05	0,30	0,35	0,06	0,20	0,95
Paszowice (2)	0,04	0,32	0,36	0,04	0,25	1,01
Wądroże Wielkie (2)	0,07	0,26	0,39	0,04	0,17	0,93
Chojnów (1)	0,04	0,70	1,40	0,84	0,94	3,92
Chojnów (2)	0,09	0,48	0,75	0,08	0,46	1,87
Krotoszyce (2)	0,04	0,25	0,24	0,04	0,21	0,78
Kunice (2)	0,08	0,54	0,80	0,12	0,80	2,33
Legnickie Pole (2)	0,02	0,30	0,48	0,06	0,34	1,20
Miłkowice (2)	0,08	0,42	0,71	0,09	0,43	1,73
Prochowice (3)	0,17	0,44	0,89	0,09	0,39	1,98
Ruja (2)	0,02	0,11	0,14	0,01	0,11	0,39
Lubin (1)	0,20	3,36	7,12	1,66	7,35	19,70
Lubin (2)	0,20	0,89	1,56	0,23	1,45	4,33
Rudna (2)	0,06	0,27	0,48	0,16	0,41	1,37
Ścinawa (3)	0,08	0,42	0,84	0,23	0,59	2,15
Chocianów (3)	0,11	0,51	0,80	0,47	0,68	2,57
Gaworzyce (2)	0,03	0,18	0,30	0,10	0,20	0,82
Grębocice (2)	0,08	0,19	0,24	0,04	0,19	0,75
Polkowice (3)	0,07	1,25	2,33	0,77	2,13	6,55
Przemków (3)	0,07	0,27	0,48	0,13	0,46	1,42
Radwanice (2)	0,05	0,26	0,35	0,04	0,31	1,00
Legnica (1)	0,18	6,34	12,77	6,78	10,82	36,89

LGOF	0,26	2,66	47,71	16,30	40,44	107,37
-------------	-------------	-------------	--------------	--------------	--------------	---------------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.4.3.2 PODMIOTY GOSPODARCZE WG WIELKOŚCI

Wielkość przedsiębiorstwa jest ustalana w oparciu o kryterium liczby pracujących. Wyodrębnia się grupy:

- małe, jednostki o liczbie pracujących do 49 osób (z wyodrębnieniem tzw. mikroprzedsiębiorstw do 9 osób pracujących)
- średnie, jednostki o liczbie pracujących 50-249 osób
- duże, jednostki o liczbie pracujących powyżej 249 osób oraz 1000 i więcej osób

Na Dolnym Śląsku oraz w podregionie legnicko-głogowskim najwyższy jest udział podmiotów małych o liczbie pracujących do 9 osób. W 2018 roku stanowiły one 97,0% wszystkich zarejestrowanych przedsiębiorstw w regionie (362,8 tys. podmiotów). Około 3 % stanowią przedsiębiorstwa zatrudniające od 10-49 osób (ponad 10 tys. podmiotów). Na Dolnym Śląsku funkcjonuje ponadto ponad 2 tys. podmiotów zatrudniających od 50 do 249 osób, 298 zatrudniających od 250 do 999 osób i 59 powyżej 1000 osób.

Pod względem liczebności podmiotów gospodarczych na tle podregionów województwa dolnośląskiego podregion legnicko-głogowski zajmuje ostatnie miejsce (5). Wyróżnia się jednak w przedziale podmiotów zatrudniających 1000 i więcej, zajmuje drugie miejsce, po podregionie m. Wrocław.

Podstawową barierą rozwoju prywatnych firm, zwłaszcza małych i średnich, na obszarze gdzie funkcjonują przedsiębiorstwa państwowe o dużej dominacji gospodarczej takich jak np. KGHM Polska Miedź S.A.¹² jest przekonanie, że bezpieczeństwo socjalne związane z pracą w tych przedsiębiorstwach, może być z trudem kompensowane przez perspektywy pracy na własny rachunek.

Na obszarze LGOF zidentyfikowano 51 podmiotów gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 249 osób oraz 1000 i więcej. Zakłady pracy zatrudniające powyżej 1 000 osób na obszarze LGOF zlokalizowane są w Legnicy, Lubinie i Polkowicach. Polkowicach znajdują się 3 firmy działające w branży przetwórstwo przemysłowe, są to firmy: KGHM ZANAM S.A., Volkswagen Motor Polska Sp. z o. o. i SITECH Sp. z o.o. oraz w działalności handel hurtowy i detaliczny – CCC S.A.

W Legnicy zlokalizowanych jest 7 podmiotów zatrudniających powyżej 1 000 osób, w tym działających w branży opieka zdrowotna i pomoc społeczna – Wojewódzki Szpital Specjalistyczny, działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca firmy: PIAST GROUP Sp. z o. o., Piast Business Service Sp. z o.o., Dgp Clean Partner Sp. z o.o., DGP Dozorbud Grupa Polska Sp. z o.o., Przedsiębiorstwo Usługowe "Jarexs" Sp. z o.o.,a ponadto jeden podmiot z zakresu przetwórstwo przemysłowe, WINKELMANN Sp. z o.o.

¹² 1000 największych firm w Polsce, Gazeta Finansowa, 29 czerwca-12 lipca 2018 r. KGHM POLSKA MIEDŹ pod względem wielkości przychodów w 2017 roku, spółka znalazła się na 8 miejscu.

W Lubinie są 3 podmioty związane z górnictwem i transportem. Należą do nich: KGHM POLSKA MIEDŹ S.A., Przedsiębiorstwo budowy kopalń Pebeka S.A. oraz POL-MIEDŹ TRANS Sp. z o. o.

Zakłady pracy zatrudniające 250-999 osób zlokalizowane są w Lubinie, Legnicy, Polkowicach, Chocianowie, Jaworze, Głogowie, Chojnowie oraz w Legnickim Polu.

W Lubinie jest ich 10, z czego 2 należą do Grupy Kapitałowej KGHM Polska Miedź S.A. Pierwszy specjalizuje się w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej jest nim Centrum Badań Jakości, drugi: INOVA Centrum Innowacji Technicznych Sp. z o.o. w przetwórstwie przemysłowym. Ten sam charakter usług posiadają ZUW URBEX Spółka z o.o. i LUBINEX Sp. z o.o. Pozostałe zakłady pracy związane są głównie z opieką zdrowotną: Regionalne Centrum Zdrowia, z przetwórstwem przemysłowym: Przedsiębiorstwo Handlowo Usługowe „Lubinex” Sp. z o.o., czy też z branżą związaną z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi – NIRO Sp. z o.o. Firmą skupioną na wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną jest "ENERGETYKA" Sp. z o.o. Kolejnym podmiotem jest SPOŁEM Powszechna Spółdzielnia Spożywców, związana z handlem. Jednostką zatrudniającą pracowników powyżej 250 jest również Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Lubinie S.A.

W Legnicy 2 z 15 zakładów pracy zlokalizowanych jest w Legnickiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej i związane są z branżą przetwórstwo przemysłowe: Gates Polska Sp. z o.o. oraz VIESSMANN TECHNIKA GRZEWCZA Sp. z o.o. Pozostałe zakłady zajmują się administracją publiczną: Urząd Miasta Legnica, działalnością w zakresie usług administrowania i działalnością wspierającą: MR JOB Agencja Pracy Tymczasowej Sp. z o.o., Zakład Usługowo - Budowlany "WiW-BUD", opieką zdrowotną: Pogotowie Ratunkowe, MOPS, transportem: MPK Sp. z o.o., zaopatrzeniem w wodę i odprowadzeniem ścieków: Legnickie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji S.A., wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną: Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Legnicy S.A., działalnością związaną z zakwaterowaniem: Interferie S.A. Centrala, edukacją: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Witelona handlem: KGHM Metraco S.A. oraz budownictwem: Przedsiębiorstwo budowy pieców przemysłowych „Piec-bud” Wrocław Sp. z o.o.

W Polkowicach są zakłady pracy działające w sekcji przetwórstwo przemysłowe: Sanden Manufacturing Poland Sp. z o.o. oraz handel hurtowy i detaliczny: Mercus Logistyka Sp. z o.o.

Jeden taki zakład pracy związany z przetwórstwem przemysłowym znajduje się również w Chocianowie jest to Fabryka Urządzeń Mechanicznych CHOFUM w Chocianowie S.A., producent wyrobów z różnych klas żeliwa szarego i sferoidalnego, którego rynek zbytu obejmuje rynek krajowy, obszar UE, USA, Kanady, Rosji oraz kraje amerykańskie. W Polkowicach działa także firma związana z handlem hurtowym i detalicznym Mercus logistyka Sp. z o.o.

W Jaworze funkcjonują 3 zakłady związane z przetwórstwem. Są to: Kuźnia Jawor S.A., Korpo Sp. z o.o. oraz IS-Polska. Sp. z o.o.

W Głogowie zlokalizowane są 3 firmy, 2 z nich dotyczą opieki zdrowotnej należą do nich: Firma Gwarant - Tomczyk sp.j. oraz Głogowski Szpital Powiatowy sp. z o.o. natomiast trzecia związana są z obsługą rynku nieruchomości: Spółdzielnia Mieszkaniowa Nadodrze.

W Żukowicach ma swoją siedzibę firma Remy Sp. z o. o., która jest związana z budownictwem.

W Chojnowie jest tylko jeden zakład pracy zatrudniający 250-999 osób, odpowiada on za utrzymanie czystości w mieście (POLERS spółka jawna K. Makowiec i s-ka).

Zakład pracy zatrudniający 250-999 pracowników zlokalizowany jest także w Legnickim Polu. Jest to dom pomocy społecznej.

Analizując udział podmiotów wg klas wielkości w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, potencjał rynkowy w układzie gminnym w 2018 r. wśród małych firm skupiony jest przede wszystkim w Legnicy. Wartości najniższe w tej grupie osiągnęły gminy wiejskie: Grębocice i Miłkowice. Firmy średnie skoncentrowane są w Jaworze, natomiast niskie notowania uzyskały gminy wiejskie takie jak: Jerzmanowa, Pęcław, Żukowice, Jemielno, Męcinka, Mściwojów, Wądroże Wielkie, Krotoszyce oraz Grębocice. Badając udział firm dużych w przedziale podmiotów zatrudniających powyżej 250 osób największy ich odsetek nagromadzony jest w Legnickim Polu i stanowi 0,2 %. W 26 gminach obserwowany wskaźnik uzyskał wartości najniższe. Tylko w Lubinie, Legnicy i Polkowicach występują firmy duże o liczbie pracujących powyżej 1000 osób, w pozostałych gminach nie ma takich podmiotów.

Tabela 5. Podmioty wg klas wielkości na 1 000 mieszkańców w 2018 r. Kolorem czerwonym oznaczone są wartości najwyższe, a kolorem niebieskim wartości najniższe.

	Małe		Średnie	Duże	
	0-9 osób pracujących	10-49 osób pracujących	50-249 osób pracujących	250-999 osób pracujących	1000 i więcej osób pracujących
DOLNOŚLĄSKIE	125,1	3,5	0,7	0,1	0,0
LGOF	97,2	3,0	0,7	0,1	0,0
Głogów (1)	90,4	3,3	0,8	0,1	0,0
Głogów (2)	93,6	3,0	0,1	0,0	0,0
Jerzmanowa (2)	89,4	3,0	0,0	0,0	0,0
Kotla (2)	54,1	2,3	0,5	0,0	0,0
Pęcław (2)	55,5	1,3	0,0	0,0	0,0
Żukowice (2)	78,4	2,6	0,0	0,0	0,0
Góra (3)	91,0	3,5	0,8	0,0	0,0
Jemielno (2)	58,0	2,0	0,0	0,0	0,0
Niechlów (2)	53,5	1,8	0,6	0,0	0,0
Wąsosz (3)	78,3	3,0	0,1	0,0	0,0
Jawor (1)	118,2	2,7	1,1	0,1	0,0
Męcinka (2)	76,9	2,0	0,0	0,0	0,0
Mściwojów (2)	83,2	3,4	0,0	0,0	0,0
Paszowice (2)	91,7	3,3	0,3	0,0	0,0
Wądroże Wielkie (2)	87,5	2,0	0,0	0,0	0,0
Chojnów (1)	99,8	3,3	0,9	0,1	0,0

Chojnów (2)	72,5	1,8	0,3	0,0	0,0
Krotoszyce (2)	85,0	2,4	0,0	0,0	0,0
Kunice (2)	126,8	3,1	0,4	0,0	0,0
Legnickie Pole (2)	85,6	3,2	0,4	0,2	0,0
Miłkowice (2)	97,2	1,2	0,1	0,0	0,0
Prochowice (3)	95,5	3,5	0,1	0,0	0,0
Ruja (2)	55,1	1,5	0,4	0,0	0,0
Lubin (1)	96,9	2,9	0,7	0,1	0,1
Lubin (2)	105,5	2,7	0,2	0,0	0,0
Rudna (2)	65,5	3,1	0,4	0,0	0,0
Ścinawa (3)	78,7	2,0	0,5	0,0	0,0
Chocianów (3)	73,3	1,7	0,2	0,1	0,0
Gaworzyce (2)	76,4	1,7	0,2	0,0	0,0
Grębocice (2)	49,1	2,4	0,0	0,0	0,0
Polkowice (3)	81,9	2,8	0,9	0,1	0,1
Przemków (3)	59,8	2,2	0,5	0,0	0,0
Radwanice (2)	74,2	2,5	0,4	0,0	0,0
Legnica (1)	129,7	3,6	1,0	0,1	0,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.4.4 PRACUJĄCY WEDŁUG SEKCJI

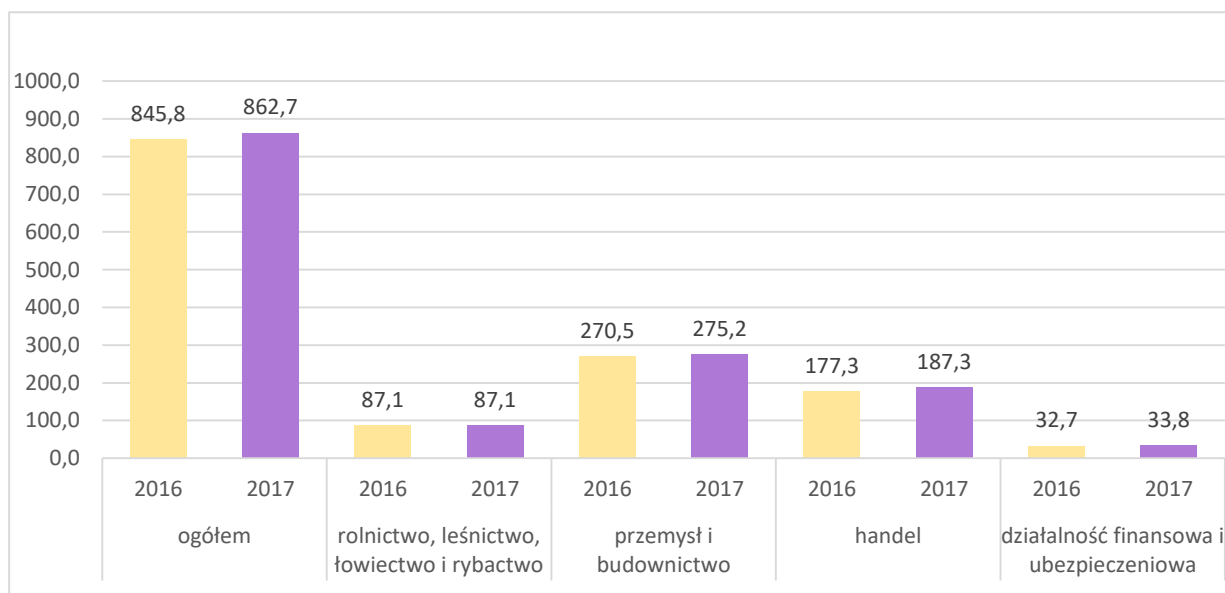
W województwie dolnośląskim w 2017 r. zarejestrowano 862,7 tys. osób pracujących i liczba ta wzrosła w odniesieniu do roku poprzedniego o 16,9 tys. osób¹³. Najwięcej osób pracujących odnotowano w sekcji pozostałe usługi oraz przemyśle i budownictwie (odpowiednio 279,3 tys. i 275,2 tys.). Najmniej osób pracujących odnotowano w sekcji finansowej i ubezpieczeniowej (33,8 tys.). Największy przyrost pracujących w latach 2016-2017 odnotowano w handlu (wzrost o 10 tys.) oraz w przemyśle i budownictwie (wzrost o 4,7 tys.).

W poniższych analizach dla potrzeb przejrzystości wykresów skrócono nazwy sekcji. Pod hasłem „handel” rozumie się – handel, naprawę pojazdów samochodowych, transport i gospodarkę magazynową, zakwaterowanie i gastronomię, informację i komunikację. Pod hasłem „działalność

¹³ W poniższych analizach wykorzystano dane nie uwzględniające pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego

finansowa i ubezpieczeniowa” rozumie się - działalność finansową i ubezpieczeniową oraz obsługę rynku nieruchomości.

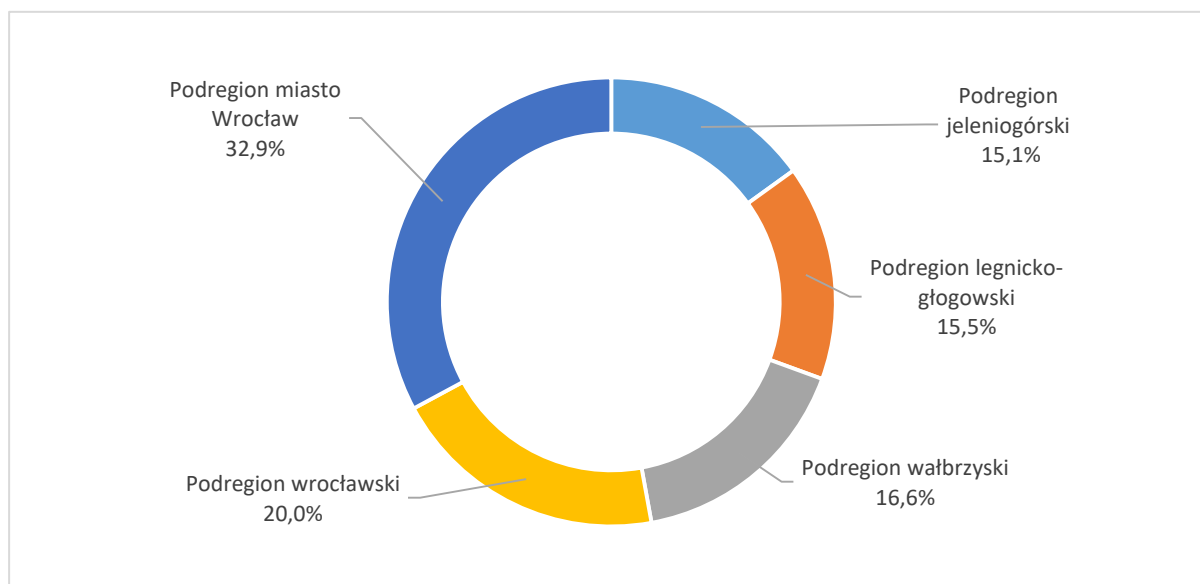
Wykres 10. Pracujący w województwie według sekcji w latach 2016-2017 w tys.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

W podregionie legnicko-głogowskim w 2017 r. zarejestrowano 133,9 tys. osób pracujących i liczba ta wzrosła w odniesieniu do roku poprzedniego o 240 osób. Udział pracujących w podregionie legnicko-głogowskim w 2017 r. wyniósł 15,5 %.

Wykres 11. Udział pracujących w podregionach województwa dolnośląskiego w 2017r.

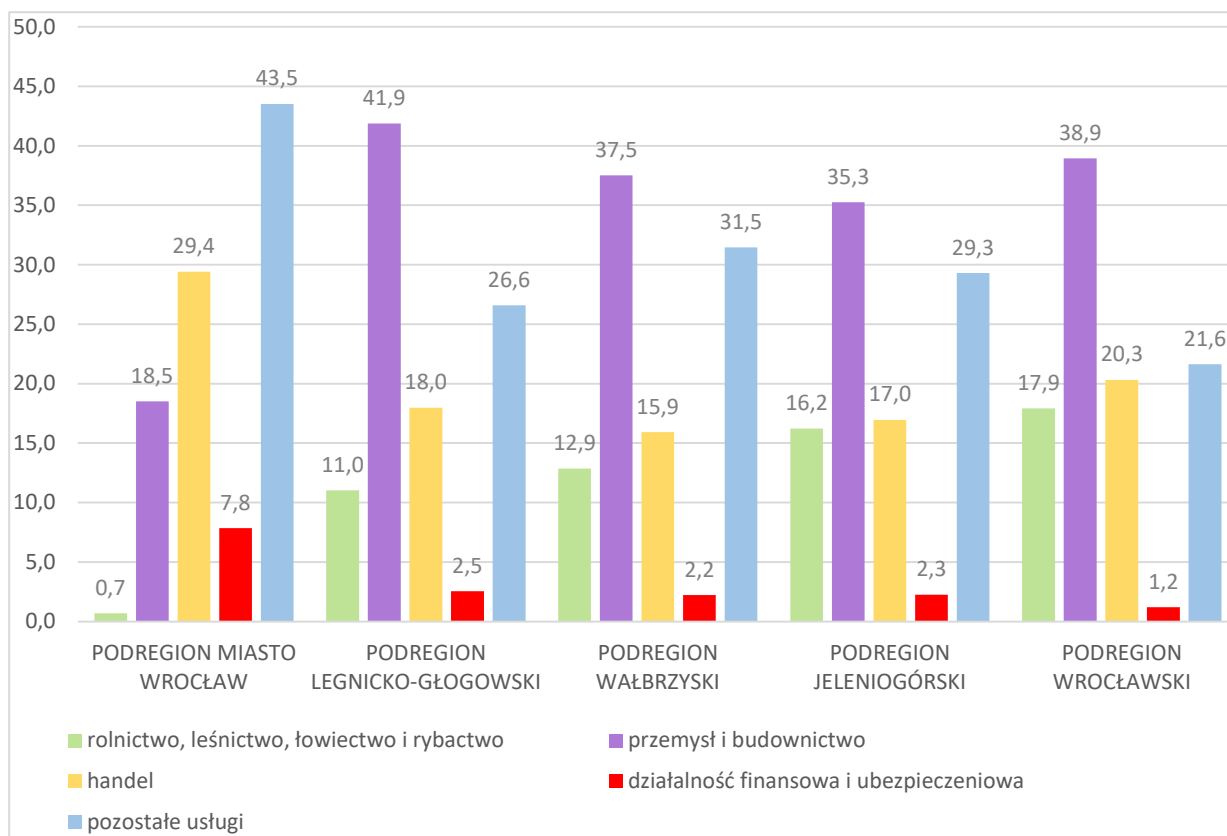

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Na tle województwa podregion legnicko-głogowski wyróżnia się dominacją pracujących w sekcji przemysł i budownictwo (41,9%). Druga, pod względem udziału pracujących, jest sekcja pozostałe usługi (26,6%). Dość duży jest udział pracujących w handlu (18%). Udział pracujących w poszczególnych sekcjach ma podobny rozkład jak w pozostałych podregionach województwa, z wyjątkiem Wrocławia.

Wykres 12. Udział pracujących według sekcji w podregionach w 2017 r.

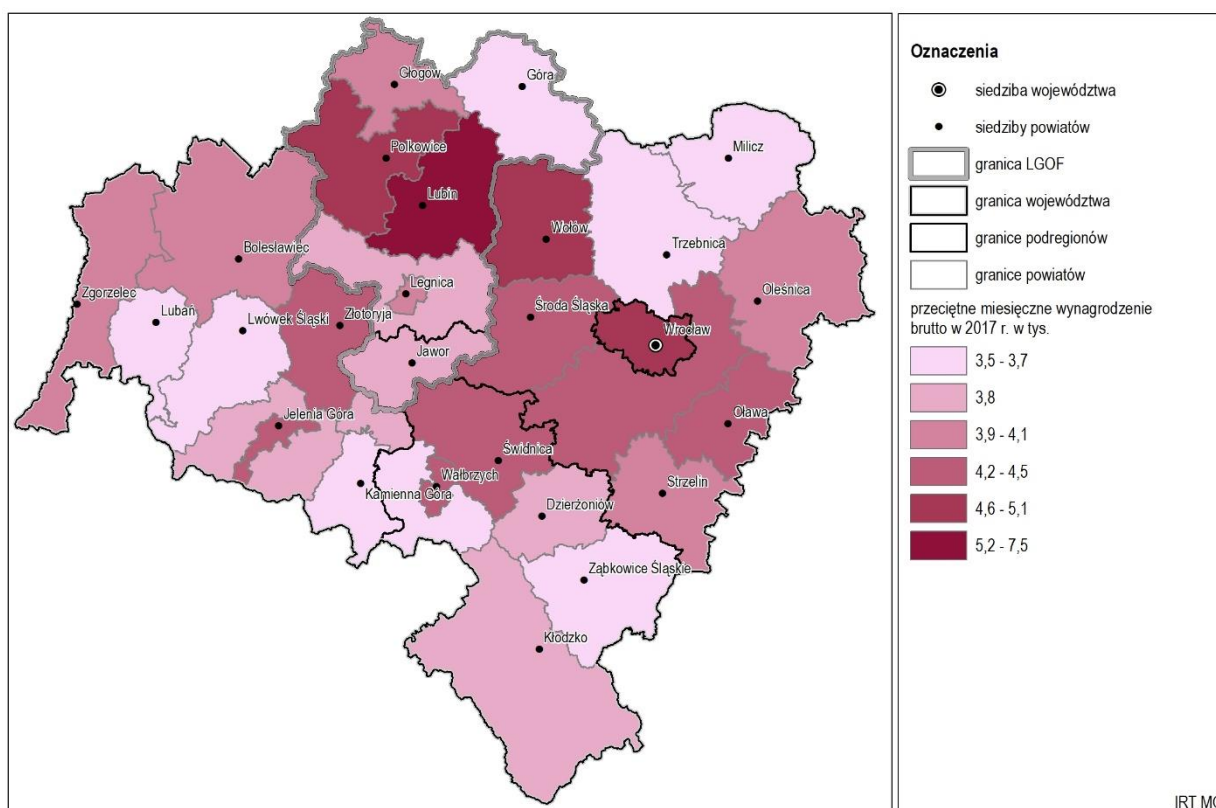

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

3.4.5 PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIE BRUTTO

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w podregionie legnicko-głogowskim w 2017 roku wynosiło 5 322,33 zł i było o 667,82 wyższe, czyli o 14,3% od wynagrodzenia w województwie. Najwyższe przeciętne wynagrodzenie brutto w podregionie legnicko-głogowskim osiągają mieszkańcy powiatu lubińskiego 7 515,99 zł, które jest wyższe o 61,48 % niż w województwie oraz mieszkańcy powiatu polkowickiego (4 794,62 zł). Najniższe przeciętne wynagrodzenia uzyskali mieszkańcy powiatu górowskiego około 3,5 tys. zł.

Rysunek 38. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto według powiatów w 2017 r.

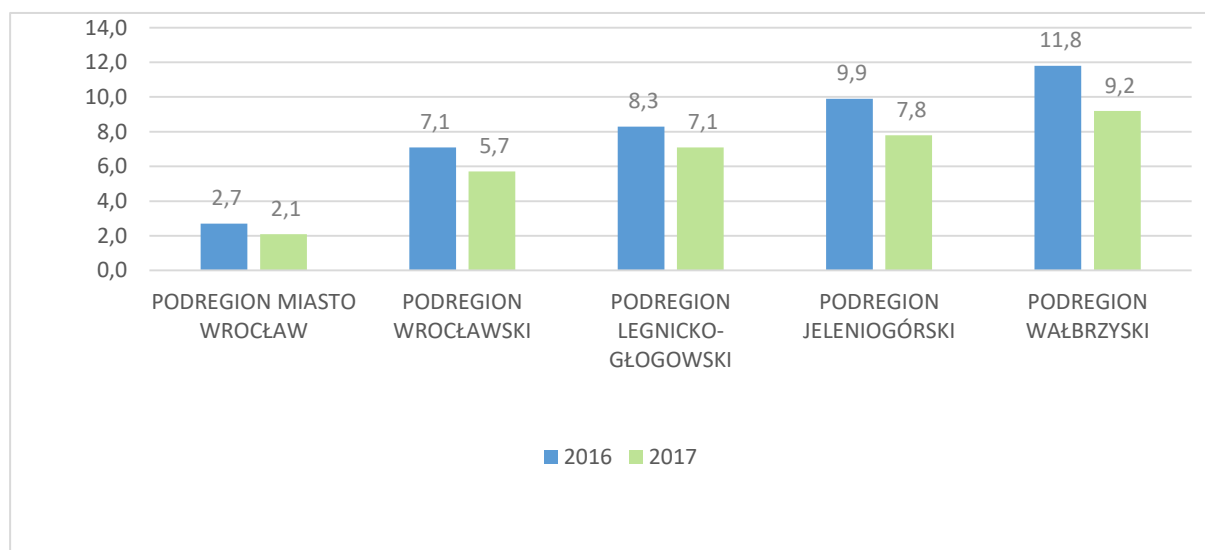

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.4.6 STOPA BEZROBOCIA

Podregion legnicko-głogowski był w 2017 r. na trzecim miejscu, po Wrocławiu i podregionie wrocławskim, wśród podregionów województwa dolnośląskiego pod względem stopy bezrobocia. Charakteryzuje się wyższą stopą bezrobocia niż województwo dolnośląskie (5,7%) i Polska (6,6%).

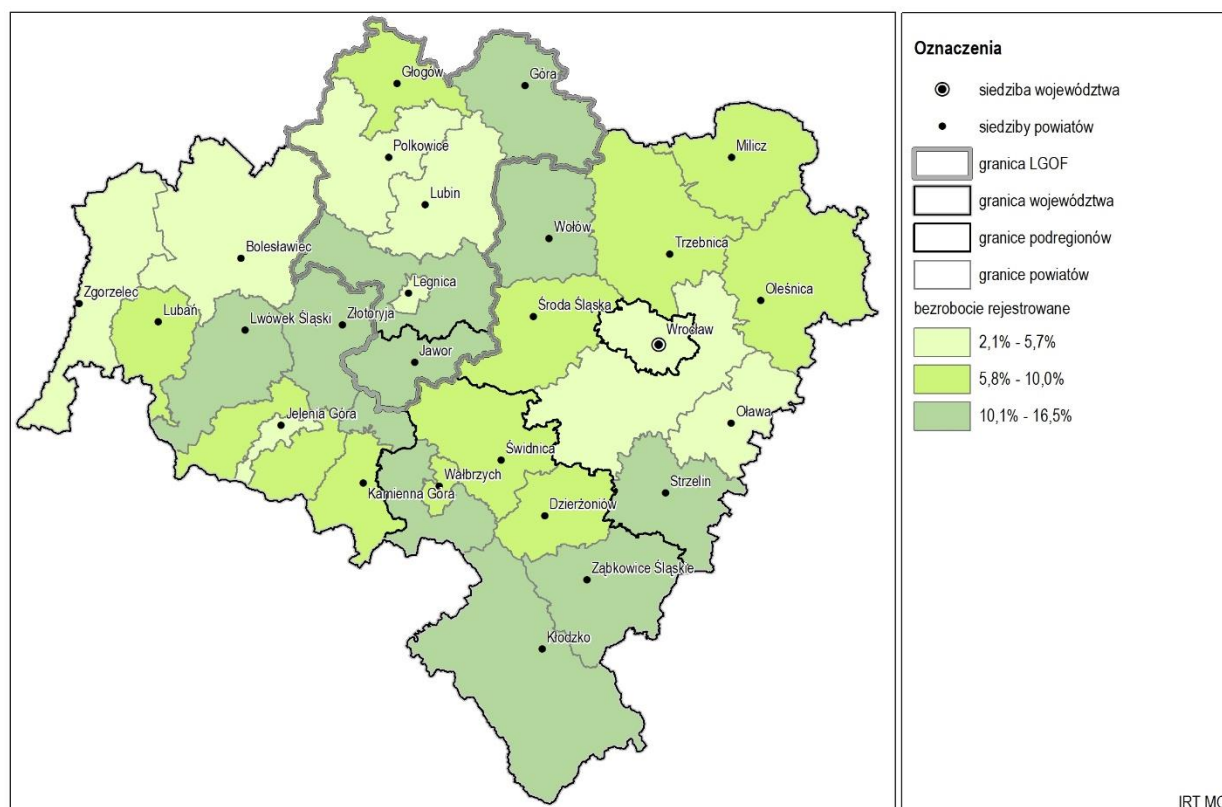
Wykres 13. Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2016 - 2017 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Stopa bezrobocia jest zróżnicowana w powiatach podregionu legnicko-głogowskiego. Powiaty: polkowicki, lubiński i miasto Legnica, znalazły się w grupie 8 powiatów o stopie bezrobocia niższej niż średnia dla województwa. Natomiast najwyższe bezrobocie, przekraczające 10% zanotowano w 10 powiatach województwa, w tym w dwóch z podregionu legnicko-głogowskiego: górowskim (o najwyższym bezrobociu w województwie dolnośląskim) i legnickim. W granicach LGOF również w powiecie jaworskim stopa bezrobocia przekroczyła 10%.

Rysunek 39. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2017 r. w powiatach.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

STOPA BEZROBOCIA WG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I PŁCI

W podregionie legnicko-głogowskim w grupie zarejestrowanych bezrobotnych w 2017 r. dominują bezrobotni z wykształceniem gimnazjalnym i niższym oraz zasadniczym zawodowym (odpowiednio 29,3% i 27,9%). Jest to sytuacja typowa dla województwa i pozostałych podregionów, z wyjątkiem Wrocławia, gdzie przeważają bezrobotni z wykształceniem wyższym.

W układzie powiatów poziom wykształcenia bezrobotnych jest zróżnicowany. Na tle powiatów województwa dolnośląskiego, w podregionie legnicko-głogowskim wyróżniają się:

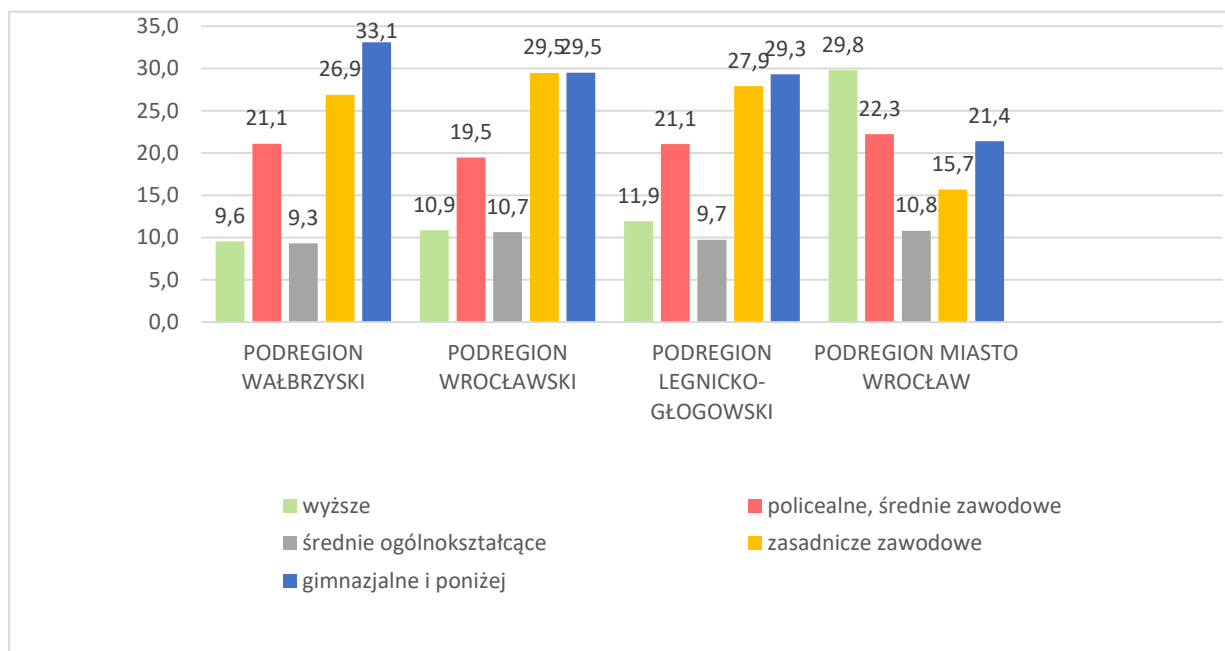
- małym udziałem bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym zawodowym: powiat lubiński (22,6%),
- małym udziałem bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym: powiat głogowski (24,1%);
- dużym udziałem bezrobotnych z wyższym wykształceniem: powiat lubiński (18,5%), głogowski (14,4%), miasto Legnica (13,9%);
- małym udziałem bezrobotnych z wyższym wykształceniem: powiat górowski (6,7%);

- dużym udziałem bezrobotnych z wykształceniem policealnym, średnim zawodowym: powiat głogowski (24,9%).

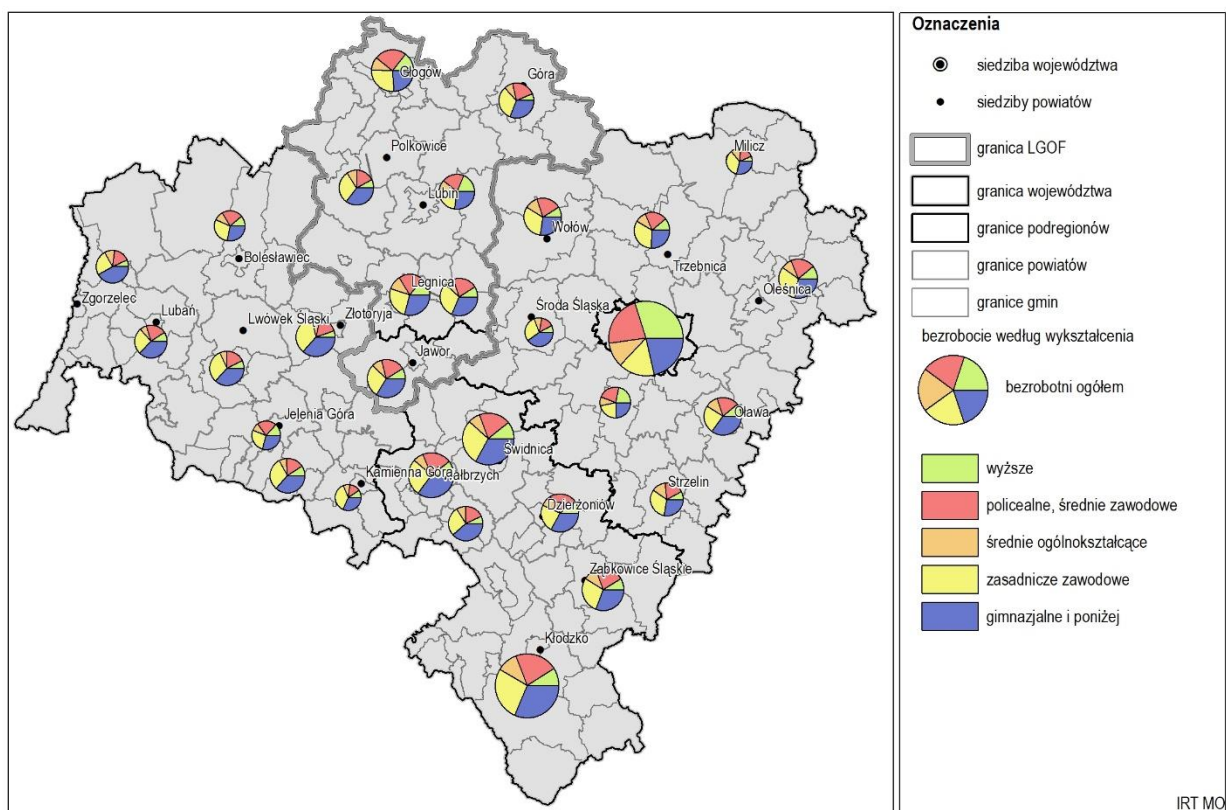
W granicach LGOF w powiecie jaworskim występuje mały udział bezrobotnych z wykształceniem wyższym (8,9%) i średnim ogólnokształcącym (8,9%), duży udział bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (34,0%).

Wykres 14. Udział bezrobotnych według poziomu wykształcenia w podregionach w 2017 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Rysunek 40. Udział bezrobotnych według poziomu wykształcenia w powiatach w 2017 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

3.4.7 ZAWODY DEFICYTOWE

Od kilku lat, nie tylko w LGOF ale również w całym kraju, obserwujemy poprawę sytuacji na rynku pracy. Wzrosła liczba pracujących, a bezrobocie spadło do najniższego poziomu. Rozwój przedsiębiorstw i powstawanie nowych przekładają się na rosnące zapotrzebowanie na pracowników. Równocześnie obserwuje się wzrost liczby zawodów, w których występuje niedobór rąk do pracy w stosunku do potrzeb lokalnych rynków.

Jako **zawód deficytowy**¹⁴ traktowany jest ten, w którym występuje większa liczba dostępnych ofert pracy niż wynosi średni stan bezrobotnych w tym samym okresie sprawozdawczym.

Tabela 6. Zawody deficytowe w powiatach LGOF w 2019 r.

ranking powiat	I miejsce	II miejsce	III miejsce	IV miejsce
Bolesławiecki	agenci ubezpieczeniowi	betoniarze i zbrojarze	bibliotekoznawcy, bibliotekarze i specjaliści informacji naukowej	brukarze

¹⁴ Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie dolnośląskim. Informacja sygnałna za I półrocze 2017 roku, wrzesień 2017 r.

Głogowski	bibliotekoznawcy, bibliotekarze i specjaliści informacji naukowej	brukarze	dekarze i blacharze budowlani	fryzjerzy
Górowski	betoniarze i zbrojarze	blacharze i lakiernicy samochodowi	brukarze	cieśle i stolarze budowlani
Jaworski	asystenci w edukacji	brukarze	cieśle i stolarze budowlani	cukiernicy
Legnicki i miasto Legnica	architekci i urbaniści	cieśle i stolarze budowlani	cukiernicy	diagności samochodowi
Lubiński	betoniarze i zbrojarze	blacharze i lakiernicy samochodowi	brukarze	cieśle i stolarze budowlani
Polkowicki	betoniarze i zbrojarze	brukarze	dekarze i blacharze budowlani	elektrycy, elektromechanicy i elektromonterzy
Województwo Dolnośląskie	betoniarze i zbrojarze	brukarze	cieśle i stolarze budowlani	cukiernicy

Źródło: Barometr zawodów 2019; Raport podsumowujący badanie w województwie dolnośląskim, Dolny Śląsk, Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy, 2019 r.

Brak pracowników jest dużym problemem dla pracodawców wielu branż. Rozwój technologii i automatyzacja wpływa na obniżenie zatrudnienia na pewnych stanowiskach, z drugiej strony rośnie zapotrzebowanie na pracowników na stanowiska którego nie da się zautomatyzować lub jest to nieopłacalne np. pracownicy produkcyjni.

Największy deficyt pracowników występuje w branży budowlanej we wszystkich powiatach w województwie. Najbardziej poszukiwani pracownicy w LGOF to osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz średnim.

Na Dolnym Śląsku występują również **zawody nadwyżkowe**¹⁵ czyli takie, na które istnieje na rynku pracy niższe zapotrzebowanie niż liczba bezrobotnych w danym zawodzie. Ze względu na dostępność danych podane grupy zawodów nadwyżkowych przedstawione są dla całego województwa dolnośląskiego.

Do grupy zawodów nadwyżkowych w województwie dolnośląskim w 2017 r. zaliczono 7 zawodów¹⁶:

1. Kierownicy w górnictwie.

Pracownicy usług domowych.

¹⁵ Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie dolnośląskim. Informacja sygnałowa za I półrocze 2017 roku, wrzesień 2017 r.

¹⁶ Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie dolnośląskim. Raport roczny – 2017, Wrocław, czerwiec 2018 r.

2. Matematycy, aktuariusze i statystycy.
3. Kompozytorzy, artyści muzycy i śpiewacy.
4. Hodowcy zwierząt gospodarskich i domowych.
5. Zmywacze okien.
6. Technicy nauk biologicznych (z wyłączeniem nauk medycznych).

3.4.8 KLASTRY

Wzmacniającą rolę konkurencyjności krajów i regionów pełnią klastry. Stanowią one geograficzne skupisko wyspecjalizowanych podmiotów połączonych intensywnymi interakcjami, działającymi w pokrewnych lub komplementarnych branżach, jednocześnie współdziałających i konkurujących ze sobą, w tym w szczególności: przedsiębiorstw, organizacji badawczych, instytucji otoczenia biznesu, podmiotów publicznych. Klastry mają duży wpływ na stopień innowacyjności regionu.

W województwie funkcjonują obecnie klastry reprezentujące m.in. takie sieci współpracy w branżach tradycyjnych jak budownictwo, przemysł drzewny, jak i nowoczesne gałęzie gospodarki jak: teleinformatyka (ICT), eko-energetykę, zdrowie, innowacyjne technologie wytwórcze, fotonikę, nanotechnologie. Na terenie Dolnego Śląska w 2015 r. działalność prowadziły 23 klastry. Wśród nich znalazł się **Dolnośląski Klaster Surowcowy**, który został powołany w 2006 r. przez KGHM Cuprum Centrum Badawczo-Rozwojowe z siedzibą we Wrocławiu. Klaster ten skupia firmy w ramach inteligentnej specjalizacji: *Surowce naturalne i wtórne*.

Niniejsza analiza obejmuje charakterystykę powstałych w Legnicy klastrów tematycznych i branżowych. Do klastrów tworzonych oddolnie wskutek koncentracji działalności w regionie oraz wokół instytucji wspomagających lub dużych zakładów w regionie, które dzięki istniejącym tradycjom posiadają duże perspektywy rozwoju zaliczyć można Dolnośląski Klaster Edukacyjny (DKE), Dolnośląski Klaster Motoryzacyjny (DKM) oraz Dolnośląski Klaster Lotniczy (DKL), gdzie koordynatorem jest Legnicka Specjalna Strefa Ekonomiczna SA. W ramach dolnośląskich inteligentnych specjalizacji: *Mobilność przestrzenna* na terenie LGOF klaster motoryzacyjny i lotniczy, gromadzi przedsiębiorstwa tej dziedziny.

Natomiast Dolnośląski Klaster Metalowy, którego animatorem jest Agencja Rozwoju Regionalnego „ARLEG SA” został utworzony w wyniku dotacji przekazanej przez samorząd województwa dolnośląskiego. Należy on do inteligentnej specjalizacji: *Produkcja maszyn i urządzeń, obróbka materiałów*.

Dolnośląski Klaster Motoryzacyjny rozpoczął swoją działalność 18 grudnia 2014 r. Liczba członków w DKM to 34 partnerów. Podstawowym zadaniem jest wymiana wiedzy, tworzenie oraz wdrażanie nowych rozwiązań technologicznych i organizacyjnych w branży motoryzacyjnej oraz sektora automotive. Celem utworzenia klastra jest zwiększenie potencjału innowacyjnego firm branży motoryzacyjnej zarządzających działalnością na terenie LSSE poprzez zagwarantowanie im wspólnego dostępu do innowacyjnych technologii, bazy edukacyjnej oraz wspieranie transferu wiedzy i doświadczenia. W ramach działania klastra organizowane są także szkolenia, seminaria, konferencje tematyczne. W DKM pracuje około 10 tysięcy osób.

Dolnośląski Klaster Edukacyjny został powołany 9 kwietnia 2015 r. Aktualnie w ramach klastra współpracuje 78 partnerów, w tym firmy, szkoły zawodowe i techniczne, uczelnie wyższe, samorządy lokalne i władze województwa, izby rzemieślnicze oraz kuratorium oświaty. DKE jest odpowiedzią na dostosowanie zapotrzebowania rynku pracy na młodych ludzi, specjalistów na których po skończeniu

edukacji czeka praca. Klaster ten ma ujednoczyć działania w zakresie tworzenia klas patronackich i rozwijania idei kształcenia dualnego. Przedsięwzięciu patronują Ministerstwo Gospodarki oraz Ministerstwo Edukacji Narodowej.

Dolnośląski Klaster Lotniczy został utworzony pod patronatem Ministra Gospodarki w 2014 r. To wspólne działanie firm reprezentujących przemysł lotniczy, instytucji publicznych i instytucji otoczenia biznesu, jednostek naukowo - badawczych, firm i instytucji działających na rzecz branży lotniczej. Obecnie DKL skupia 35 partnerów. Priorytetowym celem działań DKL jest utworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorstw powiązanych z branżą lotniczą, prowadzących działalność na terenie Polski Południowo- Zachodniej. Partnerzy Klastra współpracują, aby stworzyć dogodne warunki do rozwoju i lokowania nowych przedsiębiorstw przemysłu lotniczego na tym terenie, promować polski przemysł lotniczy za granicą oraz rozwijać sektor badawczo - rozwojowy.

Największą konkurencją dla Dolnośląskiego Klastra Lotniczego jest krajowy Klaster Dolina Lotnicza, zlokalizowany w Polsce południowo-wschodniej Polsce

Dolnośląski Klaster Metalowy¹⁷ rozpoczął swoją działalność 12 stycznia 2013 r. W skład niego wchodzi 13 partnerów. Dolnośląski Klaster Metalowy to grupa przedsiębiorstw z branży metalowej, współpracujących ze sobą, z jednostkami naukowo-badawczymi oraz instytucjami otoczenia biznesu.

Cele klastra to między innymi:

- rozszerzenie i umocnienie współpracy pomiędzy podmiotami gospodarczymi i instytucjami tworzącymi klaster;
- stworzenie możliwości wymiany informacji o technologiach i organizacji pracy przedsiębiorstw,
- tworzenie wspólnej ścieżki rozwoju inwestycyjnego;
- skuteczniejsze wdrażanie rozwiązań naukowo-technicznych, wynalazków, patentów;
- skuteczne i efektywne pozyskiwanie zewnętrznych środków finansowych;
- wprowadzenie nowych produktów i usług na rynek;
- pozyskiwanie zagranicznych partnerów do współpracy;
- uczestnictwo w międzynarodowych projektach;
- efektywniejsze wykorzystanie potencjału kadry i możliwości jej kształcenia na potrzeby branży;
- tworzenie nowych miejsc pracy;
- stałe podnoszenie kwalifikacji kadr sektora;
- propagowanie przedsiębiorczości ze szczególnym naciskiem na postawy proinnowacyjne;
- kształtowanie jak najlepszego wizerunku klastra poprzez działania promocyjne.

Obecnie działalność Klastra Metalowego jest zawieszona.

Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 w ramach 1. Celu strategicznego: Efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu, Celu operacyjnego: 1.2. Wzmocnienie krajowej i europejskiej konkurencyjności regionu i jego marki, wyodrębnił przedsięwzięcia strategiczne – grupy zadań strategicznych dotyczące klastrów: 1.2.2. Wspieranie przedsiębiorczości, rozwój usług otoczenia biznesu oraz rozwój sieci powiązań gospodarczych, w tym inicjatyw klastrowych.

Podsumowując, klastry realizują przedsięwzięcia mające ułatwić nawiązywanie oraz poszerzanie kontaktów między przedsiębiorcami, jednostkami naukowymi, instytucjami otoczenia biznesu oraz

¹⁷ Studia nad rozwojem Dolnego Śląska nr 1/56/2015 Informacja o działalności klastrów

jednostkami samorządowymi. Są szansą rozwoju przedsiębiorstw, technologii przyjaznych dla środowiska oraz regionu. Mocną stroną klastrów jest ich występowanie w ramach inteligentnej specjalizacji, która jest istotnym źródłem sukcesu regionu. Wśród zagrożeń można wymienić niski poziom innowacyjności, silną konkurencję krajową czy też zmniejszającą się dostępność pracowników na wszelkich stopniach wykwalifikowania.

3.4.9 SPECJALNE STREFY EKONOMICZNE NA TERENIE LGOF

Specjalne strefy ekonomiczne to wyodrębnione administracyjnie obszary kraju, gdzie inwestorzy prowadzą działalność gospodarczą na preferencyjnych warunkach. Strefy tworzy się w celu przyspieszenia rozwoju gospodarczego poprzez przyciągnięcie nowych inwestorów, stworzenie nowych miejsc pracy. Korzyści z działalności w takiej strefy to przede wszystkim:

- zwolnienie z podatku dochodowego (PIT lub CIT),
- dostępność do uzbrojonych w niezbędną infrastrukturę gruntów,
- możliwość kupna lub wynajęcia już istniejących w strefie nieruchomości,
- wsparcie administracyjne w kwestiach prawnych i organizacyjnych ze strony spółek zarządzających strefami oraz opieka poinwestycyjna.

Prowadzenie działalności w specjalnych strefach ekonomicznych niesie za sobą też pewne wady m.in.:

- obowiązek poniesienia określonych nakładów oraz prowadzenie działalności przez 3 lub 5 lat,
- opłata strefowa (pokrycie kosztów administracyjnych spółki zarządzającej strefą)
- dodatkowe obowiązki związane ze sprawozdawczością i większą ilością kontroli,
- niewielka dostępność powierzchni biurowych,
- ceny nieruchomości na terenach stref, mogą być wyższe od cen nieruchomości znajdujących się poza strefą,
- ograniczenie rodzajów działalności, która może być prowadzona w strefach.

Specjalne strefy ekonomiczne ustanawiane są na mocy rozporządzenia Rady Ministrów na wniosek ministra do spraw gospodarki i będą funkcjonowały do 31 grudnia 2026 r.

W Legnicko-Głogowskim Obszarze Funkcjonalnym funkcjonują trzy specjalne strefy ekonomiczne:

- Legnicka Specjalna Strefa Ekonomiczna,
- Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna „INWEST-PARK”,
- Kamiennogórska Specjalna Strefa Ekonomiczna Małej Przedsiębiorczości.

Na terenie LGOF najwięcej podstref posiada LSSE aż 16 i w sumie 283 ha wolnego terenu do zainwestowania, Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna posiada na terenie LGOF 3 podstrefy i w sumie 361 ha do zainwestowania, Kamiennogórska Specjalna Strefa Ekonomiczna 1 podstrefę i prawie 8 ha wolnej powierzchni.

Legnicka Specjalna Strefa Ekonomiczna (LSSE), powołana na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 kwietnia 1997 r. siedziba strefy znajduje się w Legnicy.

Podstawowe dane LSSE¹⁸ :

- powierzchnia całkowita: 1340 ha,
- powierzchnia dostępna: 800 ha,
- maksymalna powierzchnia działki 105 ha,

¹⁸ Strona internetowa Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, <http://lsse.eu/> z dnia 13.12.2018 r.

- przeciętna powierzchnia działki: 10 ha,
- 20 podstref,
- nakłady inwestycyjne: 9 mld,
- miejsca pracy: 15 tys.,
- wybrani najwięksi inwestorzy: Volkswagen Motor Polska, Voss Automotive, Sitech.

Wszystkie tereny inwestycyjne w LSSE wyposażone są w niezbędną infrastrukturę techniczną i dysponują wolnymi przestrzeniami przeznaczonymi do realizacji przedsięwzięć przemysłowo-usługowych. LSSE dysponuje dogodnym połączeniem komunikacyjnym, w pobliżu przebiegają międzynarodowe trasy ze wschodu na zachód: autostrady A4, A18 oraz S3 a także trasa kolejowa E30. LSSE proceduje włączenie 150 ha w Legnicy i Głogowie. Teren w Legnicy to obszar dawnego lotniska (ok. 120 ha), natomiast teren w Głogowie położony jest pomiędzy istniejącą już strefą, a głogowską hutą¹⁹. Na terenie LSSE znajdują się firmy reprezentujące różne branże: spożywczą, obróbki metali, plastiku, chemiczną, motoryzacyjną i lotniczą. Wiodącą branżą w strefie jest jednak motoryzacja i logistyka.

Tabela 7. Tereny inwestycyjne w podstrefach Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej na terenie LGOF

Podstrefa	Gmina	Powierzchnia do zainwestowania (ha)
Legnica I	m. Legnica	0 ha
Legnica II	m. Legnica	19,88 ha
Legnickie Pole I	gm. Legnickie Pole	0 ha
Legnickie Pole II	gm. Legnickie Pole	13,07 ha
Polkowice I	gm. Polkowice	34,15 ha
Polkowice II	gm. Polkowice	33,4 ha
Okmiany	gm. Chojnów	89,84 ha
Głogów	m. Głogów	8,34 ha
Miłkowice	gm. Miłkowice	22,97 ha
Chojnów I	m. Chojnów	3,11 ha
Chojnów II	m. Chojnów	0 ha
Przemków	gm. Przemków	6,38 ha
Lubin	m. Lubin	12,19 ha
Prochowice	m. Prochowice	8,09 ha
Radwanice	gm. Radwanice	19,92 ha
Letia	m. Legnica	11,69 ha

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji ze strony internetowej LSSE

¹⁹ Colliers, Raport 2018, Polska Strefa Inwestycyjna

Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna „INWEST-PARK” ustanowiona została rozporządzeniem Rady Ministrów z 15 kwietnia 1997 r. siedziba strefy znajduje się w Wałbrzychu.

Podstawowe dane WSSE „INWEST-PARK”²⁰:

- blisko 3800 ha łącznej powierzchni,
- blisko 1800 ha dostępnych terenów inwestycyjnych,
- nakłady inwestycyjne: 27 mld,
- miejsca pracy: 53 tys.,
- 58 podstref w 4 województwach (dolnośląskim, opolskim, wielkopolskim, lubuskim),
- posiada ponad 3,7 tysięcy hektarów gruntów zlokalizowanych w 58 miejscowościach,
- ponad 230 inwestorów,
- wybrani najwięksi inwestorzy: 3M, Toyota, Mondelez, Elektrolux, Mercedes-Benz.

Prowadząc działalność gospodarczą na terenie Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej²¹, przedsiębiorca otrzymuje pomoc publiczną w postaci ulg podatkowych (zwolnienie z podatku dochodowego CIT lub PIT w zależności od formy prowadzenia działalności). Inwestor ma możliwość wynajmu już istniejących nieruchomości, wsparcie spółki WSSE „INWEST-PARK” na początku i w trakcie prowadzenia działalności.

Tabela 8. Tereny inwestycyjne w podstrefach Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej na terenie LGOF

Podstrefa	Gmina	Powierzchnia do zainwestowania (ha)
Góra	gm. Góra	13,3 ha
Jawor	m. Jawor, gm. Męcinka	321,2 ha
Budziszów Wielki	Gm. Wądroże Wielkie	26,57 ha

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji ze strony internetowej WSSE „INWEST-PARK”

Kamiennogórska Specjalna Strefa Ekonomiczna Małej Przedsiębiorczości²² została powołana na podstawie ustawy z 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych (z późniejszymi zmianami) z siedzibą w Kamiennej Górze.

Podstawowe dane KSSEMP:

- powierzchnia całkowita: 540,8285 ha,
- powierzchnia do zainwestowania 300,69 ha,
- 17 podstref na terenie 2 województw (dolnośląskiego i wielkopolskiego),
- nakłady inwestycyjne: 2,5 mld,
- miejsca pracy: 7,5 tys.,
- wybrani najwięksi inwestorzy: Bauer Print Wykroty, Takata Parts Polska, Toyota Boshoku Poland.

Tereny strefy zlokalizowane są w niewielkiej odległości od Republiki Federalnej Niemiec i Republiki Czeskiej. W pobliżu przebiega autostrada A4, droga ekspresowa S3 oraz drogi krajowe. Najbliższe lotniska: Wrocław, Praga, Drezno. Lokalizacja inwestycji na obszarze strefy daje prawo do korzystania

²⁰ https://www.paih.gov.pl/strefa_inwestora/sse/walbrzych

²¹ <https://invest-park.com.pl/>

²² http://ssemp.pl/?page_id=1801

z pomocy publicznej w wysokości do 45% nakładów inwestycyjnych²³. Na terenie strefy inwestują firmy z branż: poligraficznej, motoryzacyjnej, papierniczej, ceramicznej, metalowej, kosmetycznej.

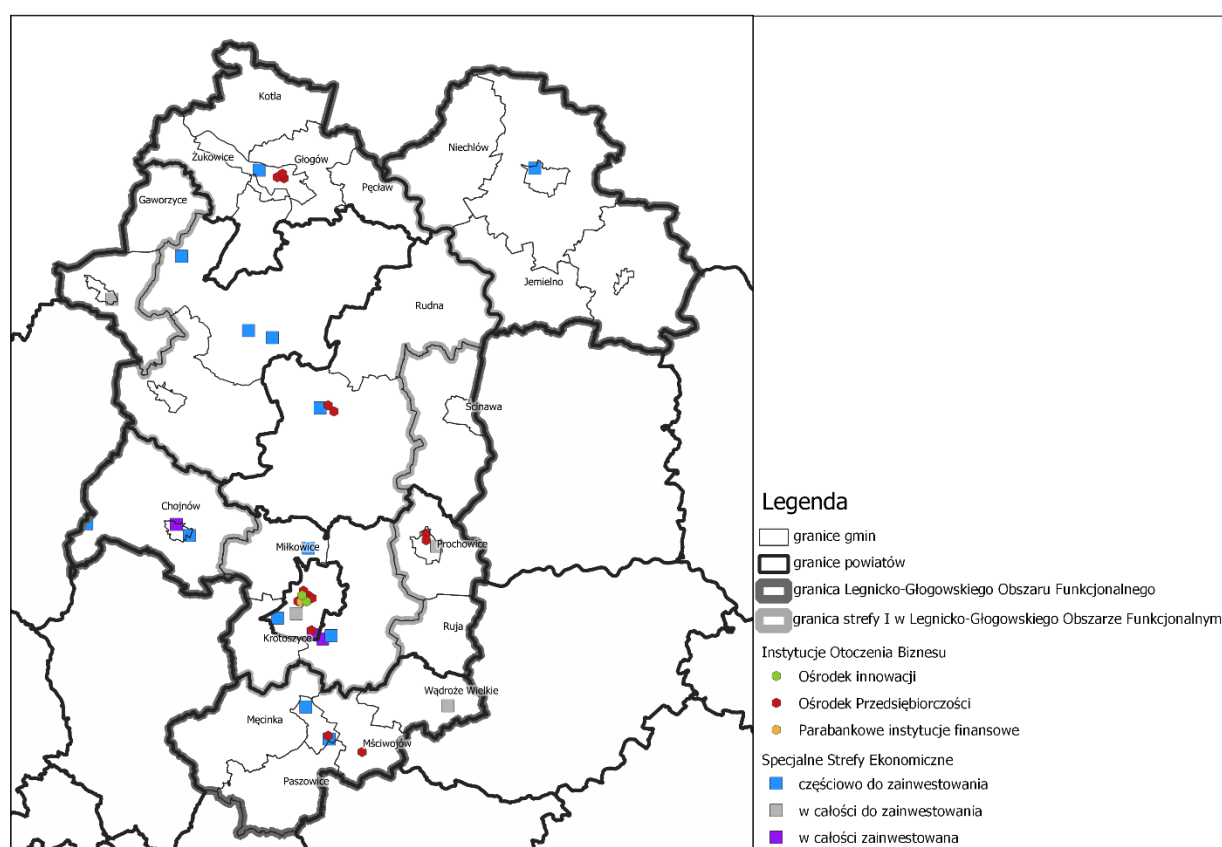
Tabela 9. Tereny inwestycyjne w podstrefach Kamiennogórskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej na terenie LGOF

Podstrefa	Gmina	Powierzchnia do zainwestowania (ha)
Jawor	m. Jawor	7,57 ha

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji ze strony internetowej KSSEMP

O dobrze działającej strefie świadczy wyczerpanie terenów do zainwestowania i tworzenie nowych podstref.

Rysunek 41. Specjalne Strefy Ekonomiczne na terenie LGOF

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji ze stron internetowych SSE

3.4.10 INWESTORZY ZAGRANICZNI

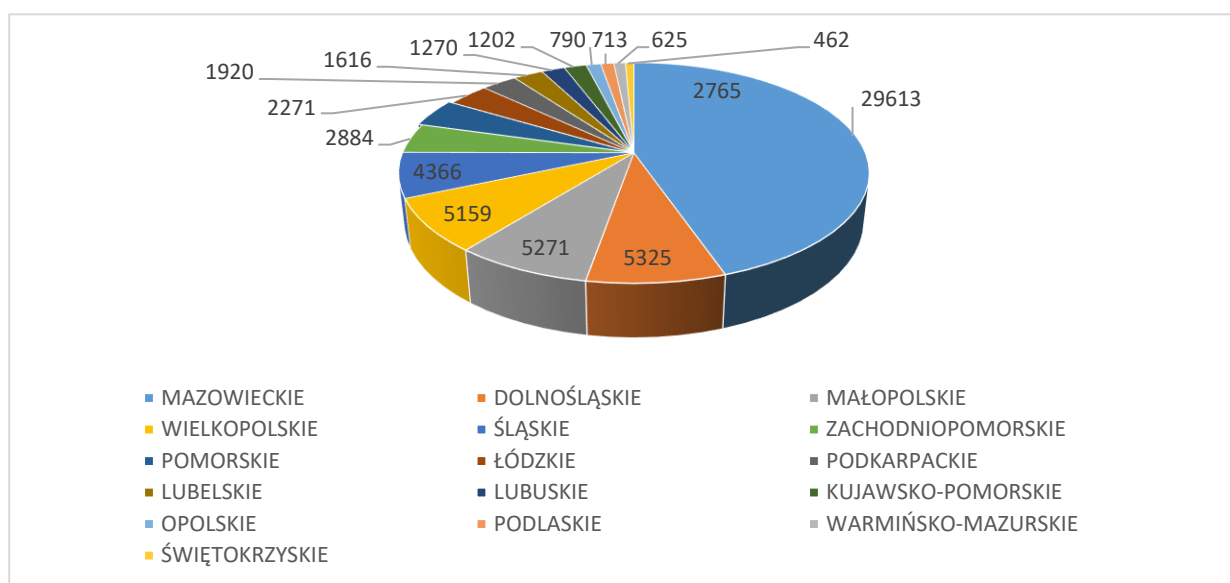
Bezpośrednie inwestycje zagraniczne (BIZ) uznawane są za jeden z istotniejszych czynników wzrostu gospodarczego w województwie. Ich obecność wpływa na poprawę sytuacji na regionalnym i lokalnym rynku pracy, a swoją specyfiką wiążą one elementy takie jak: kapitał finansowy i, co szczególnie istotne dla rozwoju gospodarki przyjmującej, także m.in. wiedzę, umiejętności know-how, technologie, wzorce organizacyjne i marketingowe.

²³ https://www.paih.gov.pl/strefa_inwestora/sse/kamienna_gora

Na podstawie analiz przeprowadzonych przez Centralny Ośrodek Informacji Gospodarczej wynika, iż na dzień 30 czerwca 2018 r. w Rejestrze Przedsiębiorców w KRS na Dolnym Śląsku jest aktywnych 5 325 spółek z udziałem kapitału zagranicznego. Pod względem liczby inwestorów zagranicznych w 2018 r. region plasował się na 2. miejscu wśród województw (8,04%). W 2017 r. powstało takich spółek 2075, oznacza to wzrost o 38,96% w stosunku do rejestracji w 2018 r.

Wykres 15. Liczba zarejestrowanych w KRS aktywnych firm z udziałem kapitału zagranicznego w poszczególnych województwach w 2018

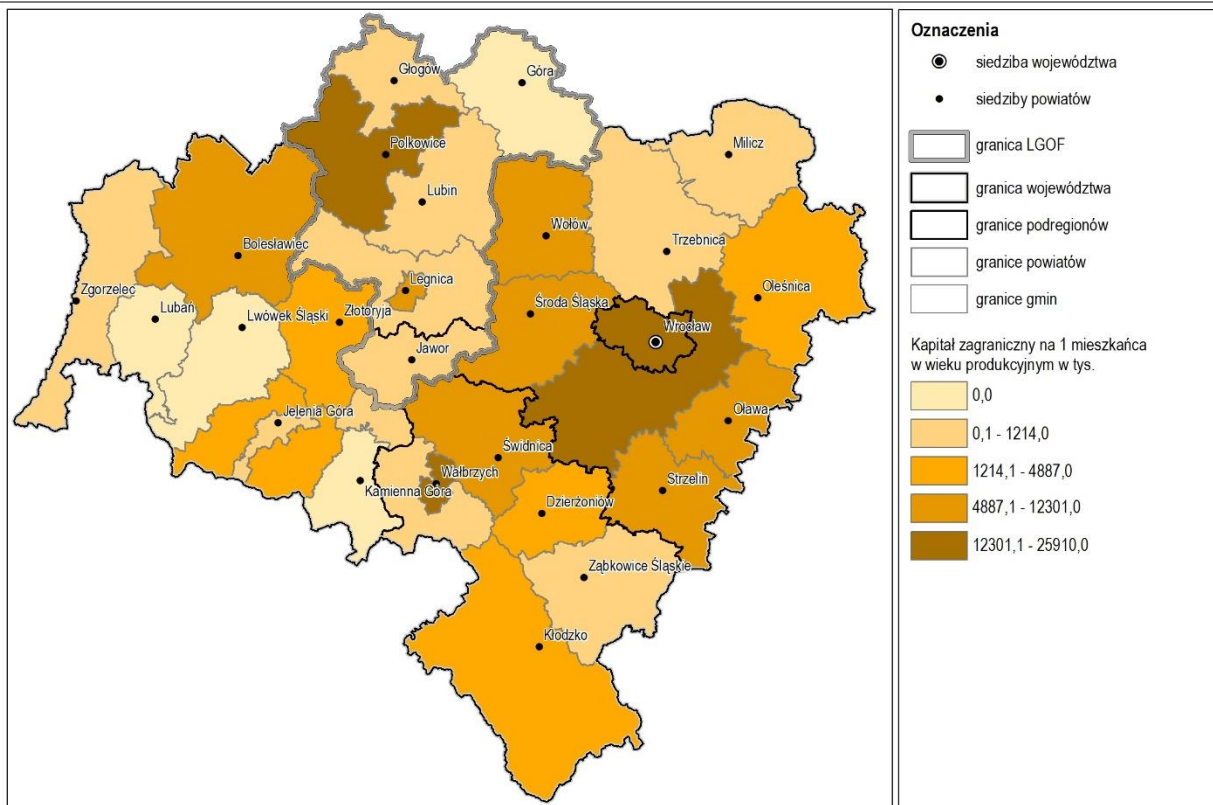
Źródło: opracowanie na podstawie danych Centralnego Ośrodka Informacji Gospodarczej.

Inwestorzy zagraniczni na siedzibę swojej firmy najchętniej wybierali stolicę Dolnego Śląska i jego sąsiedztwo – we Wrocławiu w 2017 roku funkcjonowała ponad połowa (52,2%), czyli 1 084 firm z kapitałem zagranicznym z terenu województwa, a w powiecie wrocławskim 9,4% (195).

Pod względem ich liczby wyróżniał się również powiat świdnicki skupiający 4,1% inwestorów w województwie (85 firm). Inwestorzy wybierali chętnie również powiat bolesławiecki (2,6%; 54 inwestorów zagranicznych) oraz Legnicę (2,5%; 51). Najmniejsza liczba inwestycji zagranicznych na Dolnym Śląsku została zlokalizowana w powiecie wałbrzyskim (0,4%; 9), milickim (0,3%; 6) oraz górowski (0,2%; 5).

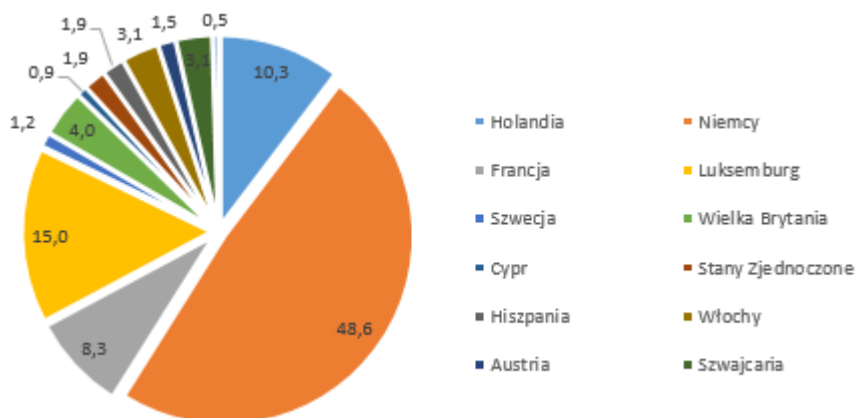
Rysunek 43. Kapitał zagraniczny na 1 mieszkańca w wieku produkcyjnym w województwie dolnośląskim w 2017 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy Region, GUS

W województwie dolnośląskim najwyższy kapitał zagraniczny ulokowali przedsiębiorcy z Niemiec – 6 mld zł, co stanowiło 48,6% inwestycji zagranicznych w województwie. Następnie inwestorzy z Luksemburgu 1,9 mld zł (15% inwestycji zagranicznych w województwie) oraz z Holandii – 1,3 mld zł (10,3%).

Wykres 10. Kapitał zagraniczny na Dolnym Śląsku według kraju pochodzenia w 2017 roku (w mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Województwo dolnośląskie dysponuje największą w Polsce liczbą obszarów Specjalnych Stref Ekonomicznych, z których legnicka i wałbrzyska działają w obszarze LGOF, w poniższej tabeli

przedstawiono wiodących inwestorów w Legnickiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej pod względem kraju pochodzenia. Najsilniej reprezentowaną branżą jest specjalność motoryzacja.

Tabela 2. Wiodący inwestorzy w Specjalnych Strefach Ekonomicznych w 2019 r.

Lp.	Przedsiębiorca	Strefa	Gmina	Branża	Kraj pochodzenia kapitału
1.	Volkswagen Motor Polska sp. z o.o.	Legnicka	Polkowice	Motoryzacja (silniki)	Niemcy
2.	Sitech sp. z o.o.	Legnicka	Polkowice	Motoryzacja (siedzenia samochodowe)	Niemcy
3.	Royal Europa Sp. z o. o	Legnicka	Polkowice	Przetwórstwo tworzyw sztucznych	USA
4.	Sanden Manufacturing Poland Sp. z o. o.	Legnicka	Polkowice	Motoryzacja (części do klimatyzacji samochodowych)	Japonia
5.	Daimler AG	Wałbrzyska	Jawor	Motoryzacja	Niemcy
6.	Winkelmann	Legnicka	Legnica	Motoryzacja	Niemcy

Źródło: opracowanie własne

3.4.11 INSTYTUCJE OTOCZENIA BIZNESU W LGOF

Podstawowym zadaniem instytucji otoczenia biznesu jest wspieranie biznesu, pobudzanie przedsiębiorczości, konkurencyjności przedsiębiorstw oraz innowacyjności produktów i usług w skali regionu i całego kraju. Określane są one jako: instytucje wsparcia (w tym rozwoju gospodarki), infrastruktura instytucjonalna, infrastruktura wsparcia, niekomercyjne otoczenie biznesu, ośrodki innowacji i przedsiębiorczości, infrastruktura innowacji i transferu technologii, instytucje pomostowe, katalizatory innowacji. Podstawowym źródłem informacji dla ich analiz w Polsce są raporty Stowarzyszenia Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości (SOOIPP). W terminologii przyjętej przez SOOIPP instytucje otoczenia biznesu określane są jako ośrodki innowacji i przedsiębiorczości. Wyróżniono trzy grupy:

- **ośrodki przedsiębiorczości** – prowadzą działania promocyjne i zajmują się inkubacją przedsiębiorczości. Udzielają wsparcia małym firmom oraz aktywizują rozwój w regionach dotkniętych kryzysami strukturalnymi. Mogą to być: ośrodki szkoleniowo-doradcze np. ośrodki wspierania przedsiębiorczości, centra biznesu, kluby przedsiębiorczości, punkty konsultacyjno-doradcze oraz inkubatory przedsiębiorczości.

- **ośrodki innowacji** – ich działalność promocyjna i innowacyjna nastawiona jest na inkubację firm, należą do nich centra transferu technologii, akademickie inkubatory przedsiębiorczości, inkubatory

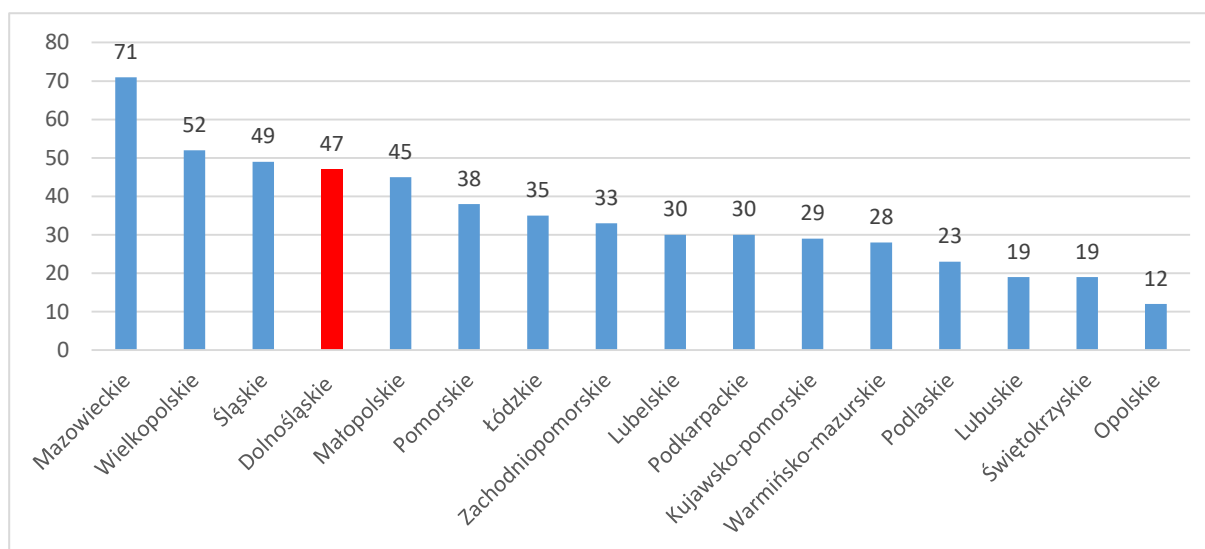
technologiczne, parki technologiczne typu parki naukowe, technoparki, parki przemysłowo-technologiczne).

- **parabankowe instytucje finansowe** – ich celem działalności jest pomaganie firmom w dostępie do zasobów finansowych, jakie mogą oferować np. fundusze: pożyczkowe, poręczeń kredytowych, kapitału zaangażowanego.

3.5 POTENCJAŁ OŚRODKÓW INNOWACJI

Według danych Stowarzyszenia Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce SOOIPP w 2017 r. w województwie dolnośląskim działało 47 ośrodków innowacji i przedsiębiorczości. Taka ilość ośrodków dawała regionowi czwartą pozycję w kraju. W 2017 r. dolnośląskie wyprzedzają jedynie regiony ludniejsze: mazowieckie, wielkopolskie, śląskie. Ze względu na liczbę ośrodków innowacji i przedsiębiorczości region zdecydowanie wyprzedza inne województwa: opolskie, świętokrzyskie, lubuskie, podlaskie.

Wykres 16. Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w układzie regionalnym w 2017 r.

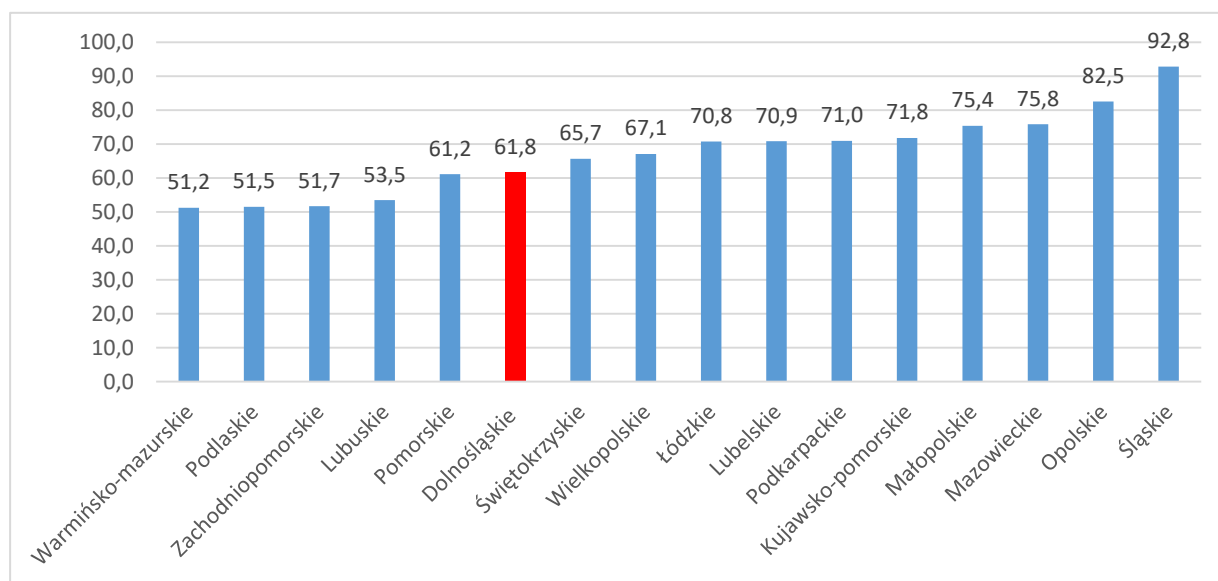
Źródło: Opracowanie własne na podstawie: ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce. Raport 2018. Wydawca Stowarzyszenie Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce

Województwa znacząco różnią się pod względem liczby ludności i liczby działających przedsiębiorstw. W województwie dolnośląskim w 2017 r. na jeden ośrodek innowacji i przedsiębiorczości przypadło ponad

61 tys. mieszkańców – taki wynik daje regionowi szóstą pozycję w kraju, korzystniejsze wskaźniki odnotowały: warmińsko-mazurskie, podlaskie, zachodniopomorskie, lubuskie i pomorskie.

Wykres 17. Liczba ludności przypadającej na jeden ośrodek innowacji i przedsiębiorczości w 2017 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce. Raport 2018. Wydawca Stowarzyszenie Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce

Dolnośląska Agencja Współpracy Gospodarczej (DAWG) we współpracy z Instytutem Rozwoju Terytorialnego (IRT) podjęła próbę zinventaryzowania instytucji otoczenia biznesu w Legnicko-Głogowskim Obszarze Funkcjonalnym. W tym celu spróbowano skontaktować się ze wszystkimi instytucjami z obszaru, skonstruowano ankietę i rozesłano do poszczególnych instytucji. Efektem współpracy było uzyskanie jedynie 7 niepełnych odpowiedzi, co podkreśla niewydolność ich funkcjonowania. Zatem w poniższej tabeli (Tabela 11) przedstawiona została lista instytucji otoczenia biznesu działających w LGOF, zidentyfikowanych na podstawie dostępnych źródeł tj.: raporty, strategie, informatory itd. oraz przeglądu stron internetowych. Jako podstawę przyjęto klasyfikację ośrodków wykorzystywaną przez Stowarzyszenie Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce.

Tabela 11. Instytucje otoczenia biznesu w LGOF oraz zakres ich działalności w 2018 r.

Lp.	Nazwa podmiotu	Zakres działalności	Lokalizacja
1.	KGHM LETIA Legnicki Park Technologiczny	Park technologiczny	Legnica
2.	Agencja Rozwoju Regionalnego „ARLEG” S.A.	Inkubator przedsiębiorczości	Legnica
		Fundusz pożyczkowy	Legnica
		Punkt konsultacyjno-doradczy	Głogów
3.	Agencja Rozwoju Społecznego ARS Sp. z o. o.	Fundusz kapitału załóżkowego	Legnica
4.	Izba Przemysłowo-Handlowa	Ośrodek Szkoleniowo - Doradczy	Legnica

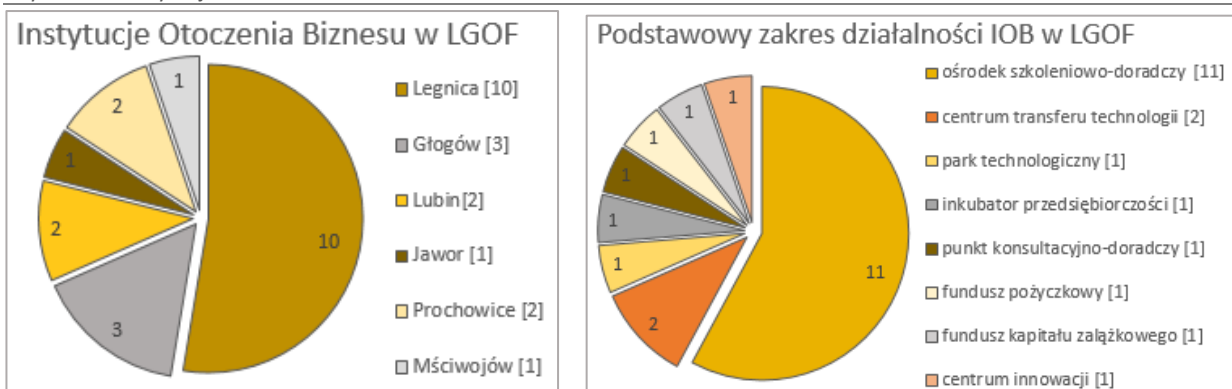

5.	Klub biznesu miedzi	Ośrodek Szkoleniowo - Doradczy	Legnica
6.	Legnicki klub biznesu	Ośrodek Szkoleniowo - Doradczy	Legnica
7.	Federacja Pracodawców Polski Zachodniej	Ośrodek Szkoleniowo - Doradczy	Legnica
8.	Rada Federacji Stowarzyszeń Naukowo - Technicznych Naczelnej Organizacji Technicznej	Centrum transferu technologii	Legnica
9.	Wyższa Szkoła Medyczna	Centrum transferu technologii	Legnica
10.	Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych "Nasza Gmina"	Ośrodek Szkoleniowo - Doradczy	Prochowice
11.	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Kraina Łęgów Odrzańskich”	Ośrodek Szkoleniowo - Doradczy	Prochowice
12.	"INOVA" Centrum Innowacji Technicznych Sp. z o.o.	Centrum innowacji	Lubin
13.	Związek Pracodawców Polska Miedź	Ośrodek Szkoleniowo - Doradczy	Lubin
14.	Miejska Strefa Biznesu	Ośrodek Szkoleniowo - Doradczy	Głogów
15.	Centrum edukacji i doradztwa „Mada”	Ośrodek Szkoleniowo - Doradczy	Głogów
16.	Związek Pracodawców Ziemi Jaworskiej	Ośrodek Szkoleniowo - Doradczy	Jawor
17.	Stowarzyszenie "Lokalna Grupa Działania Partnerstwo Kaczawskie"	Ośrodek Szkoleniowo - Doradczy	Mściwojów

Źródło: opracowanie własne

Na podstawie listy instytucji można stwierdzić, że liczbę ośrodków innowacji i przedsiębiorczości w LGOF należy uznać za dobrą. Instytucje otoczenia biznesu w obszarze skoncentrowane są głównie w Legnicy (9), Głogowie (3), Lubinie (2), w Jaworze (1). w Prochowicach i Mściwojowie działają stowarzyszenia. Większość podmiotów działających w regionie prowadzi działalność w zakresie szkoleń i doradztwa, podczas gdy specjalistyczne usługi parabankowe, a także działalność proinnowacyjna są zdecydowanie rzadsze.

Wykres 18. Instytucje otoczenia biznesu w LGOF w 2018 r.

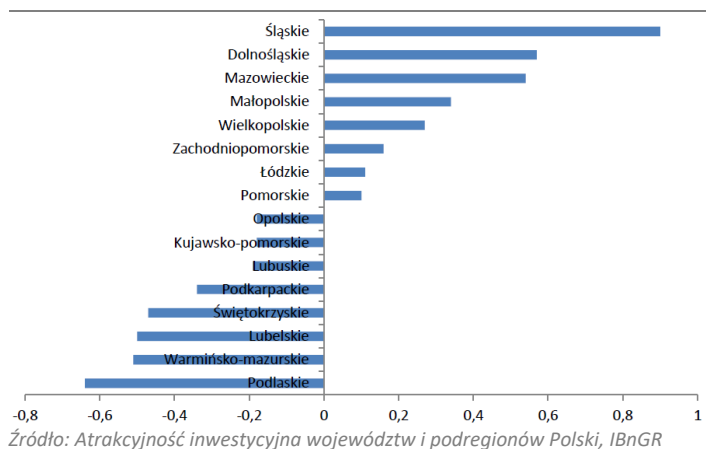

Źródło: opracowanie własne

3.5 ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA PODREGIONÓW DLA DZIAŁALNOŚCI

Dolny Śląsk plasuje się na drugim miejscu pod względem najbardziej atrakcyjnych inwestycyjnie województw Polski (2016 r.).²⁵ Jego rozwój potwierdza awans o pozycję w porównaniu do roku wcześniejszego i wyprzedzenie województwa mazowieckiego. Jako podstawowy atut uważa się bardzo dobrze rozwiniętą infrastrukturę gospodarczą oraz dużą aktywność względem inwestorów.

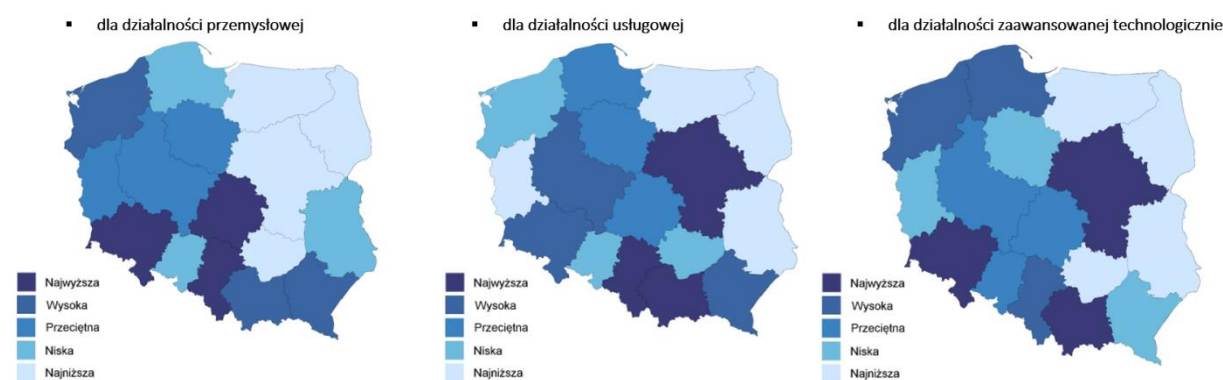
Rysunek 44. Wskaźnik atrakcyjności inwestycyjnej dla poszczególnych województw

Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową (IBnGR) określił **atrakcyjność inwestycyjną** jako *zdolność skłonienia do inwestycji, przez oferowanie kombinacji korzyści lokalizacji możliwych do osiągnięcia w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej*.

Ze względu na różnorodne wymagania i preferencje lokalizacyjne poszczególnych typów działalności gospodarczej ocena atrakcyjności inwestycyjnej została dodatkowo podzielona na trzy grupy działalności: przemysłową, usługową i zaawansowaną technologicznie. Dolny Śląsk uzyskał najwyższą ocenę pod kątem działalności przemysłowej i zaawansowanej technologicznie oraz wysoką dla działalności usługowej.

Rysunek 45. Atrakcyjność inwestycyjna województw

Źródło: Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski, IBnGR

W analizie atrakcyjności inwestycyjnej województw i podregionów dla działalności uwzględniono następujące czynniki (przypisując im odpowiednie oceny i wagi)²⁶:

²⁵ Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2016, opracowanie pod red. M. Tarkowskiego, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową

²⁶ Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2016, opracowanie pod red. M. Tarkowskiego, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową

- dostępność transportowa;
- koszty pracy;
- wielkość i jakość zasobów rynku;
- chłonność i rynki zbytu;
- poziom rozwoju infrastruktury gospodarczej;
- poziom rozwoju infrastruktury społecznej;
- poziom rozwoju gospodarczego;
- stopień ochrony i stan środowiska przyrodniczego;
- poziom bezpieczeństwa powszechnego;
- aktywność regionów wobec inwestorów.

Przemysłowy charakter podregionu legnicko-głogowskiego potwierdza wysoka ocena atrakcyjności inwestycyjnej dla działalności przemysłowej i zaawansowanych technologii oraz najniższa pod kątem działalności usługowej. Głównym atutem podregionu legnicko-głogowskiego jest wysoka aktywność specjalnych stref ekonomicznych oraz wysoka wartość dodana przypadająca na pracującego w przemyśle, wynikająca najprawdopodobniej z dynamicznego funkcjonowania Kombinat Górnictwo-Hutniczego Miedzi.

Rysunek 46. Atrakcyjność inwestycyjna podregionów województwa dolnośląskiego

Źródło: na podst opracowania: Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski, IBnGR

Wyróżniającymi się czynnikami wpływającymi na powyższe oceny atrakcyjności inwestycyjnej podregionu legnicko-głogowskiego są: wysoka chłonność rynku, poziom rozwoju gospodarczego i infrastruktury gospodarczej. Negatywnie na oceny podregionu wpływają przede wszystkim wysokie koszty pracy (które zazwyczaj występują na obszarach dobrze rozwiniętych) oraz niski poziom bezpieczeństwa publicznego (zwykle dotyczący obszarów o wysokim stopniu urbanizacji).

Tabela 12. Ocena podregionu legnicko-głogowskiego pod kątem atrakcyjności dla działalności (im większa liczba tym niższa ocena),

	Działalność przemysłowa	Działalność usługowa	Działalność high-tech
Dostępność transportowa,	9	43	37
Koszty pracy,	59	59	-
Wielkość i jakość zasobów rynku,	13	22	38
Chłonność i rynki zbytu,	-	9	9
Poziom rozwoju infrastruktury gospodarczej,	5	8	8
Poziom rozwoju infrastruktury społecznej,	-	-	26

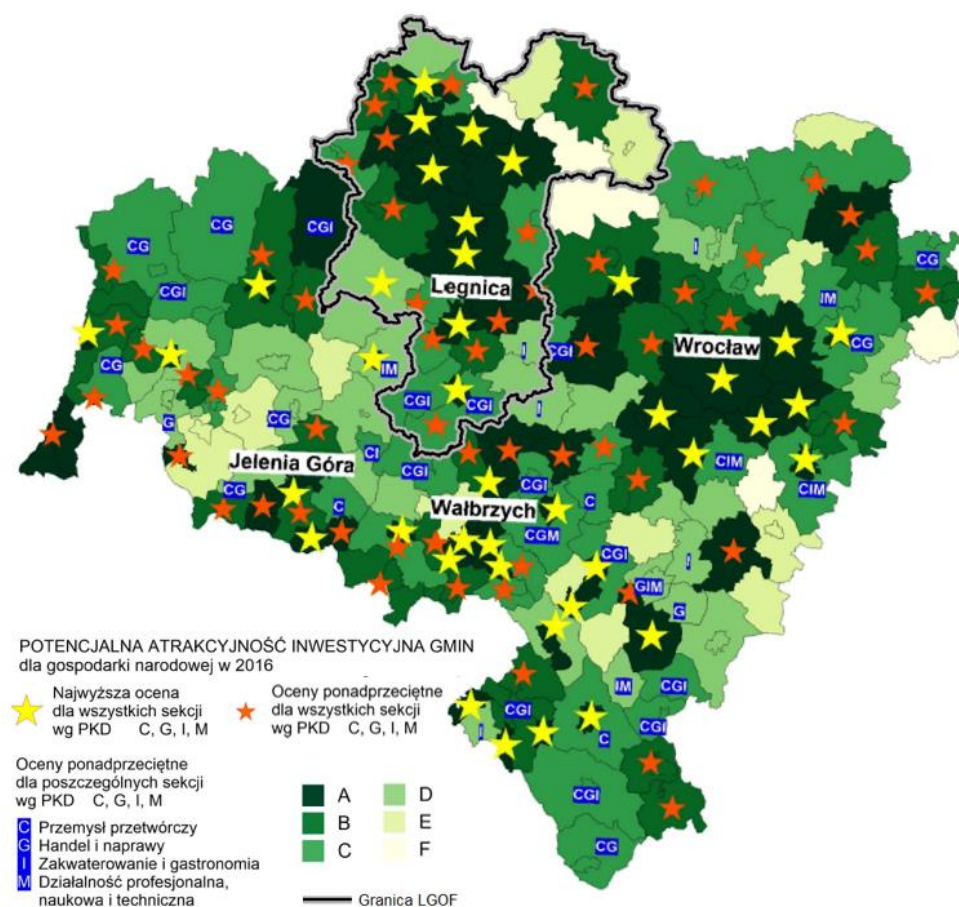
Poziom rozwoju gospodarczego,	3	14	-
Stopień ochrony i stan środowiska przyrodniczego,	23	20	20
Poziom bezpieczeństwa powszechnego,	59	59	59
Aktywność regionów wobec inwestorów.	20	53	17
SUMA	20	53	17

Źródło: na podst. opracowania: Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski, IBnGR

Legnicko-Głogowski Obszar Funkcjonalny wyróżnia się na tle województwa dużą ilością gmin o najwyższej ocenie dla wszystkich sekcji PKD. Wszystkie miasta rdzeniowe LGOF uzyskały najwyższą ocenę, dodatkowo „trzon” LGOF został oceniony jako najwyższa klasa (A) potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej gmin dla gospodarki narodowej w 2016 r.

Wśród większości gmin LGOF, które zostały najwyżej ocenione (tj. Chojnów, Głogów, Grębocice, Jawor, Jerzmanowa, Legnica, m. Lubin, Lubin, Polkowice, Rudna) można doszukiwać się związku z funkcjonowaniem przemysłu miedziowego lub powiązanych usług obsługujących.

Rysunek 47. Potencjalna atrakcyjność inwestycyjna gmin, 2016 r.

Źródło: Atrakcyjność inwestycyjna regionów, Raport na zlecenie PAIH przygotowany w Instytucie Przedsiębiorstwa SGH w Warszawie

3.6 ZNACZENIE KGHM „POLSKA MIEDŹ” S.A. DLA ROZWOJU GOSPODARCZEGO LGOF

3.6.1 ZATRUDNIENIE W KGHM I GRUPIE KAPITAŁOWEJ

Kombinat Górniczo-Hutniczy Miedzi Polska Miedź S.A. (KGHM) jest jednym z wiodących producentów miedzi i srebra na świecie oraz jedną z największych firm na polskim rynku. Według Raportu Zintegrowanego za 2017 rok w KGHM zatrudnionych było 18 198 osób, a w całej grupie kapitałowej 33 935²⁷. Przeciętne zatrudnienie w KGHM na przestrzeni ostatnich 5 lat utrzymuje się na porównywalnym poziomie 33-34 tys. pracowników.

Tabela 13. Pracownicy KGHM

	2017	2016	Zmiana (%)
Kopalnie	12 413	12 397	+0,1
Huty	3 529	3 530	(0,0)
Pozostałe oddziały	2 256	2 249	+0,3
KGHM Polska Miedź S.A.	= 18 198	=18 176	+0,1
Spółki krajowe	13 294	13 388	(0,7)
Sierra Gorda S.C.M	748	694	+7,8
KGHM INTERNATIONAL LTD.	1965	1 795	(5,6)
Grupa Kapitałowa KGHM	= 33 935	=34 053	(0,3)

Źródło: Raport Zintegrowany KGHM, 2017 r.

Większość pracowników KGHM Polska Miedź S.A. pracuje na terenie powiatu lubińskiego. Sami pracownicy Zakładów Górniczych Lubin i Rudna to ponad 7800 osób, do tego dochodzi jeszcze Huta Miedzi Cedynia (232 osoby) oraz „pozostali” pracownicy, głównie administracyjni i biurowi.

Tabela 14. Stan zatrudnienia w poszczególnych oddziałach KGHM "Polska Miedź" S.A., 2016 r.

Miejsce pracy	Liczba pracowników	Obszar
Zakład Górniczy Polkowice-Sierszowice	4680	powiat polkowicki
Zakład Górniczy Lubin	3327	powiat lubiński
Zakład Górniczy Rudna	4479	powiat lubiński
Huta Miedzi Głogów	2480	powiat głogowski
Huta Miedzi Legnica	885	powiat legnicki
Huta Miedzi Cedynia	232	powiat lubiński

²⁷ Stan na dzień 31.12.2017 r.

Pozostali	2093	Podregion legnicko-głogowski
łącznie	18 176	Podregion legnicko-głogowski

Źródło: <https://kg hm.com/pl/biznes> (dostęp: 16.04.2019 r.)

Dynamiczne funkcjonowanie dużego przedsiębiorstwa ma również oddziaływanie na wzrost zatrudnienia w innych firmach. Liczba generowanych miejsc pracy wyliczana jest na podstawie efektu mnożnikowego. Jego wysokość zależy od wielu czynników, przede wszystkim od rodzaju działalności gospodarczej, wielkości i specyfiki przedsiębiorstwa oraz zakorzenienia na lokalnym rynku pracy. Przemysł górniczy charakteryzuje się wysokim efektem mnożnikowym. Szacuje się, że pojedyncze miejsce pracy w przemyśle wydobywczym generuje minimum 4 miejsca pracy w innych przedsiębiorstwach.

W związku z powyższym, od funkcjonowania Grupy KGHM może zależeć w sposób pośredni lub bezpośredni zatrudnienie przynajmniej 130 tys. osób.

Wg danych GUS, w 2017 r. w Legnicko-Głogowskim Obszarze Funkcjonalnym zamieszkiwało 490 636 osób²⁸. Zatem można oszacować, że zatrudnienie prawie 30% mieszkańców LGOFA jest zależne od funkcjonowania Kombinatu.

3.6.2 WPŁYW KGHM „POLSKA MIEDŹ” S.A. NA ROZWÓJ LOKALNY

Funkcjonowanie i rozwój dużego przedsiębiorstwa na danym terenie zazwyczaj odgrywa istotną rolę dla funkcjonowania samorządów i poziomu życia lokalnych społeczności. KGHM jako największy pracodawca w regionie ma znaczący wpływ między innymi na sytuację na regionalnym rynku pracy.

KGHM stawiając sobie wyzwanie bycia „dobrym sąsiadem” poprzez specjalnie utworzoną w tym celu fundację, która wspiera lokalne inicjatywy społeczne, kulturalne oraz służące podniesieniu jakości życia. Darowizny Fundacji KGHM „Polska Miedź” S.A. dla organizacji i instytucji w roku 2017 wyniosły 14,6 mln złotych, natomiast wydatki na sponsoring sportu, kultury i nauki 25,6 mln zł.²⁹

Kondycja finansowa gmin jest uzależniona przede wszystkim od potencjału gospodarczego (na który oddziałują m.in. wpływy z podatków dochodowych od osób fizycznych i prawnych). W województwie dolnośląskim najwyższe dochody ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca (2017 r.) według Banku Danych Lokalnych uzyskała gmina Kobierzyce, następnie Jerzmanowa i Polkowice, w skali kraju gminy te plasują się kolejno na trzeciej, czwartej i piątej pozycji.³⁰ Wyróżniające się gminy można podzielić na trzy typy: ze względu na występowanie przemysłu wydobywczego (np. Jerzmanowa), ze względu na obecność stref ekonomicznych lub kompleksów wielkopowierzchniowych sklepów, fabryk, centrów logistycznych (np. Kobierzyce) oraz gminy bazujące na turystyce (np. Karpacz).

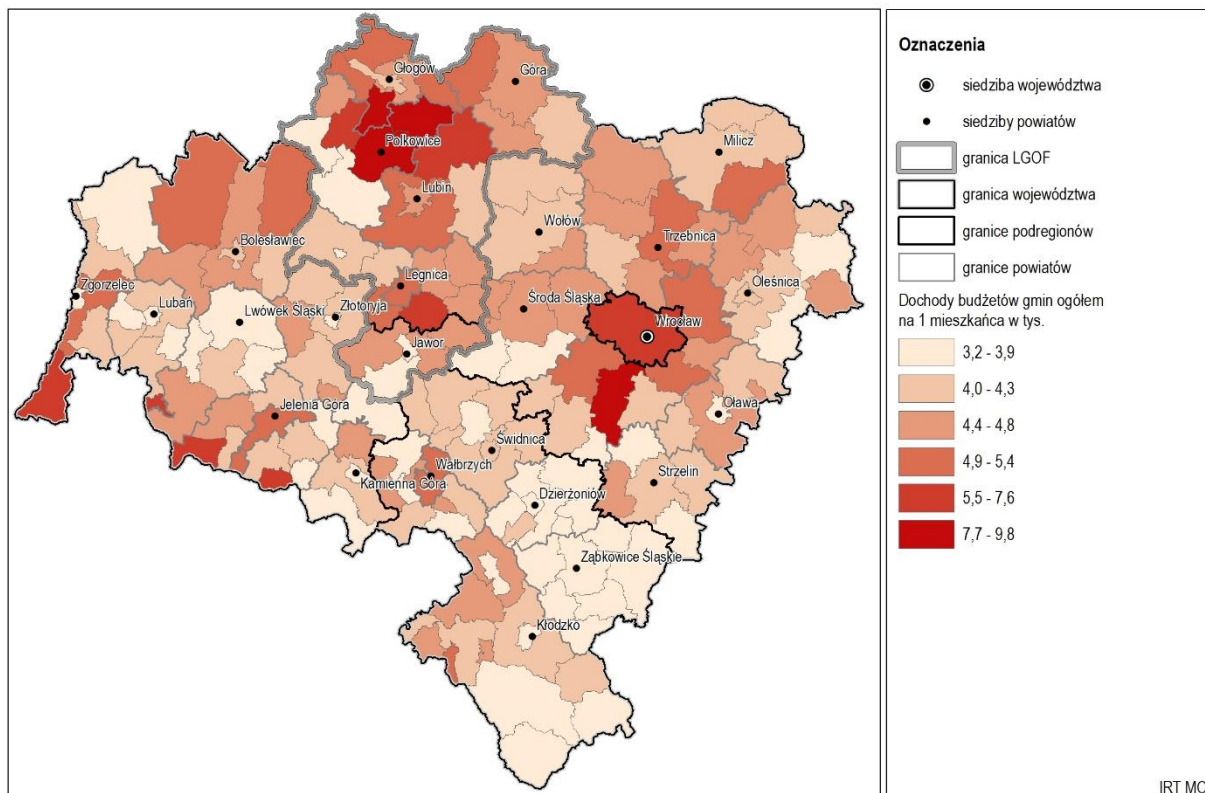
²⁸ Wg danych GUS. 2017 r.

²⁹ Raport Zintegrowany KGHM, 2017 r.

³⁰<http://www.samorzad.pap.pl> (dostęp: 16.04.2019 r.)

Rysunek 48. Dochody budżetów gmin ogółem na 1 mieszkańca, 2017 r.

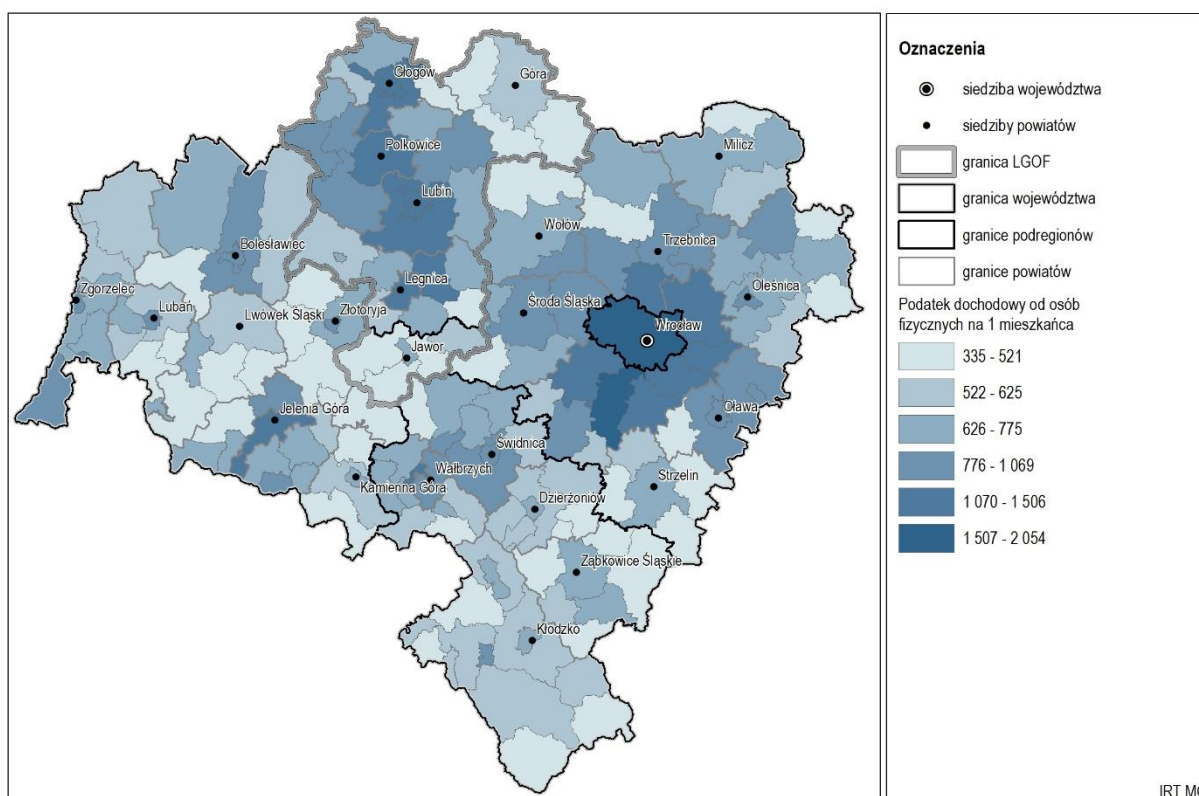

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Największy podatek dochodowy od osób fizycznych w przeliczeniu na jednego mieszkańca wpływa do stolicy województwa. Natomiast w Legnicko-Głogowskim Obszarze Funkcjonalnym wyraźnie zaznacza się ortogonalnie usytuowany ciąg gmin – oparty na miastach rdzeniowych obszaru (Głogów, Polkowice, Lubin, Legnica). Gminy te bazują przede wszystkim na przemyśle miedziowym, gdzie średni dochód pracownika kopalni znacząco przewyższa średnią krajową (średnie zarobki w Zakładzie Górniczym Lubin w roku 2018 wyniosły 10 946 zł³¹).

³¹ Komunikat Dyrektora ZG Lubin podsumowujący rok 2018 w sprawie zatrudnienia, poziomu płac, kosztów i zadań.

Rysunek 49. Podatek dochodowy od osób fizycznych na 1 mieszkańca, 2017 r. [zł]

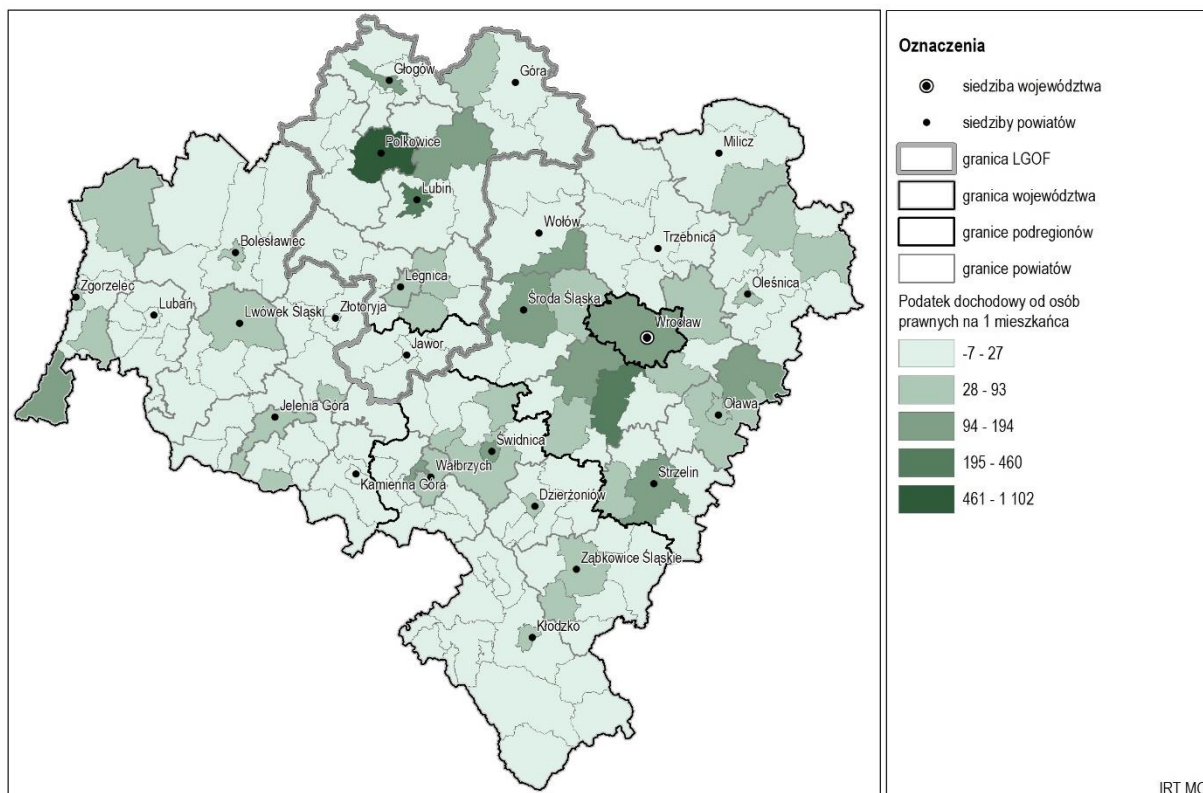

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Największy podatek dochodowy od osób prawnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca przypada gminie Polkowice. Duże wpływy do budżetu gminy wynikają ze stosunkowo niewielkiej liczby mieszkańców oraz połączenia prężnego funkcjonowania Podstrefy Polkowickiej Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, w której znajdują się między innymi tacy inwestorzy jak: CCC, Volkswagen Motor Polska, Sitech oraz kopalni Polkowice-Sieroszowice. Przodują również gminy, w których zlokalizowane są obiekty górnicze Kombinat Górnictwo-Hutnictwo Miedzi – jednego z największych płatników CIT w Polsce.

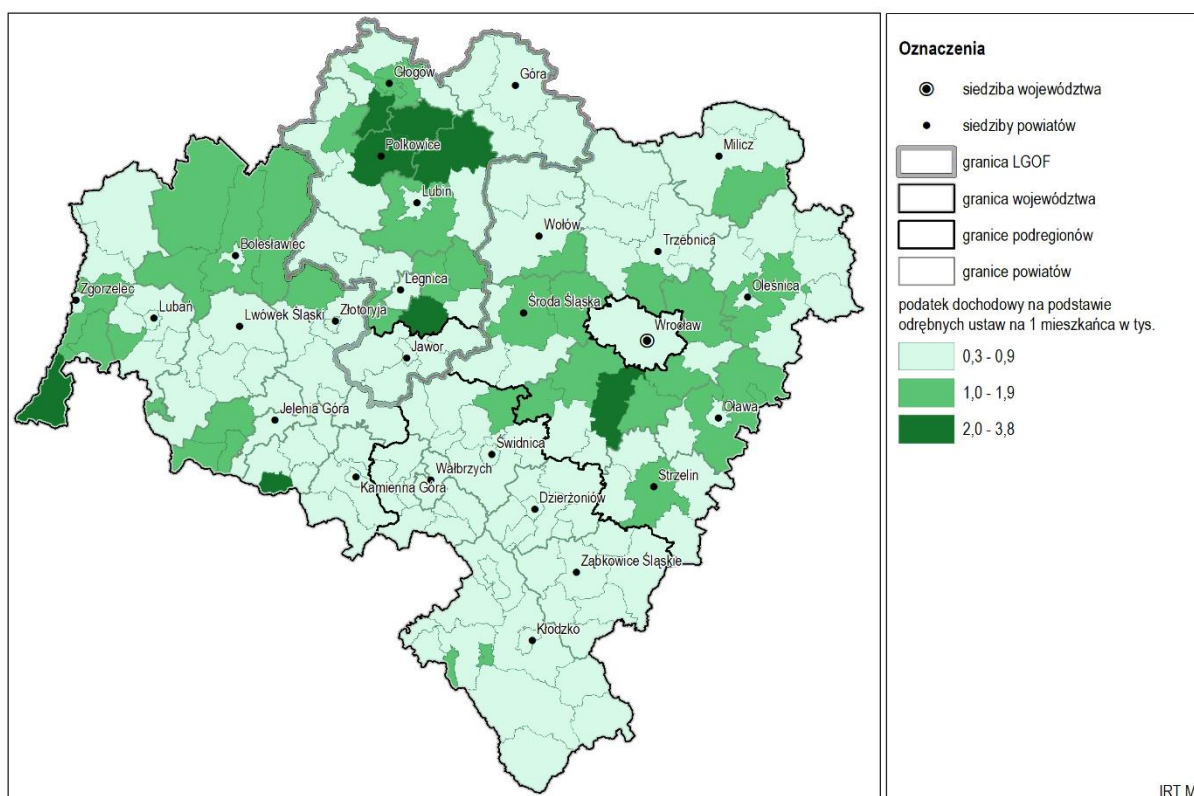
Rysunek 50. Podatek dochodowy od osób prawnych na 1 mieszkańca, 2017 r. [zł]

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Do opłat z tytułu podatku dochodowego na podstawie odrębnych ustaw wlicza się przede wszystkim podatek od nieruchomości, (który jest jednym z największych źródeł dochodów własnych budżetów gmin). Największe wpływy z podatku dochodowego na podstawie odrębnych ustaw w LGOF wykazują gminy, w których występuje przemysł miedziowy oraz podstrefy Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. KGHM w roku 2018 zapłacił do budżetu gmin, na których znajdują się jego nieruchomości 167 mln złotych, co stanowiło znaczący odsetek całego budżetu.

Rysunek 51. Podatek dochodowy na podstawie odrębnych ustaw na 1 mieszkańca

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

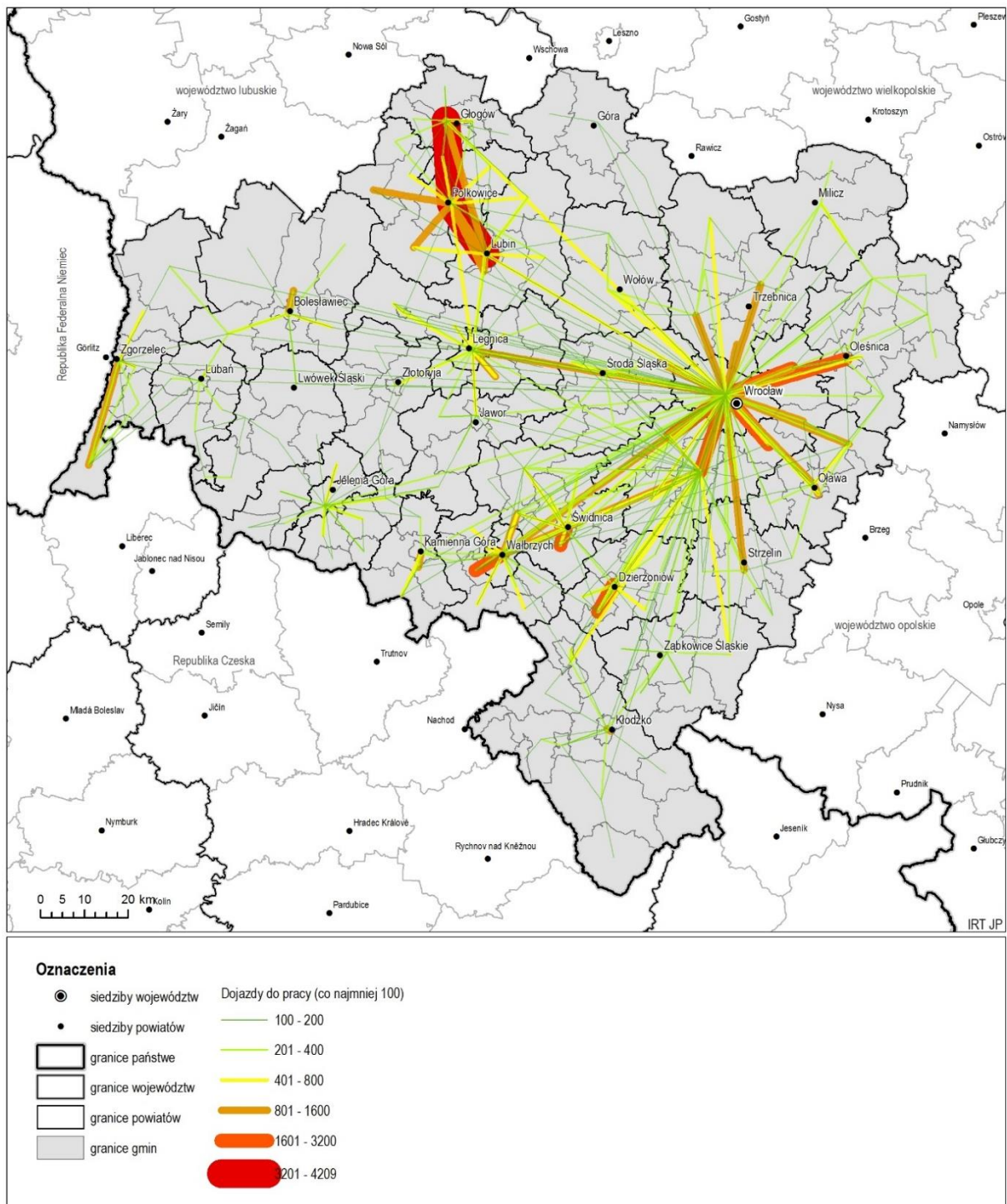
Kombinat Górniczo-Hutniczy Miedzi dodatkowo zobowiązany był wpłacić do budżetu gmin w 2018 roku 108 mln podstawowej opłaty za wydobycie. Ponadto od 2012 roku na podstawie ustawy z dnia 2 marca 2012 r. o podatku od wydobycia niektórych kopalin jest zobligowany uiszczać do skarbu państwa tzw. podatek miedziowy.

3.6.3 DOJAZDY DO PRACY W LGOF

Nie ma dostępnych danych prezentujących bezpośrednio strukturę miejsc zamieszkania pracowników KGHM. Jednak na podstawie opracowania (wykonanego w ramach prac nad planem zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego) pn. „Analiza dojazdów do pracy pomiędzy gminami województwa dolnośląskiego” wykazano bardzo silne powiązania, pod kątem dojazdów do pracy pomiędzy gminami okręgu miedziowego. Analiza została oparta na danych z Izby Skarbowej przedstawiających informację o miejscu zamieszkania pracownika, siedzibie płatnika oraz zadeklarowanych podwyższonych kosztach uzyskania przychodu z tytułu dojazdów do pracy. Największe dojazdy do pracy w województwie generuje Wrocław (prawie 44 tys. dojeżdżających), na drugim miejscu znajdują się Polkowice, do których dojeżdża w sumie 17,1 tys. osób, czyli prawie tyle ile stanowi liczba mieszkańców miejscowości. Analizując rozmieszczenie oddziałów KGHM można zauważyć, że największe dojazdy generowane są właśnie do tych gmin. Uwzględniając fakt, że KGHM stanowi największego pracodawcę w regionie zasadne jest przypuszczać, że znaczny odsetek wykazanych dojazdów generowany jest przez przemysł miedziowy. Drugim czynnikiem wyróżniającym gminy jest lokalizacja podstref Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

Rysunek 52. Dojazdy do pracy pomiędzy gminami województwa dolnośląskiego.

Źródło: Analiza dojazdów do pracy pomiędzy gminami województwa dolnośląskiego (w ramach prac nad planem zagospodarowania województwa dolnośląskiego), styczeń 2017

3.6.4 PERSPEKTYWY FUNKCJONOWANIA KGHM „POLSKA MIEDŹ” S.A.

Perspektywy funkcjonowania KGHM uzależnione są od wielu czynników tj. technologii wydobycia, przeróbki i koniunktury na rynku miedzi. Bardzo trudne jest określenie momentu zakończenia wydobycia, co podkreślają opracowania sprzed 30 lat, które prognozowały wydobycie przez kolejnych 20. Obecnie szacuje się opłacalne funkcjonowanie KGHM „Polska Miedź” S.A. na kolejnych 30-45 lat. Gdzie zakończenie funkcjonowania poszczególnych oddziałów kopalni określane **jest na nie wcześniej niż**:³²

- Zakłady Górnicze Rudna: > 2045 r.
- Zakłady Górnicze Polkowice-Sierszowice: > 2054 r.
- Zakłady Górnicze Lubin: > 2059 r.

W perspektywie są dalsze złoża na północ, których wydobycie jednak przy obecnej technologii eksploatacji jest ekonomicznie nieopłacalne. Głównie ze względu na wysokie temperatury panujące na tej głębokości.

3.6.4.1 ZASOBY KOPALIN I KONCESJE KGHM „POLSKA MIEDŹ” S.A. NA ICH WYDOBYCIE

KGHM jest jedynym producentem miedzi w Polsce. Wydobycie prowadzone jest w 3 zakładach górniczych. Są to:

- ZG „Lubin”
- ZG „Rudna”
- ZG „Polkowice-Sierszowice”

Prowadzą one eksploatacje i posiadają koncesje na wiele lat w przód w 6 złożach: Lubin – Małomice, Rudna, Polkowice, Sierszowice, Radwanice-Gaworzyce. Zasoby poszczególnych złóż w zakładach górniczych oraz długość koncesji na ich wydobycie przedstawiono w tabeli poniżej (Tabela 15).

Tabela 15. Zasoby złóż i koncesje w zakładach górniczych

Złoże	Zasoby bilansowe	Miedź	Srebro	koncesja
Zakład Górniczy Lubin				
Lubin - Małomice	328092 tys. Mg rudy	4213 tys. Mg	17883 Mg	2063 r.
Zakład Górniczy Rudna				
Rudna	256495 tys. Mg rudy	4283 tys. Mg	12221 Mg	2063 r.
Sierszowice	39051 tys. Mg rudy	894 tys. Mg	2939 Mg	2063 r.
Lubin - Małomice	4225 tys. Mg rudy	50 tys. Mg	208 Mg	2063 r.
Głogów Głęboki -Przemysłowy	134701 tys. Mg rudy	3251 tys. Mg	10628 Mg	2054 r.

³² <https://kgbm.com/pl/biznes/wydobycie-i-wzbogacanie> (dostęp: 17.04.2019r.)

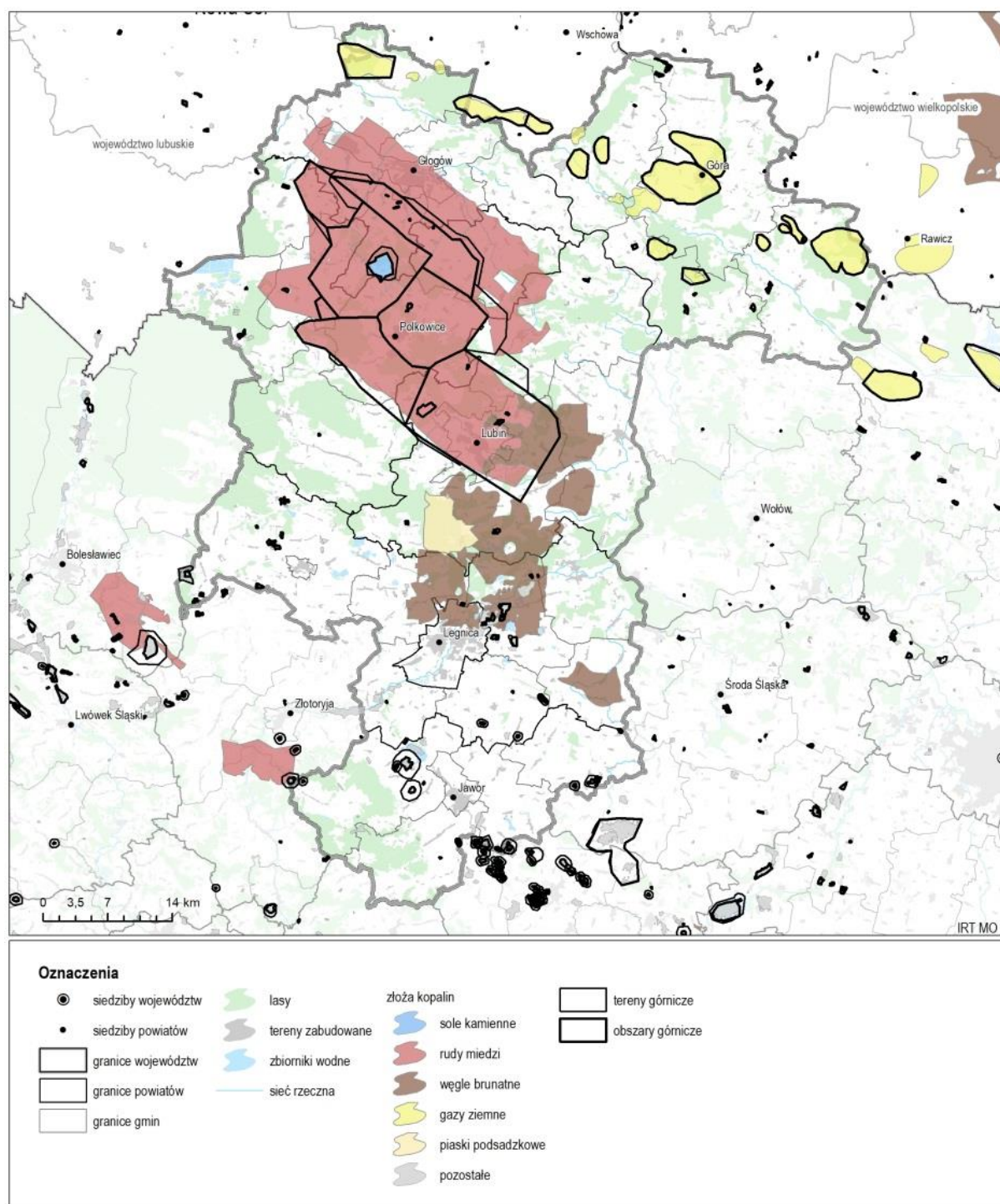

Zakład Górniczy Polkowice-Sieroszowice				
Polkowice	87305 tys. Mg rudy	2007 tys. Mg	3866 Mg	2063 r.
Sieroszowice	179374 tys. Mg rudy	4606 tys. Mg	11014 Mg	2063 r.
Radwanice Wschodnie	7664 tys. Mg rudy	137 tys. Mg	217 Mg	2063 r.
Głogów Głęboki- Przemysłowy	134701 tys. Mg rudy	3251 tys. Mg	10628 Mg	2054 r.

Warto nadmienić, że złoża miedzi znajdują się także poza terenami objętymi koncesjami na wydobycie które posiada KGHM (Rysunek 53), dodatkowo Kombinat prowadzi roboty poszukiwawczo-rozpoznawcze na dwóch kolejnych złożach znajdujących się na północny-wschód od obecnych zakładów górniczych. (Rysunek 54)

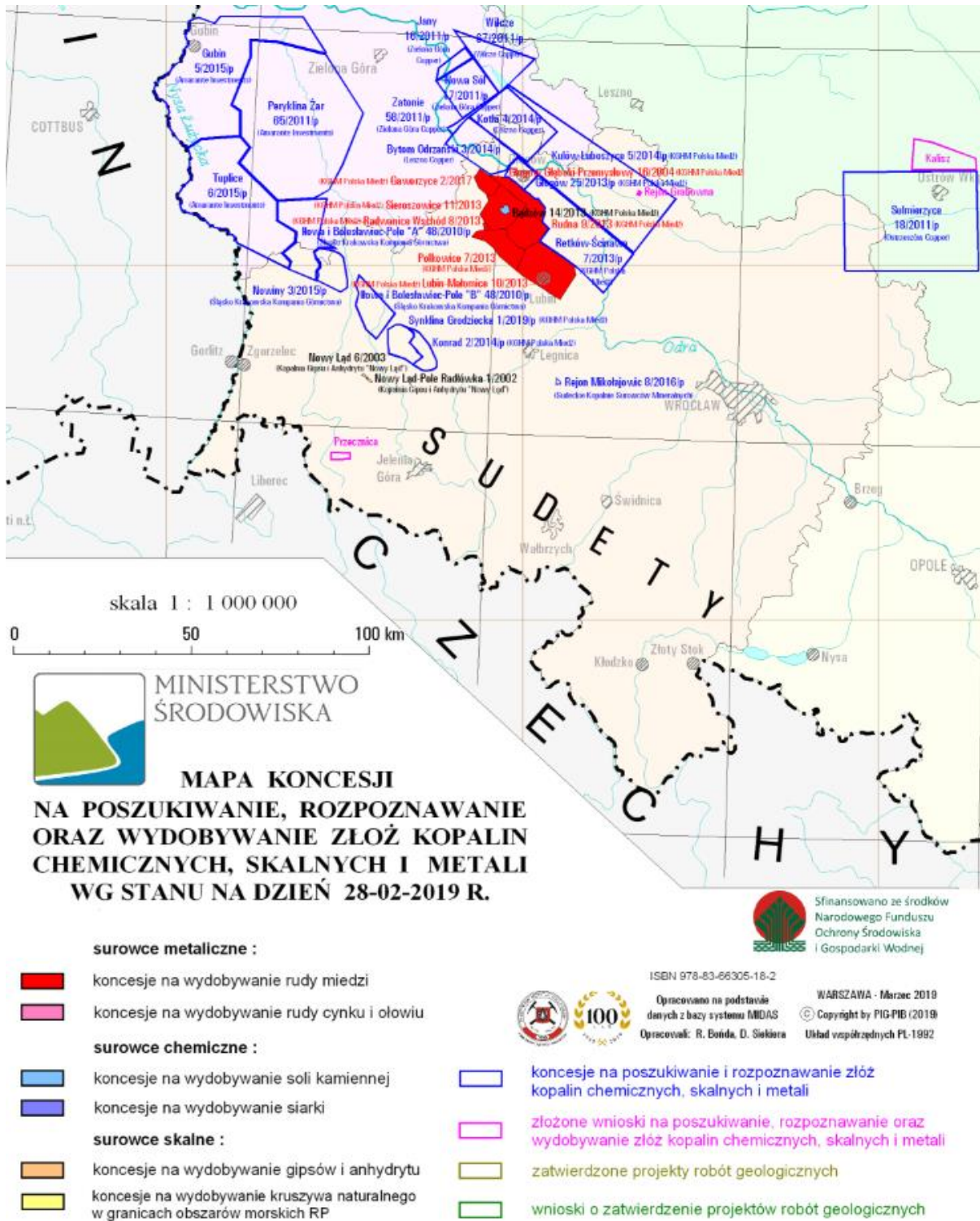
Rysunek 53. Bilansowe złoża kopalin

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Państwowego Instytutu Geologicznego

Rysunek 54. Mapa koncesji na poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie złóż kopalin chemicznych, skalnych i metali

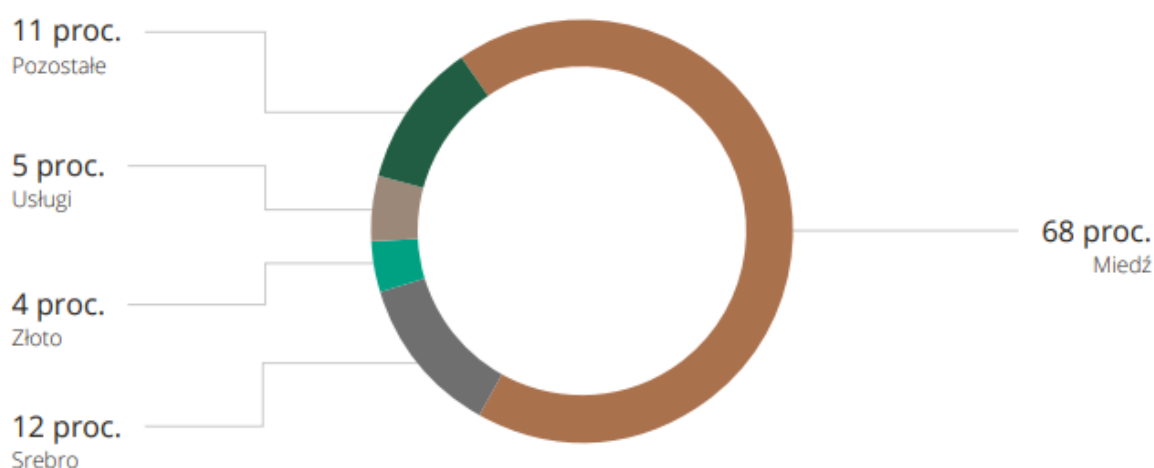

Źródło: Ministerstwo Środowiska

Zasoby miedzi w Polsce należące do KGHM są jednymi z większych na świecie – Polska znajduje się na 9 miejscu w rankingu państw posiadających największą ilość tego surowca możliwego do wydobycia.³³

Dodatkowo oprócz miedzi – której sprzedaż stanowiła 68% zysku Grupy Kapitałowej wydobywane są też inne pierwiastki jak: srebro – (KGHM jest jednym z największych producentów na świecie) oraz złoto. W 2017 roku tak przedstawiała się struktura sprzedaży według produktów (Rysunek 55). Do grupy „pozostałe” wlicza się między innymi sprzedaż pozostałych kopalin towarzyszących oraz soli której pokłady znajdują się nad złożami miedzi na terenie zakładu górniczego Polkowice-Sierszowice.

Rysunek 55. Struktura sprzedaży KGHM według produktów

Źródło: Raport Zintegrowany 2017 r.

3.6.4.2 KIERUNKI ROZWOJU KGHM (WG STRATEGII KGHM „POLSKA MIEDŹ S.A.)

Najbardziej aktualne plany rozwojowe Kombinatu Górniczo-Hutniczego Miedzi zostały przedstawione w zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą Spółki w dniu 19 grudnia 2018 roku Strategii KGHM Polska Miedź S.A. na lata 2019-2023. W dokumencie wyodrębnione zostały 4 strategiczne kierunki rozwoju Grupy Kapitałowej KGHM, tzw. #4E:

- **Elastyczność** – obejmująca przede wszystkim zagadnienia związane z przemysłem 4.0, digitalizacją i elektromobilnością;
- **Efektywność** – będącą odpowiedzią na wzrost konkurencji w branży produkcyjnej i wydobywczej oraz przemysł 4.0;
- **Ekologia** – bazująca na elektromobilności, rozwoju regulacji proekologicznych, gospodarce obiegu zamkniętego oraz proekologicznej produkcji;
- **E-przemysł** – oparty na robotyzacji, digitalizacji, społeczeństwie opartym na wiedzy oraz założeniach przemysłu 4.0³⁴.

³³ Raport Zintegrowany KGHM, 2017 r.

³⁴ <https://kghm.com/pl/strategia-kghm-polska-miedz-sa-na-lata-2019-2023>

Strategia KGHM na lata 2019-2023 wskazuje 7 kluczowych strategicznych obszarów tj.:

1. Wzrost produkcji;
2. Niezależność energetyczna;
3. Aktywa zagraniczne 2.0;
4. Finansowa strategia długoterminowa;
5. Ekosystem Innowacji dla KGHM;
6. Technologie przyszłość;
7. Nowa jakość, bezpieczeństwo i rozwój.

Realizacja obszarów strategicznych ma na celu utrzymanie wysokiego poziomu, a w korzystnej sytuacji rozwój przedsiębiorstwa. KGHM stara się przede wszystkim podtrzymać dotychczasową skalę produkcji oraz prowadzi działania służące do eksploatacji nowych złóż. Zwiększenie niezależności energetycznej ma polegać na zaspokajaniu 50% zapotrzebowania Kombinat na energię elektryczną ze źródeł własnych oraz odnawialnych źródeł energii w perspektywie do 2030 roku, co ściśle związane jest z bezpieczeństwem i ciągłością działania firmy. Kolejnym obszarem są aktywa zagraniczne (które stanowią 20% produkcji KGHM), Strategia zwraca uwagę na zwiększenie efektywności finansowej i intensyfikacji rozwoju aktywów przynoszących zyski oraz integracji procesów back office, a także optymalizacji kosztów i sprawności działania. Czwarty obszar zakłada analizę finansową w perspektywie 30-40 lat, szukanie długoterminowych źródeł finansowania związanych z cyklem inwestycyjnym. W celu rozwoju obszaru strategicznego „Ekosystem Innowacji” KGHM planuje przeznaczenie 1% swoich przychodów na instytucjonalne szukanie rozwiązań innowacyjnych w Polsce współpracując z młodymi rozwijającymi się firmami, a także z profesjonalną kadrą badawczo-naukową. Obszar dotyczący „Technologii przyszłości” jest przede wszystkim nastawiony na bezpieczeństwo pracowników oraz zwiększenie efektywności wydobywczej. Ostatni obszar strategiczny – „Nowa jakość, bezpieczeństwo i rozwój” jest priorytetem o charakterze horyzontalnym zarówno pod względem bezpieczeństwa pracowników, jak społeczności lokalnych i bezpieczeństwa środowiskowego oraz rozwoju w różnych obszarach (finansowym, produkcyjnym itd.).

4 PODSUMOWANIE

Legnicko-Głogowski Obszar Funkcjonalny cechuje się relatywnie korzystnym potencjałem ludnościowym oraz wysokim poziomem zatrudnienia, który stanowi podstawę rozwoju gospodarczego regionu. Największymi pod względem liczby ludności miastami w LGOF są Legnica, Lubin oraz Głogów.

Aktualna struktura demograficzna i przebieg procesów ludnościowych w LGOF są w głównej mierze uwarunkowane funkcjonowaniem kopalni górnictwa miedzi na tym obszarze. Zauważa się tu stosunkowo wysoki udział ludność w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, jednocześnie obserwując niewielką tendencję wzrostową w przyroście naturalnym.

LGOF to jeden ze strategicznych regionów surowcowych w kraju. Występują tu różne rodzaje kopalni tj. rudy miedzi i srebra, które mają znaczenie gospodarcze, i na bazie których rozwija się branża jednego z liderów polskiej gospodarki – KGHM Polska Miedź SA (KGHM).

Stąd też podregion legnicko-głogowski wyróżnia się na tle województwa pod względem poziomu zatrudnienia w strukturze sektorowej gospodarki, gdzie przeważają branże przemysłowe tj.: górnictwo i wydobywanie.

LGOF daje zatrudnienie ponad 133,9 tys. osób³⁵. Codziennie do pracy do KGHM dojeżdża blisko 18,2 tys. (w grupie kapitałowej KGHM Polska Miedź SA blisko 34 tys.)³⁶ pracowników z całego regionu. Charakterystyczny dla przemysłu górniczego jest wysoki efekt mnożnikowy. Szacuje się, że pojedyncze miejsce pracy w przemyśle wydobywczym generuje minimum 4 miejsca pracy w innych sektorach.

Dlatego też przypuszcza się, że od funkcjonowania Grupy KGHM może zależeć w sposób pośredni lub bezpośredni zatrudnienie około 130 tys. osób. W 2017 r. w Legnicko-Głogowskim Obszarze Funkcjonalnym zamieszkiwało ok. 491 tys. osób³⁷, zatem można oszacować, że zatrudnienie około jednej czwartej mieszkańców LGOF może zależeć od funkcjonowania KGHM.

Działalność i rozwój na danym terenie tak dużego przedsiębiorstwa, jakim w przypadku LGOF jest KGHM, zazwyczaj odgrywa istotną rolę dla funkcjonowania samorządów i poziomu życia lokalnych społeczności. KGHM jako największy pracodawca w regionie ma znaczący wpływ między innymi na sytuację na regionalnym rynku pracy. Ma również wpływ na dobrą kondycję gmin tego obszaru, o czym świadczą między innymi najwyższe na Dolnym Śląsku (za wyjątkiem gminy Kobierzyce położonej w podregionie wrocławskim) wpływy do budżetów gmin z podatków dochodowych od osób fizycznych i prawnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Na przykład w 2017 r. były to gminy Jerzmanowa i Polkowice. W klasyfikacji krajowej uzyskały one czwartą i piątą pozycję.

O dobrej kondycji finansowej mieszkańców tego obszaru świadczy między innymi odprowadzany wysoki podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT) na 1 mieszkańca, obserwowany w szczególności w gminach/miastach rdzeniowych obszaru (Głogów, Polkowice, Lubin, Legnica). Gminy te bazują przede wszystkim na przemyśle miedziowym, gdzie średni dochód pracownika kopalni znacząco przewyższa średnią krajową (średnie zarobki w Zakładzie Górniczym Lubin w roku 2018 wyniosły 10 946 zł³⁸).

³⁵ Stan na 2017 r. wg. danych GUS.

³⁶ Raport roczny, KGHM Polska Miedź SA., 2017 r.

³⁷ Stan na 2017 r. wg. danych GUS.

³⁸ Komunikat Dyrektora ZG Lubin podsumowujący rok 2018 w sprawie zatrudnienia, poziomu płac, kosztów i zadań.

Miasta obszaru LGOF cechują się wysokim udziałem liczby pracujących w stosunku do liczby mieszkańców oraz jednocześnie charakteryzują się niskim potencjałem gospodarczym, o czym świadczy mała liczba podmiotów gospodarczych przypadających na 1000 mieszkańców. Związane jest to z monofunkcyjnym charakterem ośrodków tu położonych w szczególności miast: Lubin, Polkowice oraz Głogów, których potencjał gospodarczy kształtowany jest przez niewielką ilość działalności przemysłowych i duże podmioty gospodarcze (Lubin, Głogów – górnictwo miedzi, Polkowice – górnictwo i przemysł obuwniczy i samochodowy), za wyjątkiem Legnicy, która charakteryzuje się, jak pozostałe większe miasta dolnośląskie, występującym równocześnie wysokim natężeniem podmiotów gospodarczych i liczby pracujących³⁹.

Badanie bazy ekonomicznej miast przeprowadzone w formie analizy relacji miejsc pracy i miejsc zamieszkania w poszczególnych ośrodkach województwa dolnośląskiego, wykonane w oparciu o dane dojazdów do pracy⁴⁰ wykazało, że największa liczba osób, oprócz Wrocławia (59,7 tys.), dojeżdżała do pracy właśnie do miast położonych na obszarze LGOF: Polkowice (11,3 tys.)⁴¹, Legnica (8,7 tys.), Lubin (7,2 tys.)⁴².

Ze względu na położenie oraz wyposażenie w infrastrukturę techniczną LGOF należy zaliczyć do obszarów o wysokim stopniu atrakcyjności inwestycyjnej. Obszar cechuje się również bardzo dobrze rozwiniętym systemem transportowym, co przekłada się na jego dobrą dostępność i stanowi o możliwości rozwoju transportu intermodalnego i powstania w tym miejscu jednego z największych w Polsce „hubów” logistycznych i transportowych oraz innych działalności. W Legnicy na węźle S3 z A4 w Specjalnej Strefie Ekonomicznej już takie funkcjonują, natomiast w Lubinie planuje się utworzenie intermodalnego centrum logistycznego.

Atutem jest również modernizowany system transportu kolejowego, który w tym roku zostanie uzupełniony o wyremontowaną i zmodernizowaną linię nr 289 biegnącą z Legnicy przez Lubin do stacji Rudna Gwizdanów, gdzie do tej pory prowadzony był wyłącznie ruch towarowy. Od czerwca br. mają tu zostać uruchomione połączenia pasażerskie do Wrocławia, a w przyszłości do Berlina.

Przeprowadzone w 2016 r. badania przez Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową (IBnGR) wykazały, że atrakcyjność inwestycyjna podregionu legnicko-głogowskiego jest wysoka w szczególności pod kątem działalności przemysłowej i zaawansowanych technologii, a najniższa pod kątem działalności usługowej. Głównym atutem tego podregionu jest wysoka aktywność specjalnych stref ekonomicznych oraz wysoka wartość dodana przypadająca na pracującego w przemyśle wynikająca najprawdopodobniej z dynamicznego funkcjonowania Kombinatów Górniczo-Hutniczych Miedzi.

Negatywnie na ocenę podregionu legnicko-głogowskiego wpływają przede wszystkim wysokie koszty pracy, które zazwyczaj występują na obszarach dobrze rozwiniętych, oraz niski poziom bezpieczeństwa publicznego, zwykle dotyczący terenów o wysokim stopniu urbanizacji. Przekłada się to również na zainteresowanie ze strony inwestorów zagranicznych. Porównując Legnicko-Głogowski Obszar Funkcjonalny z resztą województwa zauważa się, że większość spółek z udziałem kapitału zagranicznego

³⁹ Demograficzne i gospodarcze aspekty rozwoju miast Dolnego Śląska, IRT Wrocław, 2015.

⁴⁰ Dojazdy do pracy, GUS, 2011.

⁴¹ Tak wysoka pozycja Polkowic wynika z umiejscowienia tu siedziby KGHM.

⁴² Demograficzne i gospodarcze aspekty rozwoju miast dolnego śląska, IRT Wrocław, 2015 r., na podstawie danych BAEL z 2011 r. udostępnione przez GUS.

zlokalizowanych jest, oprócz Wrocławia (52%), w powiatach świdnickim i bolesławieckim. Na obszarze LGOF inwestorzy zagraniczni najchętniej wybierali Legnicę.

Władze miast obszaru od lat starają się zachęcić podmioty gospodarcze do inwestowania m.in. poprzez wyodrębnianie administracyjne kolejnych podobszarów specjalnych stref ekonomicznych pod działalność gospodarczą, opierającą się na szczególnie preferencyjnych warunkach. Celem ich funkcjonowania było i jest przyspieszenie rozwoju regionów poprzez m.in. przyciąganie nowych inwestycji, rozwój eksportu i tworzenie nowych miejsc pracy. W Legnicko-Głogowskim Obszarze Funkcjonalnym funkcjonują 3 Specjalne Strefy Ekonomiczne. Najwięcej terenów posiada tu Legnicka Specjalna Strefa Ekonomiczna (LSSE), składająca się aż z 20 podstref (16 w LGOF). Największe podstrefy zlokalizowane są głównie w Legnicy połączonej z gminą Legnickie Pole, Polkowicach oraz Okmianach. Nieco mniejsze w Lubinie i Głogowie. Wiodącą branżą w strefie jest motoryzacja i logistyka. W ostatnim czasie na obszarze tym utworzono w ramach Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INWEST-PARK”, nową podstrefę w Jaworze, gdzie wiodącym inwestorem jest niemiecki koncern Daimler AG, który rozpoczął budowę fabryki Mercedes-Benz. Ponadto, dzięki współpracy władz Miasta i Gminy Lubin, powstała w Lubinie Strefa Aktywności Gospodarczej. Obecnie posiada 4 ogromne, niezagospodarowane kompleksy terenów inwestycyjnych zlokalizowanych przy węźle drogi ekspresowej S3 Lubin Zachód oraz 26 km od autostrady A4.

W dobie globalizacji gospodarki, która cechuje się zmiennością i nieprzewidywalnością, poza zasobami kapitału i pracy, kolejnym czynnikiem przyczyniającym się do rozwoju przedsiębiorstw staje się umiejętność pozyskiwania oraz przetwarzania wiedzy i informacji. Na znaczeniu zyskują takie czynniki, jak wiedza, przedsiębiorczość, a w szczególności innowacyjność. Taką funkcję pełnią instytucje otoczenia biznesu. Ich podstawowym zadaniem jest wspieranie biznesu, pobudzanie przedsiębiorczości, konkurencyjności przedsiębiorstw oraz innowacyjności produktów i usług w skali regionu, kraju, Europy i rynków światowych.

W LGOF dostępność przestrzenną do ośrodków innowacji i przedsiębiorczości, pomimo dużej liczby takich ośrodków można uznać, za nie tak szeroką jak byłoby to wskazane. Instytucje otoczenia biznesu skoncentrowane są tu głównie w regionach o dużym potencjale gospodarczym i silnym rynku tj. w: Legnicy (9 IOB), Głogowie (3 IOB), Lubinie (2 IOB), w Jaworze (1 IOB). Większość podmiotów działających w regionie prowadzi działalność w zakresie szkoleń i doradztwa, podczas gdy specjalistyczne usługi finansowe i działalność proinnowacyjna są zdecydowanie rzadsze. Regiony słabe ekonomicznie pozostają na niskim poziomie wyposażenia w infrastrukturę wspierającą innowacyjne przedsięwzięcia. Dlatego też, ocenia się, że na tle potencjału gospodarczego, aspekt innowacyjności przedsiębiorstw w LGOF wydaje się mniej rozwinięty. Brakuje tu przygotowanej oferty technologicznej dla przedsiębiorców w szkołach wyższych zlokalizowanych na obszarze LGOF. Niemniej jednak bliska odległość i dobra dostępność komunikacyjna do ośrodka akademickiego jakim jest Wrocław zapewne uzupełnia częściowo te braki. Pytanie: czy na wystarczającym poziomie?

Dolny Śląsk jest jednym z największych w Polsce centrów edukacyjnych, rodzaj szkół i ich rozmieszczenie czynią region atrakcyjnym ośrodkiem edukacyjnym. W samym LGOF zlokalizowane są tylko 3 szkoły wyższe, podczas gdy w podregionie wrocławskim jest ich 25. W ostatnich latach obserwujemy zmianę struktury wyboru dalszego kształcenia. Na przykład absolwenci gimnazjów preferowali te ścieżki kształcenia, które dawały im możliwość nauki konkretnego zawodu. Trend dążenia do zdobycia wyższego wykształcenia jako gwarancji dobrej pozycji na rynku pracy, który skutkowało malejącym

zainteresowaniem uczniów szkolnictwem zawodowym, zmienia się. Choć nadal najpopularniejsze są licea ogólnokształcące to w ostatnich latach wybór szkół technicznych staje się porównywalnie popularny.

Szkolnictwo wyższe w podregionie legnicko-głogowskim nadal cieszy się dużą popularnością. Pod względem liczby studentów, podregion uplasował się na drugiej pozycji w województwie z liczbą 4 911. Największym zainteresowaniem cieszyły się kierunki: inżynieryjno-techniczne, biznesu i administracji, architektury i budownictwa, społeczne (psychologia), pedagogiczne, informatyczne, elektroniczne, administracja publiczna oraz marketing i zarządzanie. Niestety ze względu na brak danych trudno jest dzisiaj ocenić poziom wykształcenia mieszkańców podregionu, w szczególności pod względem ich specjalizacji.

Wzmacniającą rolę przewagi konkurencyjności przedsiębiorstw pełnią klastry. Na terenie Dolnego Śląska w 2015 r. działalność prowadziły 23 klastry. W Legnicko-Głogowskim Obszarze Funkcjonalnym z oddolnej inicjatywy przedsiębiorców siedziby posiadają obecnie 3 klastry branżowe tj.: Dolnośląski Klaster Edukacyjny (DKE), Dolnośląski Klaster Motoryzacyjny (DKM) oraz Dolnośląski Klaster Lotniczy (DKL). Koordynatorem ich jest Legnicka Specjalna Strefa Ekonomiczna SA. Dwa z nich (Dolnośląski Klaster Lotniczy oraz Klaster Motoryzacyjny) skupiają firmy z inteligentnej specjalizacji, które funkcjonują na terenie Dolnego Śląska w ramach Regionalnej Strategii Innowacji. Natomiast działalność czwartego klastra - Dolnośląski Klaster Metalowy, którego animatorem jest Agencja Rozwoju Regionalnego „ARLEG SA”, utworzony w wyniku dotacji przekazanej przez samorząd województwa dolnośląskiego, jest obecnie zawieszona. W 2006 r. powołany został przez KGHM Cuprum Dolnośląski Klaster Surowcowy, który siedzibę ze względu na prestiż posiada we Wrocławiu. Klaster ten skupia firmy w ramach inteligentnej specjalizacji: *Surowce naturalne i wtórne*.

Wśród zagrożeń działających klastrów można wymienić ich niski poziom innowacyjności, silną konkurencję krajową czy też zmniejszającą się dostępność pracowników na wszelkich stopniach wykwalfikowania.

Za główne zagrożenia regionu można uznać jego monofunkcyjny charakter. Większość działających tu firm jest pośrednio powiązana z działalnością KGHM. Już dzisiaj należy zadać sobie pytanie - co będzie, gdy zaprzestanie się wydobywać rudy miedzi? Chociaż na razie to daleka perspektywa, to w którymś momencie nie da się tego uniknąć, bo zasoby rudy miedzi w kopalni powoli się wyczerpują. Opłacalne wydobywanie obecnie rozpoznanych złóż szacuje się na 30-45 lat.

Do zagrożeń można zaliczyć również odpływ młodzieży z miejsca zamieszkania do ośrodków akademickich w celu zdobycia wyższego wykształcenia. Po zakończeniu edukacji młodzi, wykształceni ludzie, znający języki obce skłaniają się do pozostania w stolicy Dolnego Śląska - Wrocławia lub też innych tego typu ośrodków akademickich. To właśnie w takich ośrodkach przedsiębiorcy skłaniają się do lokowania swoich biur i firm, ponieważ tu znajdują potencjalnych pracowników, gwarantując im tym samym dobre warunki życiowe, które przyciągają i zatrzymują młodych specjalistów.

Słabą stroną regionu jest także brak drugiego inwestora porównywalnego z KGHM oraz niski poziom mikro i małej przedsiębiorczości, który wynika z funkcjonowania w regionie przedsiębiorstwa o dużej dominacji gospodarczej jakim jest KGHM Polska Miedź S.A. Podstawową barierą rozwoju prywatnych firm, na obszarze gdzie funkcjonują takie przedsiębiorstwa jak KGHM jest przekonanie, że bezpieczeństwo socjalne związane z pracą w tych przedsiębiorstwach, może być z trudem kompensowane przez perspektywy pracy na własny rachunek. Ponadto tutejsze społeczeństwo ma

wysokie oczekiwania względem wynagrodzeń, dlatego powstające przedsiębiorstwa nie mogą być nastawione na tanią niewykwalifikowaną siłę roboczą, lecz na wykwalifikowaną i doświadczoną grupę specjalistów.

Mocną stroną jest obecność specjalnych stref ekonomicznych wraz z podobszarami w głównych ośrodkach LGOF. Zagrożeniem może okazać się zbyt duża ich liczba w regionie, co może powodować zmniejszanie się atrakcyjności inwestycyjnej obszaru subsydiowanego, a także zbyt duże ich rozproszenie, co obniży ich efektywność jako instrumentu rozwoju. Ich działalność skupiona jest w rękach podmiotów z udziałem zagranicznym. W przypadku zmiany koniunktury na rynku lub też braku zachęt do inwestowania ze strony władz miast, ich funkcjonowanie może również zostać zachwiane.

Jak uratować region przed wyludnieniem się i upadkiem? Jakie potrzebne są konkretne bodźce rozwojowe?

Szansę funkcjonowania regionu LGOF upatruje się przede wszystkim w dywersyfikacji działalności KGHM. Spółka od lat podejmuje temat dywersyfikacji swojej działalności. Czyni to również między innymi w swojej nowej Strategii KGHM „Polska Miedź” S.A. na lata 2019-2023, zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą Spółki 19 grudnia 2018 roku. Wskazano w niej 7 kluczowych strategicznych obszarów, które oparte są o naturalny potencjał firmy, odpowiadający na naturalne wyzwania w dziedzinie surowcowej i megatrendy w świecie. Odnoszą się one do niezależności energetycznej w oparciu o różne źródła energii, rozwoju aktywów zagranicznych, które rozszerzają segregowanie portfela aktywów i mają dużą perspektywę rozwoju oraz do poszukiwania rozsądnych odpowiedzi technologicznych, na instytucjonalne szukanie rozwiązań innowacyjnych w Polsce we współpracy z młodymi dynamicznymi firmami jak i profesjonalnymi instytutami badawczo rozwojowymi, przeznaczając na ten cel 1% przychodów KGHM Polska Miedź.

Jak można zauważyć, KGHM w swojej nowej strategii, ważną rolę przypisuje innowacjom jako najważniejszemu czynnikowi wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstwa. Jednak działania innowacyjne, ze względu na specyfikę funkcjonowania firmy, skupione są wokół branży powiązanej z wydobywaniem i wykorzystywaniem wydobywanych tu pierwiastków, ukierunkowane na elastyczny, efektywny i ekologiczny rozwój Grupy Kapitałowej KGHM.

Obecnie w regionie funkcjonuje inkubator przedsiębiorczości oraz park technologiczny, które zostały opisane we wcześniejszej części niniejszego opracowania. Większość z tych podmiotów, działających w regionie prowadzi działalność w zakresie szkoleń i doradztwa podczas gdy specjalistyczne usługi parabankowe, a także działalność proinnowacyjna są zdecydowanie rzadsze lub nie występują wcale. Analizy przeprowadzone w regionie wskazują, że dość znaczna część instytucji otoczenia biznesu w LGOF nie realizuje działań o charakterze proinnowacyjnym, które sprzyjałyby powstawaniu i rozwojowi firm innowacyjnych, oferując jednocześnie możliwość inkubacji i wsparcia procesów tworzenia firm typu spin-off. Nie ma też centrów badawczo rozwojowych – stanowiących techniczne oraz naukowe wsparcie dla przedsiębiorstw z branży farmaceutycznej, medycznej, energetycznej czy też z sektora informatyczno-inżynierskiego, ponieważ na tym terenie tego typu branże nie funkcjonują. Jest za to, pośrednio (zlokalizowane we Wrocławiu) działające na rzecz LGOF a konkretnie KGHM, Centrum Badawczo Rozwojowe - KGHM CUPRUM sp. z o.o. z branży specjalizującej się we wszystkich kluczowych obszarach związanych z przemysłem wydobywczym m.in. z zakresu górnictwa, wentylacji, elektryfikacji, mechanizacji i automatyzacji kopalń, geologii i hydrogeologii, przeróbki rud, ochrony środowiska, nowoczesnych technologii pozyskiwania energii, a także usług geodezyjnych i kartograficznych.

Dlatego szansę rozwoju LGOF i jego stabilizacji upatruje się głównie w zróżnicowanym przemyśle, a przede wszystkim we wzroście odsetka przedsiębiorstw innowacyjnych, zarówno w sektorze przemysłowym jak i usługowym. Zwiększenie poziomu kooperacji między przedsiębiorstwami oraz przedsiębiorstwami i nauką w ramach sieci współpracy m. in. w inicjatywach klastrowych byłoby dobrym wsparciem.

Wykorzystanie potencjału naukowo-badawczego jednostek B+R i uczelni wyższych przez sektor przedsiębiorstw, który ze względu na dobrą dostępność do ośrodka akademickiego jakim jest Wrocław, jest na wyciągnięcie ręki. Motywująca dla nowych, innowacyjnych przedsięwzięć jest dobrze przygotowana baza tj.: przygotowane i uzbrojone tereny pod nowe inwestycje, dobra lokalizacja transportowa i dobre sąsiedztwo (KGHM), duży potencjał w zakresie zamieszkania i wysokie zarobki.

Do tej pory konkurencyjność przedsiębiorstw i regionów opierała się na niskich kosztach pracy, co wiąże się z dużym ryzykiem nagłego przeniesienia produkcji przez inwestora do innych, tańszych regionów. Dlatego też innowacyjność i kreatywność odgrywają coraz bardziej istotną rolę, ponieważ prowadzą do ulepszenia istniejącego lub stworzenia nowego produktu, usługi lub procesu, wykorzystując przy tym umiejętność łączenia wielu różnych rozwiązań z różnych dziedzin.

Alternatywą dla działających w regionie specjalnych stref ekonomicznych mogłyby być parki technologiczne wspierające nie tylko działalność KGHM, ale również innych nowych technologii. Region zyskałby dodatkowo na nowej, dobrze wykształconej kadrze.

Władze gmin już dzisiaj powinny podjąć działania w tym kierunku tj.: tworzyć określone przywileje dla inwestorów firm działających lub nowo zakładanych na obszarze LGOF, w dalszym ciągu podejmować działania proinwestycyjne poprzez doinwestowanie i uzbrajanie terenów inwestycyjnych, w procesie pozyskiwania firm i nowych mieszkańców, promować postawy kreatywne i innowacyjne poprzez programy edukacyjne dla dzieci i młodzieży oraz dostosować kierunki kształcenia do potrzeb rynku pracy pod kątem innowacji.

5 SCENARIUSZE ROZWOJU LGOF

Niniejszy rozdział zawiera dywagacje na temat wybranych prawdopodobnych scenariuszy rozwoju lub zastoju Legnicko-Głogowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Przyszłość regionu, w znacznej mierze zależy od jego sytuacji gospodarczej, na którą pozytywnie wpływają dobrze prosperujące przedsiębiorstwa zapewniając miejsca pracy mieszkańcom i jednocześnie wpływy do budżetów samorządów lokalnych. Zatem jego perspektywa w znacznym stopniu jest uzależniona od funkcjonowania Kombinatu Górniczo-Hutniczego Miedzi Polska Miedź S.A. (KGHM). Jednoznaczna ocena terminu końca eksploatacji surowców przez KGHM na dzień dzisiejszy jest niemożliwa, ponieważ opłacalność wydobycia uzależniona jest od wielu czynników. Jednak na podstawie różnych opracowań i wypowiedzi ekspertów okres racjonalnego funkcjonowania przemysłu miedziowego na chwilę obecną można oszacować na 30-45 lat. Scenariusze prezentują wizje rozwoju regionu w różnym stopniu powiązane z funkcjonowaniem Kombinatu. Nie należy traktować ich jako ściśle określone projekcje przyszłości, ale jako wskazanie możliwego kierunku zmian w ciągu najbliższych lat.

5.1 ZAPAŚĆ GOSPODARCZA REGIONU W WYNIKU NAGŁEGO ZAKOŃCZENIA FUNKCJONOWANIA KGHM (SKRAJNIE NEGATYWNY)

Najbardziej pesymistycznym scenariuszem jest gwałtowne, przedwczesne zakończenie działalności KGHM „Polska Miedź” S.A. bez zapewnienia żadnej alternatywy, przede wszystkim pod kątem zatrudnienia. W historii Dolnego Śląska znamy przypadek zapaści gospodarczej, która nastąpiła po zamknięciu kopalni w Wałbrzychu, gdzie przez wiele lat zmagano się z bardzo wysokim bezrobociem i niekorzystną sytuacją gospodarczą. Nagła nierentowność kopalni miedzi może być spowodowana m.in. gwałtownie zwiększonymi kosztami wydobycia, ograniczeniem rynków zbytu, znacznym obniżeniem cen surowca związanych np. z rozwojem tańszych materiałów substytucyjnych lub z większą konkurencyjnością w tym zakresie. Nagły koniec przemysłu miedziowego w LGOF spowoduje natychmiastową utratę pracy przez około 30 tys. osób zatrudnionych w Kombinacie oraz przez kolejne przynajmniej 4 razy tyle w innych branżach. Prowadzi to również to drastycznego pogorszenia sytuacji finansowej samorządów lokalnych, które mają znaczące profity z tytułu prowadzenia działalności wydobywczej. Pogorszenie sytuacji finansowej mieszkańców, którzy przez ostatnie lata zostali przyzwyczajeni do życia w dobrobycie początkowo spowoduje znaczny odpływ ludności w poszukiwaniu pracy, w szczególności osób młodych i wykształconych oraz próbę rozpoczęcia własnych działalności. Jednak specyficzne wykształcenie dużego odsetka mieszkańców utrudnia przebranżowienie, w szczególności osobom w wieku przedemerytalnym. W związku z tym nastąpi wzrost długotrwałego bezrobocia oraz nasilającej się frustracji społeczeństwa, co może prowadzić do różnych patologii społecznych. W konsekwencji, z jednego z lepiej rozwijających się regionów w kraju o wysokiej jakości życia, Legnicko-Głogowski Obszar Funkcjonalny może zostać zdegradowany na dalsze pozycje. Należy jednak zaznaczyć, że istnieje bardzo małe prawdopodobieństwo tak gwałtownego końca działalności Kombinatu. Jednakże, aby zminimalizować niebezpieczeństwo wystąpienia takiej sytuacji, trzeba być świadomym tej możliwości.

5.2 POWOLNE WYGASZANIE DZIAŁALNOŚCI KGHM (STAGNACYJNY W STRONĘ NEGATYWNEGO)

Kolejny scenariusz, przedstawia stopniowe likwidowanie przemysłu miedziowego w Legnicko-Głogowskim Obszarze Funkcjonalnym, bez zapewnienia wyraźnej alternatywy gospodarczej dla regionu. Przy stopniowym końcu funkcjonowania kopalni miedzi możliwe jest, częściowe zniwelowanie problemu bezrobocia. Jest to proces długotrwały, początkowo związany z ograniczeniem produkcji, następnie z likwidacją poszczególnych zakładów górniczych. Ze względu na rozciągnięcie tej sytuacji na przestrzeni lat, część pracowników zdoła się przebranżowić, pewna grupa wyemigruje w poszukiwaniu dogodnej pracy w inne regiony Polski lub zagranicę, pewna grupa podejmie próbę utworzenia własnej działalności gospodarczej. Jednak nie dorówna to obecnej potędze gospodarczej regionu. Wróży to jego stopniową stagnację i wyludnianie. Pogorszenie sytuacji finansowej społeczeństwa i jednocześnie samorządów lokalnych będą miały wpływ na obniżenie jakości życia w regionie.

5.3 WYDOBYCIE WĘGLA BRUNATNEGO

Inny scenariusz zakłada wydobycie węgla brunatnego. Pomysł utworzenia kopalni odkrywkowej w regionie wywołał ogromny sprzeciw lokalnego społeczeństwa. Potwierdziło to zorganizowane w 2009 roku referendum w sześciu gminach, w których planowano odkrywkę, z wynikiem 93% przeciwko. Jednak w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa energetycznego kraju i nie zapewnieniu żadnej alternatywy rachunek ekonomiczny wskazuje, że legnickie złoża powinny być eksploatowane. Zasoby węgla brunatnego na Dolnym Śląsku zostały udokumentowane w 14 złożach. Szczegółowo zostały rozpoznane zasoby siedmiu z nich, największe niezagospodarowane złoża w województwie tj. Legnica i Ścinawa to 5 192,98 mln ton, czyli ok. 23% zasobów krajowych⁴³. Na chwilę obecną wg profesora Zbigniewa Kasztelewicza z Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie zagospodarowanie tak dużego złoża możliwe jest jedynie technologią odkrywkową⁴⁴, jednak stale prowadzone są różne badania nad efektywną metodą zgazowania podziemnego węgla brunatnego.

Wydobycie węgla brunatnego niesie ze sobą dwojakie efekty. Do pozytywnych można zaliczyć zwiększenie zabezpieczenia energetycznego Polski oraz utworzenie minimum 4 000 miejsc pracy bezpośrednio związanych z eksploatacją węgla brunatnego, a w sumie z wygenerowanymi miejscami w innych branżach przynajmniej 10 000⁴⁵. Kopalnia odkrywkowa wygeneruje również większe wpływy do samorządów lokalnych (np. z tytułu podatku od eksploatacji i nieruchomości). Uwzględniając prognozowane przesunięcie przemysłu opartego na miedzi w kierunku północnym lub jego stopniowe wygaszanie w przyszłości, fundusze wpływające do gmin z tytułu eksploatacji węgla byłyby w stanie wyrównać ich obecny poziom. Jednak tak zdecydowany sprzeciw społeczeństwa nie jest bezpodstawny, utworzenie kopalni odkrywkowej wiąże się z ogromną degradacją przestrzenną, kulturową i środowiskową oraz koniecznością wysiedlenia co najmniej 20 tys. mieszkańców regionu. Utworzenie kopalni odkrywkowej nie rozwiąże również zabezpieczenia pod kątem gospodarczym regionu, ale ze względu na czasowe wydobycie surowców nieodnawialnych jedynie przesunie problem w czasie.

⁴³ Charakterystyka zasobów węgla brunatnego w rejonie Legnicy i uwarunkowania społeczno-gospodarcze oraz planistyczne ich ochrony, Wrocław 2015, IRT

⁴⁴ <https://www.radiowroclaw.pl/articles/view/60074/Wraca-temat-kopalni-odkrywkowej-miedzy-Legnica-a-Glogowem#>

⁴⁵ Zintegrowany system transportu w Legnicko-Głogowskim Obszarze Funkcjonalnym, Instytut Rozwoju Terytorialnego, Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach programu Operacyjnego Pomoc Techniczne 2007-2013, Wrocław 2015 r.

5.4 DYWERSYFIKACJA GOSPODARCZA

Jednym ze scenariuszy rozwoju LGOF jest pobudzenie i rozwój przedsiębiorczości, głównie poprzez zagospodarowanie wolnych dotychczas terenów stref ekonomicznych i aktywności gospodarczej. Utworzenie kilku wiodących branż, które stałyby się motorem napędowym lokalnej gospodarki, szczególnie po wygaszeniu działalności KGHM „Polska Miedź” S.A. Dodatkowo scenariusz zakłada rozwój mikro i małych przedsiębiorstw, które obecnie mają utrudnioną sytuację ze względu na konkurencję i dominację przemysłu miedziowego. Ze względu na obecną sytuację finansową społeczeństwa i wysokie oczekiwania względem wynagrodzeń, należy zaznaczyć, że powstające przedsiębiorstwa nie mogą być nastawione na „tanią siłę roboczą”, lecz na wykwalifikowaną i doświadczoną grupę specjalistów. Zróżnicowany przemysł może zapewnić stabilizację gospodarczą regionu.

5.5 DYWERSYFIKACJA GOSPODARCZA BAZUJĄCA M.IN. NA ZASOBACH, DOŚWIADCZENIU I WSPÓŁPRACY Z KGHM

Kolejny scenariusz, również opiera się na dywersyfikacji gospodarczej, jednak bazującej przede wszystkim na zasobach i doświadczeniu KGHM. Przewiduje wydłużenie działalności Kombinatoru w oparciu o złoża znajdujące się na północ od obecnych zakładów górniczych oraz rozszerzenie działalności. Przykładowo, bazując na doświadczeniu w branży surowcowej KGHM i KGHM CUPRUM oraz współpracy środowiska naukowego, dywersyfikacja gospodarcza mogłaby polegać na rozwoju alternatywnych źródeł energii np. poprzez wykorzystanie wydobywanych surowców do produkcji paneli fotowoltaicznych, rozwój zielonej energii (np. hot dry rocks), wysokich technologii bazujących na surowcach krytycznych (np. renie – bardzo cennym i rzadkim metalu, charakteryzującym się bardzo wysoką temperaturą topnienia (3186°C), wysoką gęstością (21.03 g/cm³), a także dużą twardością i odpornością na korozję i odkształcanie, chętnie wykorzystywanym w branży lotniczej i kosmicznej). Przetwórstwo metali nieżelaznych wydobywanych w regionie oraz unowocześnianie technologii ich odzyskiwania pozwalałoby również w perspektywie zakończenia wydobycia na utrzymanie przemysłowego charakteru regionu, dodatkowo odzyskiwanie metali jest zgodne ze strategią gospodarki cyrkularnej i zrównoważonym rozwojem. Rozwój wysokich technologii (m.in. w branży chemicznej, surowcowej i IT) w regionie byłby zachętą do pozostania i powrotu po ukończeniu edukacji wyższej w innych ośrodkach młodej wykształconej kadry pracowników, co napędziłoby rozwój regionu również w innych branżach (sportowych, kulturalnych). Scenariusz zakłada jak najszybsze podjęcie działań, gdy KGHM dobrze prosperuje i jest w stanie wesprzeć początkowe działania badawcze.

6 REKOMENDACJE DLA POLITYKI PUBLICZNEJ

W niniejszym dokumencie wykazano dominację przemysłu wydobywczego w szczególności w Strefie I Legnicko-Głogowskiego Obszaru Funkcjonalnego⁴⁶. Wąska specjalizacja gospodarcza regionu i znaczne uzależnienie od jednego przedsiębiorstwa mogą okazać się bardzo niebezpieczne w przypadku kryzysu tego przedsiębiorstwa. W związku z możliwością wystąpienia takiej sytuacji, konieczne jest jak najszybsze podjęcie działań nad zwiększeniem dywersyfikacji gospodarczej Legnicko-Głogowskiego Obszaru Funkcjonalnego ze szczególnym uwzględnieniem gmin, których rozwój oparty jest na przemyśle miedziowym. Jest to możliwe między innymi przy wprowadzeniu nowych inwestorów na rynek. Dominacja jednej firmy na lokalnym rynku może utrudniać powstanie i rozwój innych, w szczególności mikro i małych przedsiębiorstw. W sytuacji gdy ten rozwój jest zasadny dla gospodarki regionu lokalne samorządy poprzez swoją politykę powinny wspierać przedsiębiorców i ułatwiać im rozpoczęcie i utrzymanie działalności. Należy zaznaczyć, że rozwój przedsiębiorczości działa stymulująco na różne branże. W związku z powyższym zaproponowano szereg zaleceń i rekomendacji, które powinny być sukcesywnie wdrażane.

Rekomendacje dla władz lokalnych:

- obecne wysokie dochody poszczególnych gmin wynikające z prowadzonej na ich terenie działalności należy inwestować, przynajmniej częściowo w kreowanie i rozwój nowych form aktywności gospodarczej, a nie tylko skupiać się na rekompensowaniu obecnych uciążliwości, które mogą wynikać z tytułu prowadzenia tych działalności;
- należy tworzyć warunki dla rozwoju kapitału kreatywnego, zatrzymania go w regionie i przyciągania nowego np. poprzez wykorzystanie potencjału istniejących instytucji otoczenia biznesu oraz współpracę przy przygotowaniu oferty dostosowanej do potrzeb konkretnych przedsiębiorstw i władz regionalnych;
- samorządy lokalne (wraz z samorządem województwa) powinny pełnić rolę mediatora poprzez tworzenie i wspieranie współpracy pomiędzy środowiskiem naukowym a przedsiębiorcami; tworzenie modelu transferu technologii do biznesu powinno nastąpić dzięki współpracy ze szkołami, uczelniami oraz przykładowo tworzeniu kierunków szkół w kooperacji z przedsiębiorstwem, jednocześnie zapewniając ofertę stażową i możliwość zatrudnienia po zakończeniu edukacji;
- samorządy lokalne powinny zwiększyć współpracę z różnymi organizacjami pozarządowymi oraz wykorzystywać fundusze pomocowe z nastawieniem ich na wsparcie lokalnych przedsiębiorców w rozwoju;
- zaleca się wsparcie przedsiębiorców w zakresie edukacji odnośnie zarządzania firmą szczególnie w warunkach kryzysowych;
- poszczególne gminy identyfikując własne potencjały rozwojowe powinny na nie ukierunkować rozwój poprzez szczególne wsparcie inwestorów, tworzenie wspólnej oferty inwestycyjnej przez gminy;
- zaleca się inwentaryzację niezagospodarowanych dawnych obiektów użyteczności publicznej w szczególności poprzemysłowych i powojennych w miastach LGOF wraz z analizą możliwości ich adaptacji na obiekty Instytucji Otoczenia Biznesu (np. w Lubinie – dawny Rolniczy Dom Towarowy na ul. Traugutta, w Legnicy – dawna Fabryka Fortepianów i Pianin Legnica PP, dawny szpital na ulicy Chojnowskiej albo obiekty po Wyższej Szkole Menadżerskiej);

⁴⁶ Określonej w projekcie Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego, wersja z maja 2019 r.

- należy uspołnić system wykorzystania funduszy unijnych przez samorzady oraz w niektórych sytuacjach proponuje się współpracę z przedsiębiorcami w celu zwiększenia ich efektywności;
- zaleca się wykorzystanie terenów określonych jako strefy aktywności gospodarczej pod działalność dywersyfikującą gospodarkę gminy np. utworzenie parku technologicznego na wzór Wrocławskiego Parku Technologicznego na terenach przy węźle S3 Lubin Zachód;
- zaleca się tworzenie atrakcyjnego środowiska przyjaznego przedsiębiorstwom tj.: tworzenie klimatu miejsca, charakteryzującego się dobrą dostępnością oraz wykorzystanie mechanizmu rewitalizacji do tworzenia otwartych przestrzeni publicznych;

Rekomendacje dla samorządu województwa:

- samorząd powinien wspierać poszczególne gminy w działaniach służących rozwojowi przedsiębiorczości i poprawie lokalnej gospodarki;
- samorząd województwa powinien pełnić rolę integrującą działania pomiędzy gminami prowadzone w celu zwiększenia ich efektywności i spójności oraz być pewnego rodzaju łącznikiem pomiędzy władzą centralną, a samorządami lokalnymi;
- samorząd województwa w przygotowywanych strategiach powinien podkreślać konieczność dywersyfikacji gospodarczej regionów;
- rekomenduje się opracowywanie różnego typu opracowań i analiz identyfikujących sytuację gospodarczą regionu;
- zaleca się organizowanie współpracy ze stowarzyszeniami i organizacjami w sąsiednich województwach oraz krajach;
- samorząd województwa (wraz z samorządami lokalnymi) powinien pełnić rolę mediatora poprzez tworzenie i wspieranie współpracy pomiędzy środowiskiem naukowym, a przedsiębiorcami; tworzenie modelu transferu technologii do biznesu powinno nastąpić dzięki współpracy ze szkołami, uczelniami oraz przykładowo tworzeniu kierunków szkół w kooperacji z przedsiębiorstwem, jednocześnie zapewniając ofertę stażową i możliwość zatrudnienia po zakończeniu edukacji.

Poziom gospodarki narodowej jest ściśle uzależniony od zbiorczej oceny sytuacji jego poszczególnych regionów. Ich rozwój wpływa pozytywnie na sytuację kraju, natomiast zapaść gospodarcza nawet jednego z regionów może stanowić poważny problem. W interesie władz centralnych jest zatem, dobre prosperowanie wszystkich regionów, dlatego poprzez swoją politykę i prowadzone działania powinny one w jak największym stopniu ułatwiać aktywności prorozwojowe na ich terenie.

Rekomendacje dla władz centralnych:

- rekomendowana jest pomoc finansowa gminom w uzasadnionych sytuacjach, np. w przypadku zagrożenia gospodarczego regionu, mogącego negatywnie oddziaływać na sytuację gospodarczą kraju oraz podejmowanie działań w celu uniknięcia takich sytuacji;
- uwzględniając, że KGHM „Polska Miedź” S.A. jest jedną z największych polskich spółek skarbu państwa, rząd powinien współuczestniczyć w działaniach mających na celu dywersyfikację gospodarki regionu, w celu uniknięcia potencjalnej zapaści gospodarczej w przypadku zakończenia funkcjonowania Kombinatu;
- zaleca się modyfikację systemu podatkowego i ustaleń odnośnie opłat wnoszonych do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych; niejasne prawo podatkowe oraz zbyt wysokie koszty prowadzenia działalności zniechęcają wiele osób do utworzenia własnego biznesu; tworząc klarowne przepisy, rekomendowane jest m.in. obniżenie progów podatkowych, zwiększenie kwoty wolnej od podatku, dogodne ulgi podatkowe dla mikro i małych przedsiębiorstw oraz zmniejszenie biurokracji i ułatwienie procesu w przypadku konieczności rozłożenia opłat do ZUS na raty; natomiast wyliczanie opłat powinno następować od wysokości dochodu, a nie przychodu,

ponieważ wysokość przychodów nie odzwierciedla faktycznej sytuacji finansowej przedsiębiorcy;

- rekomendowane jest utworzenie modelu wsparcia kredytowego dla przedsiębiorców w momentach zastoju ich działalności wynikających np. z sezonowości niektórych prac.

7 STUDIUM PRZYPADKU: LUBIN

Przykładem współpracy związanej w celu pobudzenia rozwoju gospodarczego i przyciągnięcia nowych inwestorów są działania podjęte przez miasto i gminę Lubin. Region jest silnie uzależniony od przemysłu miedziowego, a perspektywa wydobycia złóż uwarunkowana jest bardzo wieloma czynnikami, niezależnymi od gmin. Aby zapobiec potencjalnemu kryzysowi już teraz należy zachęcić inwestorów branż przyszłościowych do inwestowania na terenie regionu, stworzyć odpowiednie warunki: uzbrojone, atrakcyjnie położone tereny inwestycyjne, zaplecze naukowe, wsparcie administracyjne w kwestiach prawnych i organizacyjnych. W związku z tym na terenie gminy i miasta Lubin zostały wyznaczone atrakcyjnie zlokalizowane obszary pod rozwój nowych działalności.

7.1 OFERTA INWESTYCYJNA

Dzięki wspólnemu działaniu władz Miasta i Gminy Lubin powstała Strefa Aktywności Gospodarczej. Przyszli inwestorzy mają do dyspozycji 4 kompleksy, w sumie prawie 400 ha gruntów. Lokalizacja inwestycji może obejmować cały kompleks, ale może też obejmować działki utworzone w ramach kompleksów. Wszystkie kompleksy leżą na gruntach Skarbu Państwa co oznacza, że przyszli inwestorzy będą współpracować wyłącznie z instytucjami publicznymi. Dla wszystkich obszarów Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wydał zgodę na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze, natomiast w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego przewidziano dla nich lokalizację funkcji usługowo-produkcyjnej.

Tabela 16. Kompleksy inwestycje w Strefie Aktywności Gospodarczej miasta i gminy Lubin

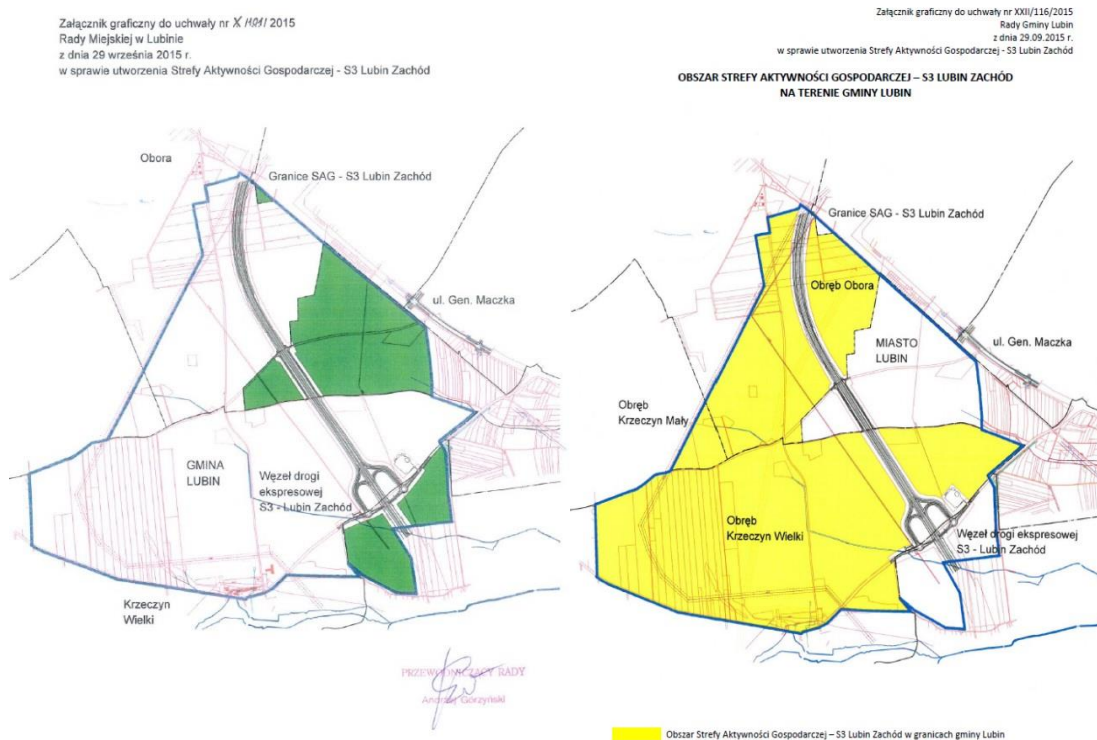
Kompleks	Powierzchnia	Położenie	Własność
Kompleks A	139,86 ha	miasto Lubin	Skarb Państwa
Kompleks B	13,31 ha	miasto Lubin	Skarb Państwa
Kompleks C	26,31 ha	miasto Lubin	Skarb Państwa
Kompleks D	213,30 ha	gmina Lubin	Skarb Państwa

Źródło: opracowane na podstawie dokumentu „Strefa Aktywności Gospodarczej Polska Zachodnia – Lubin” Urząd Miasta Urząd Gminy

Rada Gminy Lubin oraz Rada Miejska w Lubinie w dniu 29 września 2015 r. podjęły uchwały w sprawie utworzenia na tym terenie Strefy Aktywności Gospodarczej – S3 Lubin Zachód (Uchwała Nr XXII/116/2015 Rady Gminy Lubin, Uchwała Nr X/101/15 Rady Miejskiej w Lubinie).

Rysunek 56. Załączniki graficzne do uchwał

Źródło: Strefa aktywności gospodarczej - Lubin, Oferta inwestycyjna miasta i gmina Lubin

7.2 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I KOMUNIKACYJNA

Tereny inwestycyjne składające się z 4 kompleksów leżą bezpośrednio przy węźle drogi ekspresowej S3 Lubin Zachód oraz w odległości 26 km od autostrady A4, 67 km od międzynarodowego portu lotniczego Wrocław Strachowice, 300 km od portów morskich w Szczecinie i Świnoujściu.

Projektowane przez miasto i gminę Lubin inwestycje w ramach skomunikowania Strefy Aktywności Gospodarczej⁴⁷:

- modernizacja i zmiana parametrów drogi wojewódzkiej nr 335 na całej długości pomiędzy rondem węzła Lubin Zachód a skrzyżowaniem z al. gen. Maczka,
- zmiany przebiegu i uzyskanie parametrów drogi G na odcinku drogi wojewódzkiej nr 335 jako obwodnicy miejscowości Krzczyzn Wielki,
- zjazdy z rond węzła Lubin Zachód dla obsługi terenów inwestycyjnych na południe od drogi wojewódzkiej,
- obsługa terenów inwestycyjnych na północ od drogi wojewódzkiej, w tym budowa drogi, która będzie prowadzona w strefie ochronnej gazociągu wysokiego ciśnienia i obsługiwać będzie tereny inwestycyjne za zachód od drogi ekspresowej S3
- wykorzystanie dla skomunikowania terenów inwestycyjnych wjazdów od strony al. gen. Maczka.

⁴⁷ „Strefa Aktywności Gospodarczej Polska Zachodnia – Lubin” Urząd Miasta Lubin Urząd Gminy Lubin

W odległości ok. 1,5 km od kompleksów inwestycyjnych, na terenie starego, rozebranego dworca kolejowego, planowane jest centrum przesiadkowe⁴⁸. Powstać ma tu nowy dworzec kolejowy, który ma stać się centrum dużego węzła kolejowego i autobusowego, połączonego z trasą S3, a także ma skupić w jednym miejscu międzynarodowych przewoźników autokarowych, właścicieli busów kursujących na trasach regionalnych. W tym kierunku zrobiono już pierwszy krok. Dobiaża końca remont linii kolejowej nr 289 na odcinku Legnica – Rudna Gwizdanów⁴⁹, na której ma odbywać się ruch pasażerski do Wrocławia, a w przyszłości np. do Berlina. W Lubinie na terenie byłego dworca i koło stadionu mają powstać dwie stacje/przystanki osobowe. Remont linii kolejowej sfinansowany został z funduszy unijnych z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020⁵⁰.

Podróż z Lubina do Wrocławia ma trwać 1 godzinę i 15 minut jest to ważne dla studentów studiujących i wynajmujących mieszkania we Wrocławiu. Władze Lubina chcą zaoferować studentom bezpłatne bilety kolejowe. Jest już gotowy rozkład jazdy, a pierwszy kurs planowany jest na początku czerwca.

Na terenie nieczynnej ciepłowni WPEC przy ul. Przemysłowej planowane jest intermodalne centrum logistyczne, które znajdowałoby się niespełna 2 km od Strefy Aktywności Gospodarczej⁵¹. Inwestorami mają być Grupy KGHM – Energetyka sp. z o.o. i Pol-Miedź Trans sp. z o.o. Spedycja towarów ma się odbywać transportem kolejowym w oparciu o bocznicę wyremontowanej linii kolejowej nr 289.

W północno-zachodniej części miasta Lubina, tuż przy granicy z gminą wiejska Lubin znajduje się lotnisko, które zgodnie z zapisami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego, Perspektywa 2020⁵² jako jedno z dwóch ma zostać rozbudowane w powiązaniu z głównym portem lotniczym regionu (Port Lotniczy Wrocław Starachowice). W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin (uchwała nr LII/383/2014 z dnia 20 maja 2014 r.) zostawiono rezerwę terenu pod rozbudowę lotniska.

Lotnisko w Lubinie jest lotniskiem cywilnym. Właścicielem i zarządzającym jest Aeroklub Zagłębia Miedziowego. Lotnisko posiada asfaltowy pas o długości 1000 m oraz oświetlenie pasa startowego, może przyjmować planowe loty krajowe. Na terenie lotniska znajduje się stacja paliw.

W lipcu 2018 r. powiat lubiński przekazał w darowiźnie Politechnice Wrocławskiej dwie działki przy lotnisku, na których ma powstać ośrodek badawczo-rozwojowy. W październiku zostało podpisane porozumienie pomiędzy prezydentem Lubina Robertem Raczyńskim a rektorem Politechniki Wrocławskiej prof. Cezarym Madryasem, na mocy którego studenci zyskają dostęp do nowoczesnego symulatora zarządzania ruchem na lotnisku⁵³. Planowane jest uruchomienie laboratoriów z tunelami aerodynamicznymi i warsztatów technicznych. Ze współpracy w pierwszej kolejności skorzystają studenci i naukowcy wydziałów: Elektrycznego, Mechanicznego i Mechaniczno-Energetycznego.

⁴⁸ <http://www.lubin.pl/nowoczesny-dworzec-i-bezplatne-bilety-do-wroclawia/>

⁴⁹ Uchwała 6465/IV/14 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 14 listopada 2014 r. w sprawie zatwierdzenia Kontraktu Terytorialnego dla Województwa Dolnośląskiego, Uchwała 162/2015 Rady Ministrów z dnia 15 września 2015 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Kolejowego do 2023

⁵⁰ <http://www.ug.lubin.pl/remont-linii-kolejowej-legnica-rudna-gwizdanow-na-polmetku/>

⁵¹ „Strefa Aktywności Gospodarczej Polska Zachodnia – Lubin” Urząd Miasta Lubin Urząd Gminy Lubin

⁵² Uchwała Nr XLVIII/1622/2014 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 27 marca 2014

⁵³ <https://pwr.edu.pl/uczelnia/aktualnosci/nowoczesny-symulator-bedzie-dostepny-dla-naszyc-studentow-11017.html>

Na granicy kompleksów inwestycyjnych, na terenie gminy wiejskiej Lubin znajdują się dwie stacje gazowe w obrębie Obora i miejscowości Krzeczyn Wielkie oraz łącząca je sieć gazowa wysokiego ciśnienia DN 200 o ciśnieniu 6,3 MPa. Istnieje również możliwość wykorzystania gazociągu średniego ciśnienia zlokalizowanego wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 335 (ul. Chocianowska) i al. Gen. Maczka.

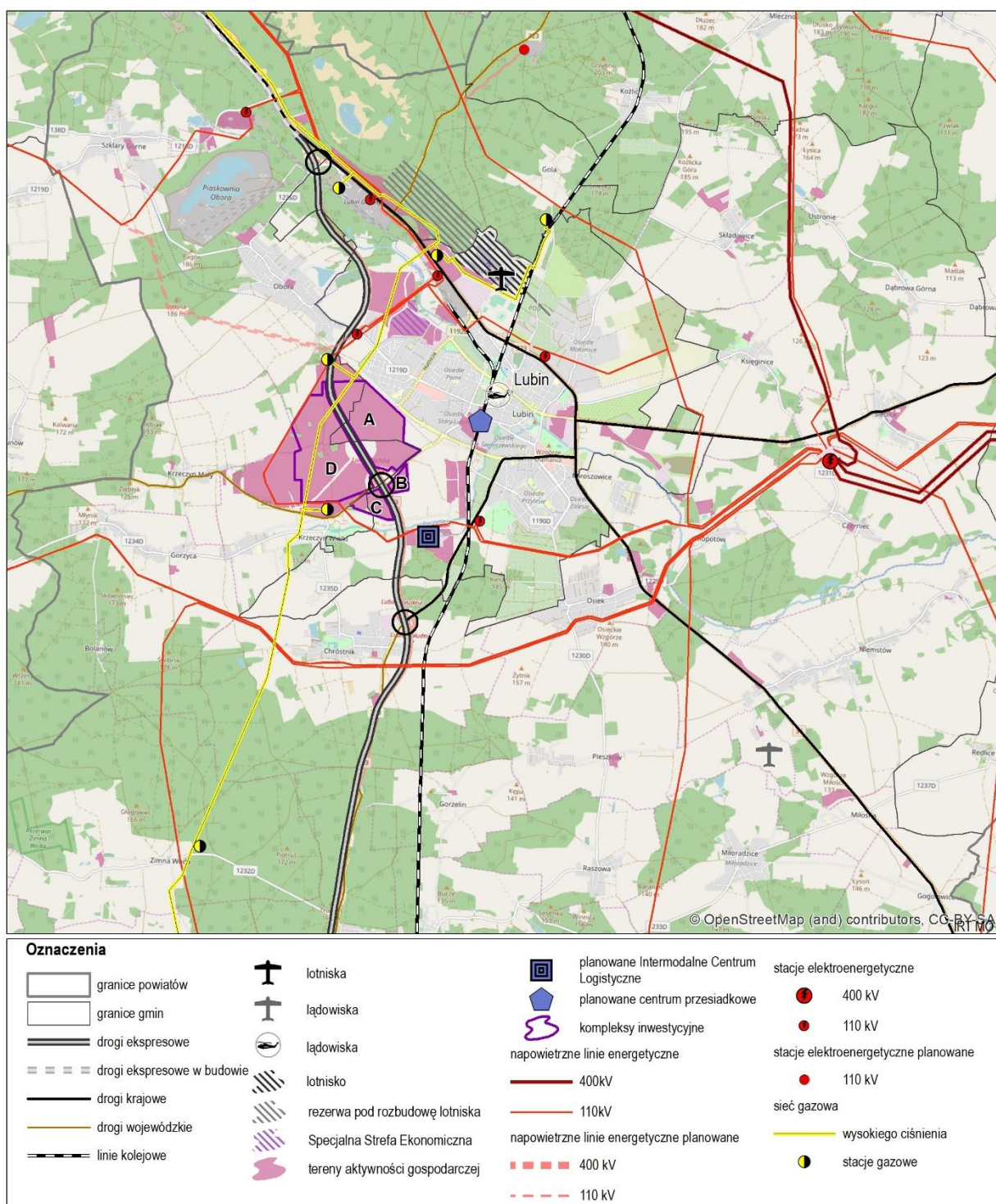
W północnej części miasta Lubina znajdują się GPZ na linii 110 kV. Linia ta styka się na północy z terenami inwestycyjnymi, biegnie po ich zachodniej stronie i skręca na południe. W niedalekim sąsiedztwie, na północy terenów inwestycyjnych planowana jest nowa stacja 110kV. Nad terenami planowana jest napowietrzna linia energetyczna 400 kV.

Zaopatrzenie w wodę i odprowadzenie ścieków możliwe będzie z al. generała Maczka. Oba wykonane zjazdy w stronę kompleksów inwestycyjnych zaopatrzone zostały w sieci kanalizacji sanitarnej śr. 300 i wodociągowe śr. 200 mm.⁵⁴

⁵⁴ „Strefa Aktywności Gospodarczej Polska Zachodnia – Lubin” Urząd Miasta Lubin Urząd Gminy Lubin

Rysunek 57. Tereny gospodarcze w Lubinie

Źródło: opracowane własne

SPIS RYSUNKÓW, WYKRESÓW I TABEL

Rysunek 1. Legnicko-Głogowski Obszar Funkcjonalny.....	5
Rysunek 2. Zdjęcia Parku Naukowego Rheinelbe	10
Rysunek 3. Noworudzki Park Przemysłowy	11
Rysunek 4 Technoinkubator Nowa Ruda	11
Rysunek 5. Wrocławski Park Technologiczny.....	12
Rysunek 6. Inkubator WERK1.....	13
Rysunek 7. Systemy transportu drogowego, kolejowego, lotniczego i wodnego LGOF	15
Rysunek 8. Dostępność czasowa do węzłów na autostradach i drogach ekspresowych.....	16
Rysunek 9. Sieć kolejowa na Dolnym Śląsku w 2019 r.	17
Rysunek 10. Średni czas dojazdu pociągami osobowymi do Wrocławia w 2015 r.	18
Rysunek 11. Obszary posiadające dostęp do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na tle obszarów intensywnego rozwoju osadnictwa (stan na 2015 r.).....	20
Rysunek 12. Zaopatrzenie w gaz na terenie województwa dolnośląskiego [2015].....	21
Rysunek 13. System elektroenergetyczny na terenie województwa dolnośląskiego [2015].....	22
Rysunek 14. Odbiorcy energii elektrycznej o niskim napięciu na 1 mieszkańca w 2015 r.	23
Rysunek 15. Liczba ludności i gęstość zaludnienia w powiatach woj. dolnośląskiego w 2017 roku.	24
Rysunek 16. Zmiana liczby ludności w gminach województwa dolnośląskiego w latach 2015-2017.	25
Rysunek 17. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w gminach województwa dolnośląskiego w 2017 r. ...	26
Rysunek 18. Zmiana liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym w latach 2015-2017	26
Rysunek 19. Udział ludności w wieku produkcyjnym w gminach województwa dolnośląskiego w 2017 r.	27
Rysunek 20. Zmiana liczby ludności w wieku produkcyjnym w gminach województwa dolnośląskiego w latach 2015-2017.	28
Rysunek 21. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w gminach województwa dolnośląskiego w 2017 r.	28
Rysunek 22. Zmiana liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w gminach województwa dolnośląskiego w latach 2015-2017.	29
Rysunek 23. Prognoza zmian liczby ludności w miastach województwa dolnośląskiego do 2035 roku	30
Rysunek 24. Prognoza zmian liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym (0-14 lat) w miastach województwa dolnośląskiego do 2035 roku	31
Rysunek 25. Prognoza zmian liczby ludności w wieku produkcyjnym (15-64 lata) w miastach województwa dolnośląskiego do 2035 roku	31
Rysunek 26. Prognoza zmian liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (65 lat i więcej) w miastach województwa dolnośląskiego do 2035 roku	31
Rysunek 27. Frekwencja w wyborach do rad gmin i rad miast w miastach na prawach powiatu w 2018 r.	33
Rysunek 28. Frekwencja w wyborach na wójtów, burmistrzów i prezydentów miast w I turze w 2018 r.	33
Rysunek 29. Frekwencja w wyborach do Sejmu w 2015 r.	34
Rysunek 30. Frekwencja w wyborach do Senatu w 2015 r.	35
Rysunek 31. Wskaźnik liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców w 2017 r.	36
Rysunek 32. PKB per capita w podregionach Dolnego Śląska w relacji do średniej województwa w 2016 r. oraz zmiana w latach 2010-2016.	41
Rysunek 33. Gminy województwa dolnośląskiego, w których występują złoża o znaczeniu ogólnokrajowym i regionalnym	42
Rysunek 34. Złoża surowców energetycznych, metalicznych oraz wód leczniczych i termalnych w województwie dolnośląskim	43
Rysunek 35. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w 2017 r. w powiatach.	45
Rysunek 36. Podmioty gospodarcze w miastach województwa dolnośląskiego w 2013 roku.	46
Rysunek 37. Odsetek prywatnych podmiotów gospodarczych w sekcjach w powiatach w 2017 r.	50
Rysunek 38. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto według powiatów w 2017 r.	59
Rysunek 39. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2017 r. w powiatach.	60
Rysunek 40. Udział bezrobotnych według poziomu wykształcenia w powiatach w 2017 r.	62
Rysunek 41. Specjalne Strefy Ekonomiczne na terenie LGOF	69
Rysunek 42. Liczba inwestorów zagranicznych w województwie dolnośląskim w 2017 r.	71

Rysunek 43. Kapitał zagraniczny na 1 mieszkańca w wieku produkcyjnym w województwie dolnośląskim w 2017 r.	72
Rysunek 39. Wskaźnik atrakcyjności inwestycyjnej dla poszczególnych województw	77
Rysunek 45. Atrakcyjność inwestycyjna województw	77
Rysunek 46. Atrakcyjność inwestycyjna podregionów województwa dolnośląskiego	78
Rysunek 47. Potencjalna atrakcyjność inwestycyjna gmin, 2016 r.	79
Rysunek 48. Dochody budżetów gmin ogółem na 1 mieszkańca, 2017 r.	82
Rysunek 49. Podatek dochodowy od osób fizycznych na 1 mieszkańca, 2017 r. [zł]	83
Rysunek 50. Podatek dochodowy od osób prawnych na 1 mieszkańca, 2017 r. [zł]	84
Rysunek 51. Podatek dochodowy na podstawie odrębnych ustaw na 1 mieszkańca.....	85
Rysunek 52. Dojazdy do pracy pomiędzy gminami województwa dolnośląskiego.	86
Rysunek 53. Bilansowe złoża kopalin	89
Rysunek 54. Mapa koncesji na poszukiwanie, rozpoznanie i wydobywanie złóż kopalin chemicznych, skalnych i metali	90
Rysunek 55. Struktura sprzedaży KGHM według produktów	91
Rysunek 56. Załączniki graficzne do uchwał	106
Rysunek 57. Tereny gospodarcze w Lubinie	109

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Zmiana liczby liceów ogólnokształcących dla młodzieży (bez specjalnych) w latach 2014-2017 r.	37
Wykres 2. Zmiana liczby uczniów liceów ogólnokształcących (bez specjalnych) w latach 2014-2017 r.	37
Wykres 3. Liczba szkół branżowych i zasadniczych szkół zawodowych	38
Wykres 4. Odsetek absolwentów gimnazjów [%] wybierających szkoły średnie wg typu w powiatach województwa dolnośląskiego w latach 2015-2017.	39
Wykres 5. Liczba szkół wyższych w podregionach w roku 2014 i 2017.	40
Wykres 6. Liczba studentów szkół wyższych w podregionach w roku 2014 i 2017.	40
Wykres 7. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2016 – 2017 [w tys.].....	44
Wykres 8. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane i wykreślone z rejestru REGON w 2017 r. na 10 tys. ludności	44
Wykres 9. Udział procentowy podmiotów gospodarczych według sekcji PKD 2007 w podregionie legnicko-głogowskim i w województwie dolnośląskim [2017 r.].....	48
Wykres 10. Pracujący w województwie według sekcji w latach 2016-2017 w tys.....	57
Wykres 11. Udział pracujących w podregionach województwa dolnośląskiego w 2017r.	57
Wykres 12. Udział pracujących według sekcji w podregionach w 2017 r.	58
Wykres 13. Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2016 - 2017 r.....	59
Wykres 14. Udział bezrobotnych według poziomu wykształcenia w podregionach w 2017 r.....	61
Wykres 15. Liczba zarejestrowanych w KRS aktywnych firm z udziałem kapitału zagranicznego w poszczególnych województwach w 2018	70
Wykres 16. Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w układzie regionalnym w 2017 r.....	74
Wykres 17. Liczba ludności przypadającej na jeden ośrodek innowacji i przedsiębiorczości w 2017 r.	75
Wykres 18. Instytucje otoczenia biznesu w LGOF w 2018 r.....	76

SPIS TABEL

Tabela 1. Liczba podmiotów gospodarczych w podregionie legnicko-głogowskim i województwie dolnośląskim według sekcji PKD 2007, stan na 2017 r.....	46
Tabela 2. Liczba podmiotów gospodarczych ogółem na 1000 mieszkańców w podregionach w sekcjach PKD. Kolorem niebieskim oznaczono najniższe wartości, kolorem czerwonym najwyższe.	49
Tabela 3. Liczba podmiotów gospodarczych ogółem na 1000 mieszkańców w gminach w sekcjach PKD w LGOF .	50
Tabela 4. Odsetek podmiotów gospodarczych ogółem w gminach LGOF w odniesieniu do całego województwa.	52
Tabela 5. Podmioty wg klas wielkości na 1 000 mieszkańców w 2018 r. Kolorem czerwonym oznaczone są wartości najwyższe, a kolorem niebieskim wartości najniższe.	55
Tabela 6. Zawody deficytowe w powiatach LGOF w 2019 r.....	62
Tabela 7. Tereny inwestycyjne w podstrefach Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej na terenie LGOF	67
Tabela 8. Tereny inwestycyjne w podstrefach Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej na terenie LGOF.....	68

Tabela 9. Tereny inwestycyjne w podstrefach Kamiennogórskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej na terenie LGOF	69
Wykres 10. Kapitał zagraniczny na Dolnym Śląsku według kraju pochodzenia w 2017 roku (w mln zł)	72
Tabela 11. Instytucje otoczenia biznesu w LGOF oraz zakres ich działalności w 2018 r.	75
Tabela 12. Ocena podregionu legnicko-głogowskiego pod kątem atrakcyjności dla działalności (im większa liczba tym niższa ocena),.....	78
Tabela 13. Pracownicy KGHM	80
Tabela 14. Stan zatrudnienia w poszczególnych oddziałach KGHM "Polska Miedź" S.A., 2016 r.	80
Tabela 15. Zasoby złóż i koncesje w zakładach górniczych	87
Tabela 16. Kompleksy inwestycje w Strefie Aktywności Gospodarczej miasta i gminy Lubin	105